

Správa za rok 2024
o štátnej politike vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí
vrátane poskytnutej štátnej podpory Slovákom žijúcim v zahraničí za rok 2024
a návrh programu štátnej politiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí
na rok 2026

Obsah	str.
1. Právny a hodnotový rámec štátnej politiky Slovenskej republiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí	4
2. Slováci žijúci v zahraničí v roku 2024	6
3. Štátna politika Slovenskej republiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí v roku 2024	8
3.1. Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí	
• Oblasť vzdelávania, vedy a výskumu	9
• Oblasť kultúry	12
• Oblasť informačného pôsobenia	16
• Oblasť médií	17
• Investičné projekty	18
• Stála konferencia	19
• Udelenie ocenenia Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí v roku 2024	21
• Osvedčenie Slováka žijúceho v zahraničí	21
3.2. Prezident, ústredné orgány štátnej správy, verejnoprávne inštitúcie a cirkev	
• Prezident Slovenskej republiky	22
• Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky	24
• Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky	26
• Výskumná a inovačná autorita Úradu podpredsedu vlády SR pre Plán obnovy a znalostnú ekonomiku	31
• Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky	32
• Slovenská televízia a rozhlas	35
• Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky	35
• Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky	36
• Združenie miest a obcí Slovenska	37
• Matica slovenská	38
• Cirkev	38
3.3. Novodobá migrácia a zapojenie mimovládnych organizácií	
• Združenie slovenských profesionálov Slovak PRO	40
• Slovak Global Network	40
• LEAF	41
4. Návrh zamerania štátnej politiky SR vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na rok 2026	42
5. Vplyv na rozpočet verejnej správy	44

Príloha č. 1 Geografické rozdelenie Slovákov žijúcich v zahraničí

Príloha č. 2 Odpočet plnenia Vykonávacieho plánu k vecnému plneniu Koncepcie štátnej politiky Slovenskej republiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na obdobie rokov 2022 – 2026

Príloha č. 3 Aktuálne údaje - Register fyzických osôb a Eurostat

Zoznam použitých skratiek:

SR – Slovenská republika

ÚSŽZ - Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí

NR SR - Národná rada Slovenskej republiky

MZVEZ SR - Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky

MŠVVaM SR - Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky

MK SR - Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky

MV SR – Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky

MPSVR SR - Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky

ŠÚ SR – Štatistický úrad Slovenskej republiky

VAIA – Výskumná a inovačná autorita

STVR – Slovenská televízia a rozhlas

UMB – Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici

SAV – Slovenská akadémia vied

SAS - Studia Academica Slovaca

SI – Slovenský inštitút

ZÚ SR – Zastupiteľský úrad Slovenskej republiky

RKC – Rímskokatolícka cirkev

ECAV – Evanjelická cirkev augsburského vyznania

ESVO – Európske združenie voľného obchodu

EÚ – Európska únia

RFO – Register fyzických osôb

1. Právny a hodnotový rámec štátnej politiky Slovenskej republiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí

Slováci žijúci v zahraničí tvoria heterogénnu skupinu, do ktorej zaraďujeme potomkov Slovákov žijúcich v susedných krajinách, potomkov presídlencov na tzv. Dolnú zem¹, potomkov vysťahovalectva z konca 19. a začiatku 20. storočia (hlavne) do zámoria, potomkov a priamych aktérov politickej emigrácie do zámoria a západnej Európy v súvislosti s druhou svetovou vojnou a v súvislosti s okupáciou v roku 1968, a napokon aj migrácie, ktoré vznikli po roku 1989, po otvorení pracovného trhu po vstupe SR do Európskej únie v roku 2004 a po vstupe SR do schengenského priestoru v roku 2007.

Z hľadiska povahy a charakteristík jednotlivých krajanských komunít rozlišujeme tzv. tradičné autochtónne komunity, ktoré v súčasnosti predstavujú svojrázny fenomén zachovania a rozvoja slovenských tradícií a kultúry mimo hraníc materskej krajiny už vyše 300 rokov, ako aj mladšie krajanské komunity, ktoré sa po príchode do nového prostredia začali združovať na etnickom princípe a založili si spolky, združenia, kluby a pod.

Základné legislatívne a politické východiská výkonu štátnej politiky SR vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí sú vymedzené:

- Ústavou SR, ktorá v čl. 7a ustanovuje: „*Slovenská republika podporuje národné povedomie a kultúrnu identitu Slovákov žijúcich v zahraničí, podporuje ich inštitúcie zriadené na dosiahnutie tohto účelu a vzťahy s materskou krajinou*“;
- Zákom č. 474/2005 Z. z. o Slovákoch žijúcich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“)
- Konceptiou štátnej politiky Slovenskej republiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na obdobie rokov 2022-2026
- Vykonávacím plánom k vecnému plneniu Konceptie štátnej politiky SR vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na obdobie rokov 2022 – 2026;
- Programovým vyhlásením vlády SR na roky 2023 – 2027, ktoré ustanovuje: „*Vláda v spolupráci s Úradom pre Slovákov žijúcich v zahraničí bude podporovať šírenie kultúry v radoch zahraničných Slovákov a udržiavať ich spolupatričnosť so slovenským národom*“ a tiež: „*Vláda posilní starostlivosť o zahraničných Slovákov či už materiálne, alebo ďalšími formami aktívnej spolupráce a hlásení sa k slovenským diaspóram*“;
- Aktualizáciou Konceptie štátnej politiky Slovenskej republiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na obdobie rokov 2022 – 2026.

Zákon v § 2 písm. c) definuje štátnu podporu Slovákov žijúcich v zahraničí ako systém opatrení SR, ktorý je súčasťou štátnej politiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí a je zameraný na „podporu národného povedomia a kultúrnej identity Slovákov žijúcich v zahraničí, na podporu ich inštitúcií, zriadených na dosiahnutie tohto účelu a na podporu vzťahov medzi Slovenskou republikou a Slovákami žijúcimi v zahraničí“.

Koncepcia štátnej politiky SR vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí definovala zámery štátnej politiky v sledovanej oblasti na roky 2022 – 2026. Na základe uznesenia vlády SR č. 387/2022 bol na ich napĺňanie vypracovaný ÚSZZ v novembri 2022 vykonávací plán k vecnému plneniu Konceptie vo viacerých oblastiach – hospodárskej, kultúrnej, vzdelávacej

¹ Pojem Dolná zem sa v kontexte dolnozemsých Slovákov používa od konca 17. storočia a zahŕňa nielen územie medzi Dunajom a Tisou, Zátisím a Banátom, ale prakticky všetky Slovákmí osídlené územia, ležiace južne od slovensko-maďarskej etnickej hranice, čiže aj južnej časti Hontianskej, Novohradskej a Abovskej župy, Zadunajsko, Vojvodinu, Slavóniu, Bukovinu, Bihar a pridunajské časti Bulharska. Zdroj: Encyklopédia ľudovej kultúry Slovenska, 1995, str. 100.

a informačno-mediálnej. V záujme naplňania a ďalšieho rozvoja Koncepcie, ako aj v záujme akcelerácie štátnej politiky v danej oblasti, MZVEZ SR a ÚSZZ v roku 2024 detailnejšie aktualizovali oblasti ďalšieho smerovania tejto štátnej politiky voči Slovákom žijúcim v zahraničí – slovenským národnostným menšinám, krajanom a krajauským komunitám, resp. ich časťam v zahraničí.

Správa za rok 2024 o štátnej politike vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí a o poskytnutej štátnej podpore Slovákom žijúcim v zahraničí a návrh programu štátnej politiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na rok 2026 obsahuje výsledky štátnej podpory za rok 2024 zo strany Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí, ako aj ústredných orgánov štátnej správy a ďalších štátnych aj neštátnych inštitúcií vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí.

Predkladaný materiál vo forme správy v súlade so Zákonom obsahuje aj návrh zamerania štátnej politiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na rok 2026. Práve v roku 2026 ÚSZZ v súčinnosti s MZVEZ SR predloží vláde SR na schválenie novú koncepciu štátnej politiky SR vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na obdobie rokov 2027 – 2031. ÚSZZ preto k správe prikladá aj doterajší odpočet plnenia vykonávacieho plánu k vecnému plneniu Koncepcie štátnej politiky SR vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na obdobie rokov 2022 – 2026.

2. Slováci žijúci v zahraničí v roku 2024

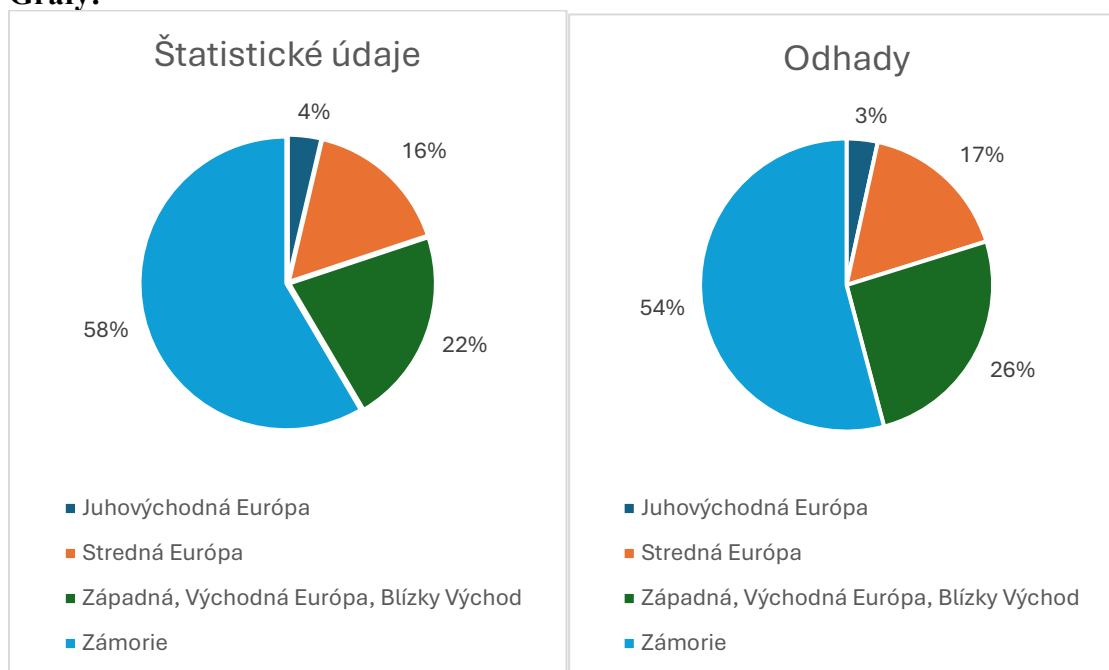
Celkový prehľad počtu Slovákov žijúcich v zahraničí – počty a odhady

Krajina	Oficiálny údaj	Odhad
Argentína	30 000	30 000
Austrália	13 338	30 000 - 35 000
Belgicko	6 957	8 000 - 10 000
Bosna a Hercegovina	173	300
Brazília	200	200
Bulharsko	212	280
Cyprus	2 408	2 500
Česká republika	162 578	200 000
Čierna Hora	64	100
Dánsko	3 476	4 000
Estónsko	128	600
Fínsko	804	2 500
Francúzsko	9 768	25 000
Grécko	780	1 000
Holandsko	9 600	25 000
Chorvátsko	3 688	7 000 - 8 000
Írsko	8 600	15 000
Island	556	600
Izrael	7 000	27 000 - 30 000
Japonsko	362	362
JAR	neexistuje sa	1 000 - 1 500
Kanada	101 345	100 000
Katar	166	185
Kazachstan	48	300
Kirgizsko	31	200
Litva	68	68
Lotyšsko	115	115
Luxembursko	1 027	1 000
Maďarsko	29 881	30 000
Mexiko	733	733
Nemecko	58 445	80 000
Nórsko	4 721	5 500
Nový Zéland	408	2 000 - 3 000
Poľsko	5 889	8 000 - 10 000
Portugalsko	579	1 500
Rakúsko	49 500	56 533
Rumunsko	10 232	14 000
Ruská federácia	193	250
SAE	3 000	3 000
Slovinsko	483	500

Srbsko	41 730	38 584
Španielsko	13 130	15 500
Švajčiarsko	21 663	25 000
Švédsko	6 567	7 000
Taliansko	8 367	20 000
Ukrajina	6 397	13 000 - 15 000
USA	750 000	790 000
Veľká Británia	160 270	174 287
Spolu	1 535 680	1 784 197

Zdroj: ZÚ SR

Grafy:

Podľa oficiálnych údajov jednotlivých štátnych štatistických úradov, v roku 2024 žilo v zahraničí **1 535 680** Slovákov².

Druhý údaj sa vzťahuje na odhady krajských organizácií a zastupiteľských úradov SR v štátoch, kde majú Slováci výrazné zastúpenie. Odhadom žije v zahraničí **1 784 197** Slovákov a potomkov Slovákov, ktorí v jednotlivých migračných vlnách opúšťali územie SR a našli nový domov v rôznych častiach sveta.

Spoločenstvo Slovákov žijúcich v zahraničí je živou a slobodnou komunitou. Z tohto dôvodu počet Slovákov v zahraničí prirodzene kolíše nielen medziročne, ale aj v kratších časových intervaloch. Údaje o počtoch Slovákov sú premennými, i keď referenčnými údajmi. Stredná, či priemerná číselná hodnota týchto údajov ukazuje, že adresátom štátnej politiky v gescii ÚSZZ je približne 1,6 milióna Slovákov žijúcich vo svete.

² Toto číslo výrazne ovplyvňuje počet Slovákov v USA, ktorých je približne 750 000 až 790 000.

Podľa Zákona je Slovákom žijúcim v zahraničí osoba, ktorá nemá trvalý pobyt³ na území SR a je štátnym občanom SR alebo nie je štátnym občanom SR, ale uchováva si národné povedomie, a on alebo jeho predok v priamom rade má slovenskú národnosť.

Regionálne rozdelenie počtu Slovákov žijúcich v zahraničí podľa jednotlivých krajín regionálnych celkov v členení na oficiálne štatistické údaje a odhadované počty, uvádzame aj s podrobným vysvetlením v prílohe č. 1.

3. Štátna politika Slovenskej republiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí v roku 2024

3.1. Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí

ÚSŽZ v roku 2024 v rámci svojej dotačnej schémy poskytol finančné prostriedky v sume celkom **2 355 101,50 €**, ktorými podporil **600** projektov z 30 krajín, v ktorých zahraniční Slováci vykonávajú aktivity na zachovanie slovenského jazyka a národnej identity:

Krajina	Vyplatená suma	Schválené žiadosti
Argentína	3 800,00 €	3
Austrália	23 800,00 €	12
Belgicko	13 800,00 €	4
Bosna a Hercegovina	5 500,00 €	2
Cyprus	10 000,00 €	1
Česká republika	107 730,00 €	40
Čierna Hora	4 500,00 €	2
Fínsko	2 500,00 €	1
Francúzsko	15 300,00 €	7
Holandsko	1 500,00 €	1
Chorvátsko	47 850,00 €	26
Írsko	33 120,00 €	6
Island	4 700,00 €	2
Kanada	27 000,00 €	9
Luxembursko	12 500,00 €	2
Maďarsko	360 623,50 €	67
Nemecko	26 200,00 €	10
Poľsko	297 334,00 €	22
Portugalsko	1 500,00 €	1
Rakúsko	14 200,00 €	6
Rumunsko	190 320,00 €	56
Saudská Arábia	600,00 €	1
Slovenská republika	329 974,00 €	28
Spojené kráľovstvo	127 650,00 €	30
Spojené štáty, USA	92 980,00 €	14

³ Vo vypracovanej štatistike o počtoch Slovákov žijúcich v zahraničí sú zahrnuté všetky vyššie uvedené podskupiny Slovákov žijúcich v zahraničí, v súčasnosti však nie je možné zistiť, aký počet Slovákov žijúcich v zahraničí má súčasne aj trvalý pobyt v Slovenskej republike.

Srbsko	547 725,00 €	234
Švajčiarsko	27 635,00 €	8
Taliansko	18 000,00 €	2
Turecko	1 000,00 €	1
Ukrajina	5 760,00 €	2
Spolu	2 355 101,50 €	600

Zdroj: ÚŠZZ

Oblasť vzdelávania, vedy a výskumu

V oblasti vzdelávanie, veda a výskum bolo v roku 2024 schválených **194** žiadostí o dotácie z **26** štátov v objeme **881 514 €**. Informácie o poskytnutej dotačnej podpore ÚŠZZ v oblasti vzdelávania, vedy a výskumu v roku 2024 poskytuje nasledovný tabuľkový prehľad:

Krajina	Vyplatená suma	Schválené žiadosti
Argentína	1 500,00 €	1
Austrália	20 200,00 €	10
Belgicko	6 800,00 €	1
Cyprus	10 000,00 €	1
Česká republika	20 800,00 €	7
Čierna Hora	2 000,00 €	1
Francúzsko	12 300,00 €	4
Holandsko	1 500,00 €	1
Chorvátsko	17 600,00 €	6
Írsko	21 520,00 €	2
Island	3 000,00 €	1
Kanada	10 500,00 €	3
Luxembursko	5 500,00 €	1
Maďarsko	56 600,00 €	23
Nemecko	14 000,00 €	4
Poľsko	18 434,00 €	6
Portugalsko	1 500,00 €	1
Rakúsko	9 000,00 €	3
Rumunsko	109 820,00 €	27
Slovenská republika	222 320,00 €	10
Spojené kráľovstvo	88 700,00 €	19
Spojené štáty, USA	21 000,00 €	3
Srbsko	182 645,00 €	55
Švajčiarsko	9 275,00 €	2
Taliansko	14 000,00 €	1
Turecko	1 000,00 €	1
Spolu	881 514,00 €	194

Zdroj: ÚŠZZ

V oblasti podpory vzdelávania, vedy a výskumu krajanov, ktorá patrila v roku 2024 k prioritám ÚŠZZ, sa opäť dôsledne prihliadalo na špecifiká a odlišné potreby Slovákov so štatútom národnostnej menšiny v krajinách strednej, južnej a východnej Európy a Slovákov, žijúcich v krajinách západnej Európy a zámoria bez štatútu národnostnej menšiny.

Aktivity ÚŠZZ v priebehu roku 2024 smerovali k podpore spolupráce všetkých aktívnych krajských zástupcov vzdelávacích inštitúcií a zainteresovaných subjektov v SR s cieľom zjednocovať stratégiu štátnej podpory SR v tejto oblasti, hľadať riešenia pretrvávajúcich problémov, ale aj s cieľom zvýšiť na Slovensku povedomie o slovenských žiakoch a študentoch na národnostných školách na Dolnej zemi a zamerať sa na ich väčšiu integráciu a väzbu so vzdelávacím systémom v SR.

Dňa 18. júna 2024 bolo podpísaním **Dohody o spolupráci medzi ÚŠZZ a Univerzitou Mateja Bela v Banskej Bystrici** podporené zabezpečenie podmienok na zachovanie a rozvoj vzdelávania v slovenskom jazyku v zahraničí. UMB bude v súlade s touto dohodou odborne garantovať a podľa možností organizačne zabezpečovať optimálne podmienky pre vzdelávacie kurzy a pobyty pre žiakov a študentov a pedagogických pracovníkov žijúcich v zahraničí.

V krajinách strednej, južnej a východnej Európy (Maďarsko, Rumunsko, Srbsko, Chorvátsko, Poľsko a Ukrajina), kde má slovenská krajská komunita postavenie národnostnej menšiny, bolo vzdelávanie v roku 2024 zabezpečované s podporou zo strany domovských krajín, ako aj s podporou zo strany Slovenskej republiky, predovšetkým Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí a MŠVVaM SR. ÚŠZZ zorganizoval 9. zasadnutie školskej komisie, sekcie pre strednú, južnú a východnú Európu v máji 2024 v Bratislave, kde bola zo strany krajanov vyzdvihnutá potreba podpory **pretrvávajúcej dolnozemskej spolupráce** zastrešenej dohodou o spolupráci medzi organizáciami Slovákov žijúcich v zahraničí z Maďarska, Rumunska a Srbska. Táto spolupráca funguje už niekoľko rokov a opakovanou podporou spoločných projektov sa v tejto oblasti formujú ďalšie generácie Slovákov. Medzi takého spoločné projekty v roku 2024 v oblasti vzdelávania patrila XIX. **Putovná súťaž zo slovenských dolnozemských reálií pre stredoškolákov** v dňoch 15. a 16. novembra 2024 v Békešskej Čabe, s prezentáciou 23 prác 31 študentov s témami slovenskej kultúry, histórie, literatúry, známych osobností a tradície dolnozemských Slovákov. V Báčskom Petrovci sa 13. septembra 2024 konal 8. ročník podujatia **Mladí Dolnozemeční – tvorba a priateľstvo predovšetkým**, ktoré organizovala Asociácia slovenských pedagógov na Základnej škole Jána Čajaka pre žiakov 2. stupňa a učiteľov slovenského jazyka z Nadlaku (Rumunsko), Békešskej Čaby (Maďarsko), z Iloku (Chorvátsko) a z Báčskeho Petrovca (Srbsko). Tvorivé dielne boli zamerané na udržiavanie slovenskej kultúrnej identity, národného povedomia a jazykových kompetencií. V októbri 2024 sa v Nadlaku v Rumunsku uskutočnilo slávnostné **odovzdávanie ceny Samuela Tešedíka**, kde boli ocenení najlepší pedagógovia, pôsobiaci v národnostnom školstve. Pri tejto príležitosti sa v Nadlaku uskutočnilo aj XIV. **Stretnutie slovenských dolnozemských pedagógov** na tému **postavenie slovenského národnostného učiteľa**, kde odznali odborné príspevky slovenských učiteľov z národnostných škôl, zamerané na prezentáciu jednotlivých škôl, porovnávanie postavenia a činnosti slovenských učiteľov kedysi a dnes v 21. storočí, s poukázaním na zmeny v nárokoch na profesiu učiteľa všeobecne a osobitne v národnostne zmiešanom území.

ÚŠZZ v roku 2024 podporilo aj projekty spolupráce, ktoré vedú k upevňovaniu partnerských vzťahov medzi školami zo Slovenska a národnostnými školami, ako napríklad **účasť žiakov a študentov z Rumunska a Srbska na Dni školy, ktorý organizuje Základná škola s materskou školou vo Svätom Petre**. V novembri 2024 ÚŠZZ opäť finančne podporilo

účasť žiakov z národnostných škôl na tomto podujatí, kde obohatili program svojim vystúpením.

Okrem uvedených podujatí sa v priebehu roka 2024 v jednotlivých krajinách uskutočnil rad ďalších podujatí, stretnutí, súťaží a workshopov, ktorých organizáciu podporil ÚŠZZ prostredníctvom svojho dotačného systému. Prioritou krajanského školstva ostáva zabezpečenie kontaktu slovenských detí v zahraničí so Slovenskom, návštevy a pobyty v materskej krajine, účasť na letných táboroch a iných podujatiach organizovaných v gescii ÚŠZZ alebo MŠVVaM SR. **Letných táborov** financovaných ÚŠZZ sa v roku 2024 zúčastnilo zo Srbska, Maďarska, Poľska, Rumunska, Chorvátska a Ukrajiny spolu 160 účastníkov.

V júni 2024 bol vyhodnotený 32. ročník celoslovenskej literárnej žiackej súťaže s medzinárodnou účasťou **Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko**, do ktorej sa zapojili aj krajanovia so 70 súťažnými prácami z Anglicka, Francúzska, Chorvátska, Maďarska, Nemecka, Rumunska, Srbska, Švédska a Ukrajiny. ÚŠZZ usporiadal pre výhercov v tejto kategórii niekoľkodňový poznávací pobyt na Slovensku. Zapojenie krajanov do súťaže, ktorá má celoslovenský charakter je príležitosťou aj na zvyšovanie povedomia o Slovákoch v zahraničí medzi slovenskými žiakmi, pedagógmi a verejnosťou. Preto je téma **podpory neformálneho vzdelávania** a možné spôsoby ako zapojiť krajskú komunitu do súťaží na Slovensku trvalo aktuálna.

V štátoch západnej Európy a v zámorí prebieha vyučovanie slovenského jazyka pre deti krajanov v slovenských vzdelávacích a víkendových centrách, ktoré si z vlastnej iniciatívy zakladajú Slováci na základe dopytu rodičov. Ich založenie je dobrovoľné a ÚŠZZ preto nedisponuje presnými štatistickými údajmi o ich počte. Údaje čiastočne poskytuje asociácia ISEIA (Medzinárodný inštitút a asociácia slovenských vzdelávacích centier). Toto združenie koordinuje činnosť vzdelávacích centier a víkendových škôl, ktoré sa dobrovoľne prihlásia. Na základe ankety, ktorej sa zúčastnilo 35 víkendových škôl, je počet študentov v slovenských vzdelávacích centrách 1 410. Tento počet je len orientačný nakoľko v asociácii ISEIA je cca 80 centier, pôsobiach v 16 krajinách, niektoré však údaje neposkytli.

Finančná podpora vzdelávacích centier zo strany ÚŠZZ je zameraná najmä na **podporu ich prevádzky**. ÚŠZZ vníma zo strany vedenia týchto centier problémy finančnej neistoty, z dôvodu narastajúcich prevádzkových nákladov (najmä inflačné vplyvy, prenájom, energie, poistenie), ktorá im časti sťažuje udržanie a rozvoj ich centra/víkendovej školy. Riešením by bolo zavedenie viacročnej finančnej schémy podpory týchto centier, s ktorou ÚŠZZ uvažuje v rámci pripravovanej koncepcie štátnej politiky po roku 2027. Niektoré centrá z uvedeného dôvodu zvažujú kúpu nehnuteľnosti na účely vzdelávania (napr. v Dubline v Írsku, alebo v Manchestri vo Veľkej Británii a v Miláne v Taliansku). Investičné projekty tohto druhu sú však finančne náročné a nie je možné ich plné financovanie z rozpočtu ÚŠZZ.

ÚŠZZ v roku 2024 zorganizoval v Bratislave zasadnutie školských komisií - sekcie pre západnú Európu a zámorie a sekcie pre strednú, východnú a južnú Európu. Zasadnutia sa ukázali ako vhodná platforma na dialóg medzi centrami a inštitúciami, ktoré sa zaoberajú vzdelávaním Slovákov v zahraničí v SR (UMB, UK, MŠVVaM SR).

ÚŠZZ sa venoval aj **podpore metodických školení** pre slovenských učiteľov vo víkendových školách v Európe a v zámorí. V roku 2024 bolo aj s podporou ÚŠZZ realizovaných niekoľko školení v Európe (Miláno, Manchester, Bratislava) a v Austrálii (Sydney). ÚŠZZ v roku 2024 inicioval aj posilnenie spolupráce s víkendovými školami v USA a finančne aj s účasťou MŠVVaM SR bolo podporené **prvé metodické školenie pre slovenské učiteľky, ktoré vyučujú vo víkendových školách v USA**. Podujatie sa konalo v novembri 2024 na Univerzite v Pittsburghu, kde pôsobí aj lektorka Dr. Renáta Kamenárová, vedúca

Centra slovakistiky tejto univerzity. Na podujatí sa zúčastnilo 17 učiteľov z deviatich víkendových škôl v USA.

ÚŠZZ v roku 2024 spustil pilotný dotačný projekt tzv. **doplňkového štipendia pre slovenských študentov**, ktorí majú záujem pôsobiť vo víkendových školách ako asistenti výučby. O tento druh podpory prejavili záujem 3 víkendové školy vo Veľkej Británii a jedna v Írsku. V roku 2025 bude tento projekt vyhodnotený a v závislosti od finančných možností rozšírený aj o ďalšie krajiny (záujem prejavilo napr. Maďarsko).

ÚŠZZ podporil aj účasť žiakov zo vzdelávacích centier vo svete **v letných táboroch v gescii ÚŠZZ**. ÚŠZZ v roku 2024 tiež finančne podporil organizovanie letného tábora Školička tanca v gescii UMB pre 65 účastníkov - deti a vedúcich folklórnych súborov.

Pre slovenské deti a študentov v zahraničí, ktoré nemajú dostupné vo svojom okolí žiadne vzdelávacie centrum/víkendovú školu, ale majú záujem o kontakt so slovenčinou, organizovalo v roku 2024 Metodické centrum pre Slovákov žijúcich v zahraničí UMB **online vzdelávanie v slovenčine**. Toto prebiehalo každú 1. a 3. sobotu v mesiacoch marec - jún a september - november 2024 a bolo poskytované zdarma pre cca 180 účastníkov. Tento projekt finančne podporuje ÚŠZZ už od roku 2022.

V súlade s Konceptiou na rok 2022 - 2026 sa ÚŠZZ venoval aj téme zlepšenia postavenia slovenských vzdelávacích centier vo svete. Do programu Stálej konferencie ÚŠZZ v októbri 2024 v Bratislave bol zaradený samostatný panel s názvom „**Postavenie slovenských vzdelávacích centier vo svete, výzvy do budúcnosti**“, kde bol prezentovaný aj český model Česká škola bez hraníc, ktorý považujeme za inšpiráciu pri ďalšom vývoji slovenského vzdelávania vo svete, najmä v oblasti akreditácie a podpory zo strany MŠMT ČR. ÚŠZZ zabezpečil, aby v rámci uvedeného panelu diskutovali aj odborníci z MŠVVaM SR, NIVAM, z univerzít v SR a z radov Slovákov v zahraničí.

Osobitné postavenie má oblasť podpory vzdelávania slovenskej menšiny v Českej republike a v Rakúsku. Zatiaľ čo v Českej republike neexistuje aktuálne dopyt po systematickom vzdelávaní detí, žiakov a študentov v slovenskom jazyku, v Rakúsku je komunita Slovákov vo Viedni (kde je uznaná ako autochtónna menšina) jednotná a škola Komenský unikátnym vzorom pre ostatné národnostné menšiny. Škola poskytuje vyučovanie v slovenskom, českom a nemeckom jazyku pre vekovú kategóriu žiakov 3-18 rokov (vrátane maturity v slovenskom a v nemeckom jazyku). Škola je finančne podporovaná príspevkom rakúskej strany vo výške 775 tis. € a príspevkom českej vlády a Juhomoravského kraja vo výške cca 200 tis. € ročne. Napriek tomu, že slovenské deti tvoria cca 1/3 žiakov a študentov, slovenská strana prispieva len z dotačnej schémy ÚŠZZ cca 3 – 4 tis. € ročne.

V roku 2024 sa pozornosť ÚŠZZ venovala aj **problematike podpory vedy a výskumu v oblasti krajanskej problematiky**, ktorá je vnímaná ako nedostatočná. Na základe záverov stálej konferencie Slovensko a Slováci žijúci v zahraničí, ktorá sa konala v októbri 2024, bolo začiatkom roku 2025 prijaté rozhodnutie o zriadení komisie pre vedu a výskum ÚŠZZ.

Oblasť kultúry

V oblasti kultúry bolo v roku 2024 schválených **327** projektov z **25** štátov v objeme **1 243 027,50 €**. Informácie o dotačnej podpore ÚŠZZ v oblasti kultúry v roku 2024 poskytuje nasledovný tabuľkový prehľad:

Krajina	Vyplatená suma	Schválené žiadosti
---------	----------------	--------------------

Argentína	2 300,00 €	2
Austrália	2 500,00 €	1
Belgicko	7 000,00 €	3
Bosna a Hercegovina	5 500,00 €	2
Česká republika	70 930,00 €	28
Čierna Hora	2 500,00 €	1
Fínsko	2 500,00 €	1
Francúzsko	1 500,00 €	2
Chorvátsko	25 750,00 €	18
Írsko	11 600,00 €	4
Island	1 700,00 €	1
Kanada	16 500,00 €	6
Maďarsko	285 023,50 €	36
Nemecko	12 200,00 €	6
Poľsko	274 000,00 €	13
Rakúsko	3 700,00 €	2
Rumunsko	57 300,00 €	21
Saudská Arábia	600,00 €	1
Slovenská republika	76 654,00 €	11
Spojené kráľovstvo	38 950,00 €	11
Spojené štáty, USA	71 980,00 €	11
Srbsko	244 220,00 €	137
Švajčiarsko	18 360,00 €	6
Taliansko	4 000,00 €	1
Ukrajina	5 760,00 €	2
Spolu	1 243 027,50 €	327

Zdroj: ÚSŽZ

ÚSŽZ aj v roku 2024 podporoval zachovávanie a rozvoj slovenskej kultúry v zahraničí, vrátane ochrany hmotného, nehmotného a digitálneho kultúrneho dedičstva a prezentácie foriem nehmotného kultúrneho dedičstva. Kultúru krajanov ÚSŽZ vnímal ako potenciál, ktorý prináša novú kvalitu a hodnotu nielen pre komunity, ktoré sa jej venujú, ale aj pre inoetnický priestor, v ktorom žijú a pôsobia a zároveň ako pridanú hodnotu ku kultúre celoslovenskej, ktorá má svoje rôzne a jedinečné podoby aj za hranicami Slovenska. Dotačnú oblasť podpory krajskej kultúry ÚSŽZ rozdelil do nových šiestich podprogramov (ochrana kultúrneho dedičstva, nová tvorba, kultúrne podujatia, podpora tradičných cirkví, bežná činnosť a podpora kreativity a rozvoja tvorivého potenciálu). Cieľom bolo osloviť a motivovať aj najmladšiu generáciu k efektívnej prezentácii slovenskej kultúry v celosvetových meradlách, podporovať aktivity, ktoré pomôžu zviditeľňovať témy z prostredia zahraničných Slovákov v najširších rámcach. Podprogramy ponúkajú možnosť vykonať hlbšiu analýzu potrieb a kultúrneho potenciálu krajanov.

Do oblasti kultúry patria aj dva investičné projekty, a to výstavba Domu slovenskej kultúry v Jablonke na hornej Orave, kde v rámci 4. etapy bolo alokovaných 244 tis. € a rekonštrukcia bývalého slovenského evanjelického kostola v Budapešti pre účely slovenského kultúrneho strediska s dotačnou alokáciou 100 tis. €.

ÚSZZ podporil žiadosti cirkevných zborov a misií, ktoré organizovali mládežnícke stretnutia, stretnutia slovenských rodín, zabezpečovali pracovné zošity pre deti, resp. knižné tituly pre svoje knižničné zbierky. ÚSZZ podporil aj projekt digitalizácie cirkevných archívov z Vojvodiny, ktoré sú vzácnym zdrojom informácií a príspevkom k výskumu histórie presídľovania Slovákov na Dolnú zem.

V roku 2024 ÚSZZ samostatne alebo v spolupráci s ďalšími štátnymi a neštátnymi subjektami organizoval rad podujatí, prostredníctvom ktorých vytváral podmienky pre aktívnu prezentáciu zachovávaní slovenskej identity Slovákov žijúcich v zahraničí slovenským účastníkom týchto podujatí.

Folklorne slávnosti pod Poľanou v Detve

V roku 2024 si ÚSZZ pripomenul **50. výročie** uzatvorenia zmluvy medzi mestom Detva a v tom čase Ústavom pre zahraničných Slovákov Matice slovenskej, ktorou boli zabezpečené každoročné tvorivé pobyty krajanov a **uvádzanie scénických programov zahraničných Slovákov na Folklorných slávnostiach pod Poľanou v Detve (FSP Detva)**. Prestížne slovenské folklórne podujatie v Detve prijalo krajanov ešte v roku 1974 a už pol storočia ich profiluje a motivuje k stvárneniu jedinečných prejavov slovenskej kultúry zo zahraničia, rovnako tak posilňuje súdržnosť a vzťah k slovenským tradíciám, kultúre a identite. V rámci programu FSP Detva bola 14. 7. 2024 vystúpili na tzv. Krajanskej nedeli folklórne súbory Morena z Londýna (Veľká Británia), SKC P. J. Šafárika z Nového Sadu (Srbsko), ŽSS zo Zokovho Gaja a z Jurjevca (Chorvátsko), TS Komláš (Maďarsko), FS Šarvanci z Prahy (Česká republika), FS Sálašan z Nadlaku (Rumunsko), FS Kolečko z Zurichu (Švajčiarsko) a SKOS Erdevík zo Srbska, ako aj sólisti zo Srbska, Rumunska a USA. Desať rokov od podpisu zmluvy medzi ÚSZZ a mestom Detva ubehlo aj pokiaľ ide o obľúbené podujatie Krajanský dvor, ktorý bol aj v roku 2024 jedným z najvyhľadávanejších sprievodných podujatí FSP v Detve. Krajanský dvor v dňoch 12. – 14. júla 2024 ponúkal prezentáciu, ochutnávku a predaj gastronomických špecialít, ako aj ukážku tradičných remesiel a tradičnej kultúry v podobe prednesu tancov, spevov a hudby Slovákov žijúcich v zahraničí v podaní Slovákov z Nadlaku (Rumunsko), Krempách (Poľsko), Slovenského Komlóša, Veľkého Bánhedeša, Pitvaroša a Bekéšskej Čaby (Maďarsko) a Padiny, Selenče, Starej Pazovy, Petrovca, Pivnice a Kysáča (Srbsko). V programoch na jarmočnej scéne vystúpili FS Naša fajta zo Storožnice (Ukrajina), FS Šarvanci z Prahy (Česká republika), LH Ondreja Maglovského zo Srbska, mužská spevácka skupina SKUS Pivnica zo Srbska a sólisti zo Srbska a USA. V tzv. „humne“ sa konala výstava *Molovanie* – tradícia nástennej maľby Slovákov v Chorvátsku.

V roku 2024 si Slováci žijúci v zahraničí pripomenuli **rad výročí a jubileí**.

Dňa 25. mája 2024 v rakúskej Viedni folklórny súbor Rozmarín si prostredníctvom tancov z Myjavy, Liptova a Horehronia a tancov z regiónov Šariš a Zemplín pripomenul svoju dvadsaťročnú folklórnu cestu. Súbor dnes tvorí 23 tanečníkov so slovenským a českým pôvodom, resp. ide aj o záujemcov o slovenský folklór bez slovenského pôvodu a okrem tancov deti hrajú aj na fúkových hudobných nástrojoch.

V Dulovciach sa v dňoch 28. – 29. júna 2024 uskutočnil XXV. ročník Južnoslovenských detských a mládežníckych folklórnych slávností, ktorý privítal slovenské súbory zo zahraničia. Púťavý príbeh o čarovnom prútku a zázračných knihách plný hudby, tanca a spevu predviedli deti z DFS Vločka zo ZŠ z Kovačice, Srbsko, Tanečný súbor Dolinka z Pišpeka, Maďarsko, FS Sovička z Londýna, Veľká Británia, FS Sálašan z Nadlaku, Rumunsko a SKUS Ivana Brníka Slováka z Jelisavca, Chorvátsko. V druhý festivalový deň sa

konal spoločný program pod názvom *V tom duloovskom háji...* a vystúpili v ňom detské a mládežnícke folklórne súbory zo Slovenska a zo zahraničia.

V českom Rožňove pod Radhoštěm sa v dňoch 9. – 11. augusta 2024 konal **XXV. ročník medzinárodného festivalu slovenského folklóru v Českej republike Jánošíkov dukát**. Ide o jedno z popredných slovenských podujatí v Českej republike, ktoré prebieha v skanzene Valašskej dediny v Rožňove pod Radhoštěm a jeho jadro tvorí účasť špičkových folklórnych súborov zo Slovenska, slovenských súborov z tzv. slovenského zahraničia, ako aj účasť súborov iných národnostných menšín žijúcich v Českej republike a samozrejme účasť slovenských folklórnych súborov pôsobiach v Českej republike. Na podujatí sa okrem iných predstavili aj SKUS Bratov Banasovcov z Josipovca z Chorvátska, FS Nádeje z Paríža, FS Kacamajka z Maglódu v Maďarsku a domáce slovenské súbory z Ostravy, Prahy a Brna.

Združenie krajanov a priateľov Slovenska v Miláne, prvá oficiálne registrovaná slovenská organizácia v Taliansku, **oslávilo svoje 30. výročie**. Od svojho vzniku sa Združenie krajanov a priateľov Slovenska (ZKPS) sústreďovalo na vytváranie spoločenských väzieb medzi slovenskou komunitou, podporovalo kultúrnu výmenu a udržiavalo národné povedomie krajanov v Taliansku. Združenie vydáva online časopis „**Slovenské ozveny – Echi Slovacchi**“, ktorý čitateľom prináša nielen slovenskú živú kultúru, ale aj informácie o histórii, jazyku a súčasnom dianí na Slovensku.

Vo First Ontario Arts Centre v Miltone, v Kanade, dňa 29. septembra 2024 oslávil svoje **40. výročie pôsobenia súbor Vychodna Slovak Dancers**. Vyše 400 prítomných s nadšením sledovalo vystúpenia detskej, strednej, dospelaj a seniorskej tanečnej skupiny v programe *Zostalo to v nás* a v prednese ľudového spevu a tancov zo slovenských regiónov Zemplín, Šariš, Liptov, Myjava, Horehronie, tiež tance z obce Krivany a nechýbal ani pre Ameriku typický *charlestone*. Pri tejto príležitosti ÚSŽZ ocenil súbor Vychodna Slovak Dancers medailou *za dlhoročnú prácu na poli zachovávaní, zveľad'ovania a prezentácie slovenských ľudových tradícií*.

50. výročie vzniku si pripomenuli aj v Slovensko-nemeckom kultúrnom klube v nemeckom Mníchove hudobným večierkom a divadelným predstavením. Slovensko-nemecký kultúrny klub e.V. pre krajskú komunitu Slovákov žijúcich v Mníchove a Bavorsku organizuje spoločenské, kultúrne a vzdelávacie aktivity. Zároveň disponuje bohatou knižnicou so slovenskými titulmi a ponúka aj výučbu slovenského jazyka.

50. výročie vzniku oslávilo aj Národné české a slovenské múzeum a knižnica (NCSML) v Cedar Rapids, Iowa, USA. NCSML má akreditáciu Americkej aliancie múzeí a je afiliovanou súčasťou monumentálneho The Smithsonian (americká výskumná a vzdelávacia inštitúcia s komplexom múzeí). Vo svojej bohatej činnosti NCSML disponuje aj špeciálnou zbierkou Štefana Furdeka, ktorá sa skladá z približne 4000 kníh, periodík, novín, ďalších vzdelávacích zdrojov vrátane máp, vzácnych kníh, zbierok súvisiacich s významnými Slovákami a Američanmi slovenského pôvodu. Najnovším prírastkom NCSML je knižnica reverenda Matúša Jankolu na základe dohody medzi Rehoľou sestier svätých Cyrila a Metoda v Danville, PA a NCSML v Cedar Rapids. Akvizícia knižnice reverenda Matúša Jankolu otvára príležitosti pre vedcov, expertov, odborníkov, študentov a všetkých, ktorí sa zaujímajú o slovenské kultúrne dedičstvo, slovenskú históriu, kultúru a prisťahovalectvo do USA, aby prišli a skúmali viac ako 20 000 kníh, časopisov, novín a ďalších artefaktov.

V krajskom svete a na Slovensku sa konali stovky kultúrnych podujatí zameraných na podporu národného povedomia a kultúrnej identity Slovákov žijúcich v zahraničí. Medzi tieto patria napr. Festival slovenského kultúrneho dedičstva v New Jersey v USA, folklórny festival Tancuj, tancuj v Hložanoch a Slovenské národné slávnosti v Báčskom Petrovci vo

Vojvodine v Srbsku, Celoštátny folklórny festival Slovákov v maďarskom Bánku, Medzinárodný slovenský mládežnícky festival v Čerpotoku v Rumunsku, prehliadka slovenského folklóru v Chorvátsku, prehliadka krajanských dychových hudieb v Poľsku a mnohé ďalšie. Okrem foriem folklorizmu, ktoré dnes udržuje viac ako 90 slovenských folklórnych súborov vo svete, boli v oblasti kultúry v značnej miere zastúpené aj iné kultúrne prejavy – najmä divadelníctvo, výtvarné a úžitkové umenie, vážna hudba, oblasť literárnej tvorby a filmovej a audiovizuálnej tvorby.

V oblasti divadelníctva ÚSŽZ podporil všetky aktívne krajanské divadelné scény, najmä tie v Maďarsku a Srbsku, vrátane podpory účasti víťaza Divadelných inscenácií dolnozemskej autorov na 56. Národnej súťažnej prehliadke ochotníckych divadelných súborov s inscenáciami pôvodnej slovenskej dramatickej tvorby Palárikova-Raková.

V oblasti literatúry ÚSŽZ podporil 68. literárne snemovanie v Srbsku, 20. ročník Literárnej súťaže Jána Kollára v Českej republike, ako aj rad parciálnych projektov, ktoré podnecujú vznik novej krajanskej literárnej tvorby. K najvýznamnejšej súťaži v tejto oblasti patrí podujatie **Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko**. Do súťaže sa zapojili žiaci a žiačky z Anglicka, Francúzska, Chorvátska, Maďarska, Nemecka, Rumunska, Srbska, Švédska a Ukrajiny s celkovým počtom 70 literárnych prác a ÚSŽZ pre výhercov v krajanskej kategórii pripravil poznávací pobyt na Slovensku.

Najväčšou udalosťou z oblasti výtvarníctva bol **zápis insitného umenia Slovákov z Kovačice do Reprezentatívneho zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva ľudstva UNESCO**. Insitné umenie z Kovačice, srbskej Vojvodiny, má vyše osemdesiatročnú tradíciu a jeho poprední predstavitelia zviditeľnili život a kultúru Slovákov žijúcich mimo svojej materskej krajiny naprieč všetkými svetadielmi. Vďaka spoločnému úsiliu srbskej a slovenskej strany dňa 3. decembra 2024 získali prestížne uznanie všetky generácie insitných umelcov, ktoré potvrdilo jedinečnosť ich umeleckého prejavu pri znázorňovaní slovenských zvykov, obyčají a bežného života Kovačice. Desaťročia trvajúce vytrvalé a systematické úsilie ÚSŽZ v poskytovaní podpory umelcom, aby sa z výtvarného umenia stal identifikačný a integračný znak Slovákov, priniesol pozitívne výsledky. Úsilie bolo úspešne zavŕšené aj vďaka vnútroštátnej koordinácii ÚSŽZ s MZVEZ SR a MK SR.

Pamätný deň Slovákov žijúcich v zahraničí

Kameň z Tárdošského lomu, ktorý bol pri príležitosti milénia v roku 2000 ako dar Slovákov z Maďarska osadený v petržalskom Sade Janka Kráľa je miestom, pri ktorom si Slovensko každoročne 5. júla spomína aj na tú časť slovenského národa, ktorá nežije na území Slovenska, no ktorá je so Slovenskom kultúrne, historicky a národne spätá.

V roku 2024 na verejnom podujatí hymnu Slovenskej republiky slávnostne umelecky predniesol Mládežnícky dychový orchester zo Slovenského Komlóša v Maďarsku, publiku sa tiež predstavili aj sólisti Anna Hradsky, zakladateľka folklórnych súborov Karička a Podkovička v San Diegu, v Kalifornii, USA a Ivan Ožvát, operný spevák, ktorý je potomkom repatriantov z Vojvodiny. Súčasťou programu boli príhovory pozvaných predstaviteľov Slovákov z tzv. Dolnej zeme, západnej Európy a zámoria. V predvečer podujatia, dňa 4. júla, bol v Bratislave verejne premietaný dokumentárny film s názvom *Possonia: Bratislava vo Florencii*, ktorý sa venuje historickým a kultúrnym prepojeniam medzi týmito dvoma mestami.

Oblasť informačného pôsobenia

V oblasti informačného pôsobenia bolo v roku 2024 schválených **52** projektov z **8** štátov vo výške **142 060 €**. Prehľad poskytnutej finančnej podpory ÚŠZZ na projekty informačného pôsobenia v roku 2024 uvádza tabuľka:

Krajina	Vyplatená suma	Schválené žiadosti
Česká republika	4 000,00 €	1
Luxembursko	7 000,00 €	1
Maďarsko	8 000,00 €	5
Poľsko	4 900,00 €	3
Rakúsko	1 500,00 €	1
Rumunsko	12 700,00 €	5
Slovenská republika	25 000,00 €	5
Srbsko	78 960,00 €	31
Spolu	142 060,00 €	52

Zdroj: ÚŠZZ

V oblasti informačného pôsobenia vytváral ÚŠZZ v roku 2024 podmienky pre vznik publicistických a audiovizuálnych výstupov zo života krajských komunít. Tieto výstupy boli realizované v spolupráci s krajskými tlačnými, elektronickými a internetovými médiami.

Úrad reflektoval potrebu zvýšiť podporu šírenia informácií aj prostredníctvom moderných internetových platforiem a sociálnych sietí popri tradičných tlačných a elektronických médiách. Zásadným zdrojom informácií o krajských aktivitách naďalej zostáva oficiálne webové sídlo úradu www.uszz.sk, prostredníctvom ktorého boli pravidelne zverejňované informácie o podujatiach, na ktorých ÚŠZZ pôsobil ako gestor alebo poskytovateľ finančnej podpory, ako aj o ďalších krajských aktivitách vďaka úzkej spolupráci s ich organizátormi. Na platforme www.slovenskezahranicie.sk bolo zároveň vytvorené krajské fórum s cieľom zapojiť do prezentovaných vstupov priamo krajanov.

Jedným z cieľov dotačnej výzvy v oblasti informačného pôsobenia bolo podporiť vydateľskú a informačnú činnosť, ktoré prispievajú k rozvoju krajských komunít, k zachovávaniu slovenského národného povedomia. V roku 2024 boli podporené viaceré projekty, ktoré sa týkali tvorby a revitalizácie webových stránok krajských spolkov alebo krajských médií. ÚŠZZ podporil aj projekty digitalizácie, ktoré svojím charakterom presahovali do oblasti kultúry a zachovania kultúrneho dedičstva. V súlade s prioritou prepájania krajanov v zahraničí ÚŠZZ podporil aj viacero projektov, zameraných na organizovanie informačných a komunitných stretnutí Slovákov v zahraničí a na prezentáciu ich pohľadu na Slovensko.

V rámci vydateľských aktivít bola podporená tvorba v rôznych žánroch – od detskej až po odbornú literatúru. Nové knižné publikácie vznikli v regiónoch s tradičným slovenským osídlením (napr. projekty Kultúrnej a vedeckej spoločnosti Ivana Krasku v Rumunsku, Výskumného ústavu Slovákov v Maďarsku, Slovenského vydateľského centra v Srbsku), ako aj v zámorí (napr. Kanadsko-slovenská obchodná komora.).

Úrad v roku 2024 pokračoval v komunikácii na sociálnych sieťach - na platformách Facebook a Instagram. Okrem informovania o aktuálnych aktivitách úradu, vrátane dotačných výziev, bola výrazná pozornosť venovaná aj propagácii krajských podujatí. Táto forma komunikácie napomáhala vzájomnému spoznávaniu a prepájaniu Slovákov žijúcich v rôznych častiach sveta v online priestore, pričom sa podieľa na ich integračnej funkcii. V roku 2024 zaznamenal ÚŠZZ nárast sledovanosti a interakcií na oboch platformách. Druhou významnou

rovinou informačnej činnosti na sociálnych sieťach bolo budovanie siete profesionálnych kontaktov a identifikovanie talentovaných jednotlivcov.

V oblasti informácií ÚŠZZ v roku 2024 začal s budovaním základov databázy krajských príbehov, ktoré budú spracované rôznymi spôsobmi. Na webovom sídle ÚŠZZ a na sociálnych sieťach bola zverejnená výzva s možnosťou prihlásiť sa a prezentovať zaujímavé príbehy a osudy Slovákov z rôznych oblastí pôsobnosti a táto výzva sa stretla s pozitívnym ohlasom. Podarilo sa identifikovať aj viaceré iné zdroje príbehov – už existujúcu literatúru, podcasty, databázy zastupiteľských úradov SR ai.

V roku 2024 úrad opätovne podporil dlhodobý úspešný projekt účasti krajských vydavateľov na knižnom veľtrhu Bibliotéka. Táto iniciatíva má pozitívny ohlas na oboch stranách a prispieva k propagácii krajskej problematiky a jej prezentácii širšej verejnosti.

Oblasť médií

V oblasti médií bolo podporených 27 projektov z 8 štátov vo výške 88 500 €. Prehľad poskytnutej finančnej podpory ÚŠZZ pre médiá v roku 2024 uvádzame v tabuľke nižšie:

Krajina	Vyplatená suma	Schválené žiadosti
Austrália	1 100,00 €	1
Česká republika	12 000,00 €	4
Francúzsko	1 500,00 €	1
Chorvátsko	4 500,00 €	2
Maďarsko	11 000,00 €	3
Rumunsko	10 500,00 €	3
Slovenská republika	6 000,00 €	2
Srbsko	41 900,00 €	11
Spolu	88 500,00 €	27

Zdroj: ÚŠZZ

Cieľom štátnej podpory v oblasti médií v roku 2024 bolo zabezpečiť udržateľnosť a konkurencieschopnosť krajských médií a ďalších foriem pravidelného informovania krajskej verejnosti o dianí v Slovenskej republike a v slovenských komunitách v zahraničí prostredníctvom masmediálnych prostriedkov, ako aj podporiť rozvoj spolupráce medzi krajskými médiami a médiami pôsobiacimi na území SR.

ÚŠZZ v roku 2024 pokračoval v systematickej spolupráci s médiami v Slovenskej republike, predovšetkým so Slovenskou televíziou a rozhlasom (STVR) – s redakciou spravodajstva a publicistiky, redakciou spravodajstva Rádia Slovensko, Rádiom Devín, medzinárodným vysielaním Radio Slovakia International a vysielaním Krajskej redakcie. Úrad aktívne spolupracoval aj s Tlačovou agentúrou Slovenskej republiky (TASR). V roku 2024 bolo s TASR podpísané memorandum o spolupráci a tiež začaté rokovania o spolupráci s ďalšími inštitúciami, pôsobiacimi v oblasti médií.

V rámci dotačného systému ÚŠZZ v roku 2024 finančne podporil viacero projektov zameraných na vydávanie periodickej tlače, rozhlasové a televízne vysielanie, ako aj tvorbu moderných mediálnych formátov, akými sú podcasty a vlogy. Medzi podporené aktivity patrilo napríklad vydávanie Ľudových novín v Maďarsku, mesačníka Prameň v Chorvátsku, časopisu Život v Poľsku, Hlas ľudu v Srbsku spolu s ďalšími mediálnymi projektmi krajských

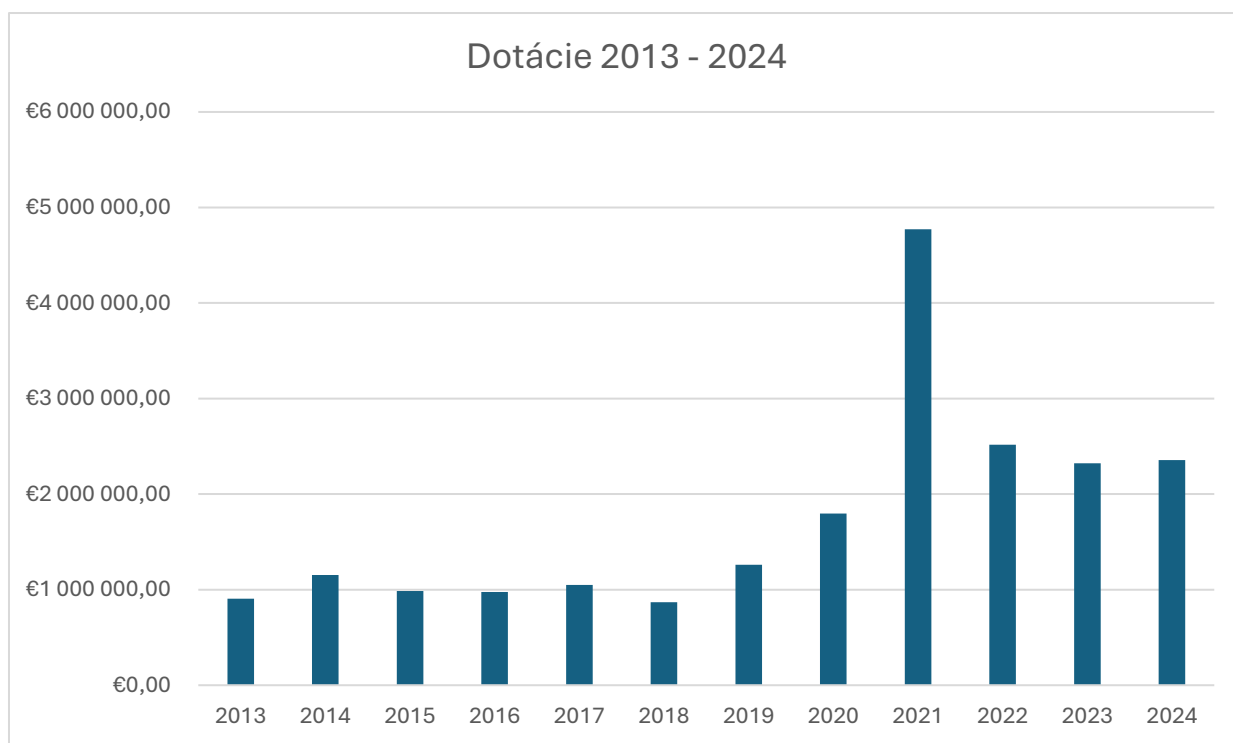
komunit. ÚŠŽZ zároveň začal vydávanie vlastného online informačného spravodajcu s informáciami o dianí v SR a v krajanskej komunite – **Slovensko bez hraníc**.

Investičné projekty

V oblasti investičných projektov boli v roku 2024 schválené **2** projekty z **2** štátov vo výške **344 000 €**. Prehľad poskytnutej finančnej podpory ÚŠŽZ na investičné projekty v roku 2024 uvádza tabuľka:

Krajina	Názov žiadateľa	Číslo žiadosti	Názov projektu	Schválená suma
Maďarsko	100 000,00 €	M0031/HU/2024	Rekonštrukcia bývalého slovenského evanjelického kostola v Budapešti pre účely slovenského kultúrneho strediska	100 000,00 €
Poľsko	244 000,00 €	M0033/PL/2024	Výstavba Domu slovenskej kultúry v Jablonke na hornej Orave IV. etapa	244 000,00 €
Spolu				344 000,00 €

Prehľad dotácií ÚŠŽZ v € celkom, vyplatených v rokoch 2013 – 2024

Zdroj: ÚŠZZ

Stála konferencia

Ústredným podujatím ÚŠZZ v roku 2024 bola Stála konferencia Slovenská republika a Slováci žijúci v zahraničí, ktorá sa konala v dňoch 24.-25. októbra 2024 v priestoroch Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR pod názvom *Spájanie pre budúcnosť*. Konferencie sa zúčastnilo vyše 100 delegátov a hostí z dvadsiatich krajín sveta a jej výsledkom sú závery, ktoré ÚŠZZ implementuje vo svojej každodennej činnosti. Stála konferencia bola streamovaná a krajanovia sa do diskusie zapájali aj online. Po úvodných príhovoroch prezidenta SR, podpredsedu vlády SR pre plán obnovy a znalostnú ekonomiku, ministra zahraničných vecí a európskych záležitostí a ministerky kultúry sa rokovanie a diskusia počas oboch dní sa sústredili na štyri hlavné oblasti – kultúru, vzdelávanie, médiá a výskum – a ich význam pre zachovanie slovenskej identity v zahraničí.

Opakovane zaznela potreba aktívne zapájať do spoločných aktivít mladú generáciu, reagovať na nové digitálne výzvy a budovať systémovú spoluprácu s profesionálnou slovenskou diaspórou. Silný dôraz bol kladený aj na podporu výskumu dejín slovenského vystaňovalectva a budovanie pamäťových inštitúcií. Konferencia vytvorila priestor pre odbornú diskusiu medzi predstaviteľmi slovenských komunít zo zahraničia, odborníkmi zo Slovenska a zástupcami štátnych inštitúcií. ÚŠZZ sa snažil prostredníctvom tohto podujatia posilniť dialóg o aktuálnych výzvach, potrebách a prioritách krajskej politiky, pričom dôraz kládol na podporu mladých krajanov, vzdelávanie a kultúrne prepojenie Slovákov vo svete. Na záver účastníci konferencie:

- zdôraznili potrebu naďalej prehĺbovať dialóg medzi Slovenskou republikou a Slováckmi žijúcimi v zahraničí, ako i s jednotlivými spoločenstvami Slovákov, dočasne žijúcimi v zahraničí, využívajúc pritom nové možnosti, ktoré poskytuje súčasná digitálna doba. Podporili vytvorenie digitálnej platformy, ktorá by zjednotila tematiku štátnej podpory smerom k Slovákom žijúcim v zahraničí vo všetkých oblastiach a vytvorila tiež fórum na vzájomnú výmenu informácií a diskusiu medzi Slováckmi žijúcimi v zahraničí

navzájom. Za prioritné princípy vzájomnej spolupráce označili princíp inklúzie a diverzity a zdôraznili potrebu zachovania rovnosti a vzájomného rešpektu;

- vyjadrili nádej, že Slováci žijúci v zahraničí budú mať možnosť diskutovať s významnými zástupcami Slovenskej republiky aj na mnohých ďalších dôležitých krajaňských podujatiach na Slovensku, ale aj v zahraničí. Vyzvali ÚSŽZ k zverejneniu pravidelne aktualizovaného kalendára významných krajaňských podujatí na svojom webovom sídle a sociálnych sieťach;
- ocenili finančnú podporu Slovenskej republiky, ktorá zohráva nezastupiteľnú úlohu pri zabezpečovaní kvalitných kultúrnych, vzdelávacích a iných podujatí, zameraných na upevňovanie národného povedomia Slovákov žijúcich v zahraničí a vyjadrili vieru, že výška tejto podpory zostane zachovaná aj v podmienkach konsolidácie verejných financií Slovenskej republiky. V tejto súvislosti vyzvali aj k definitívnemu riešeniu umiestnenia a realizácie národného pamätníka vst'ahovalecťva;
- navrhli tiež zriadenie novej komisie pre vedu a výskum. Účastníci konferencie tiež navrhli pokračovať v organizovaní Tvorivej školy žurnalistiky pre účastníkov z radov Slovákov žijúcich v zahraničí, ktorá dosiahla v gescii ÚSŽZ v minulosti značné úspechy a významne prispela k formovaniu slovenských novinárov a osvetových pracovníkov v zahraničí. Odporučili pri tvorbe novej koncepcie Tvorivej školy žurnalistiky venovať ju spomienke jej zakladateľa a ideového tvorcu, Ľudovíta Pomichala;
- navrhli ďalej rozvíjať projekt pravidelného online vzdelávania pre deti tých Slovákov žijúcich v zahraničí, ktorí z rôznych dôvodov nemajú možnosť navštevovať slovenské vzdelávacie centrá vo svojich domovských krajinách. Požiadali o zvýšenie informovanosti o všetkých poskytovaných projektoch, zameraných na vzdelávanie Slovákov žijúcich v zahraničí a prostredníctvom digitálnej platformy sprístupniť na jednom mieste rodičom a deťom z radov Slovákov žijúcich v zahraničí existujúce aktivity, zamerané na formálne aj neformálne vzdelávanie detí a vzdelávanie v slovenskom jazyku v zahraničí;
- vyzvali k pokračovaniu materiálnej a metodickej podpory vzdelávacím centrom a víkendovým školám, ako aj ku riešeniu formálno-právnych problémov, ktoré napriek nepopierateľnému pokroku v tejto oblasti ešte zostávajú. Účastníci konferencie poňali ako inšpiratívny český model vzdelávania v zahraničí a projekt Českej školy bez hraníc. V tejto oblasti uviedli ako prioritnú spoluprácu s Českou republikou, vzhľadom na existenciu mnohých spoločných česko-slovenských vzdelávacích centier v zahraničí;
- navrhli, aby MZVEZ SR zvýšilo dôraz na plnenie dvojstranných medzivládnych zmlúv, ktoré Slovenská republika uzavrela s jednotlivými štátmi v oblasti ochrany práv národnostných menšín a posilnilo komunikáciu so zástupcami slovenských komunít a organizácií pri priebežnom vyhodnocovaní plnenia jednotlivých zmlúv;
- kladne hodnotili odbornú spoluprácu ÚSŽZ so Slovenským národným archívom a Kriminalistickým a expertíznym ústavom Policajného zboru Slovenskej republiky pri overovaní pravosti predložených dokladov;
- navrhli prostredníctvom avizovanej digitálnej platformy vytvoriť databázu výskumných prác a posilniť spoluprácu a vzájomné vzťahy medzi výskumníkmi v danej oblasti, ale aj ďalších oblastí výskumu života diaspory;
- zdôraznili potrebu zapojenia a využitia potenciálu z radov Slovákov pôsobiacich v zahraničí v prospech rozvoja Slovenskej republiky, ako aj vytvárania podmienok, príp. odstraňovania formálnych prekážok pre ich návrat na Slovensko. Konferencia

poskytla priestor na diskusiu o možnostiach zapojenia slovenskej diaspóry do rozvoja Slovenska prostredníctvom rôznych iniciatív a projektov, ktoré umožňujú využitie odborných znalostí, inovačného potenciálu a skúseností Slovákov pôsobiacich v zahraničí. Účastníci konferencie poukázali na dôležitosť vytvorenia podpornej komunikačnej siete, ktorá bude pôsobiť ako most medzi Slovenskom a jeho zahraničnými komunitami. Zdôraznili potrebu vytvárať efektívne modely spolupráce, ktoré umožnia udržanie väzieb bez pocitu nátlaku na návrat;

- odporučili vytvoriť na dobrovoľnom základe platformu, ktorá podporí vzájomnú spoluprácu a príležitosti pre transfer skúseností a odborností skupín aj jednotlivcov z rôznych oblastí.

Udelené ocenenia Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí v roku 2024

ÚSZZ od roku 2011 udeľuje vyznamenanie *Medaila Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí*, ktorá symbolizuje ocenenie SR za mimoriadne zásluhy o udržanie národného povedomia, kultúrnej a jazykovej identity Slovákov žijúcich v zahraničí a úsilie spojené s upevňovaním väzieb medzi Slovámi žijúcimi v zahraničí a SR. Tieto sú dôležitým motivačným faktorom vo vzťahu ku krajanom, sú uznaním a ocenením ich celoživotnej činnosti.

Medailou boli ocenené tri organizácie pri príležitosti okrúhlych výročí ich vzniku: Rímskokatolícka farnosť sv. Cyrila a Metoda so sídlom v Mississague v Kanade (90. výročie), folklórny súbor Vychodna Slovak Dancers z Toronta (40. výročie) a Národné české a slovenské múzeum a knižnica v Cedar Rapids v USA (50. výročie).

Ocenené boli tiež štyri osobnosti za ich činnosť v prospech krajanskej komunity (prof. Jaroslav Čukan, veľvyslanec Miroslav Mojžita, reverend Dušan Tóth a veľvyslanec a bývalý podpredseda ÚSZZ Peter Procházka). Jedna medaila bola udelená in memoriam, aktivistovi a zakladateľovi Memoriálneho strediska Janka Bulíka z Kovačice Pavlovi Balážovi z Kovačice.

Osvedčenie Slováka žijúceho v zahraničí

O osvedčenie Slováka žijúceho v zahraničí sa môžu uchádzať osoby, ktoré nemajú trvalý pobyt v Slovenskej republike. Vydávanie osvedčenia Slováka žijúceho v zahraničí slúži jeho držiteľovi na účely uplatnenia práv a výhod ustanovených osobitnými právnymi predpismi, platnými v SR (napr. zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, zákon č. 40/1993 Z. z. o štátnom občianstve Slovenskej republiky). Najväčší počet žiadostí s cieľom získať status Slováka žijúceho v zahraničí v roku 2024 tak, ako to bolo v uplynulom období, aj naďalej prichádzal zo Srbska a z Ukrajiny. V roku 2024 sa výrazne zvýšil počet prijatých žiadostí zo Spojených štátov amerických.

Pravosť dokladov, dodávaných v žiadosti o vydanie osvedčenia Slováka žijúceho v zahraničí preveruje ÚSZZ prostredníctvom Kriministického a expertízneho ústavu Policajného zboru SR. Zvolený spôsob hodnotí ÚSZZ ako účelný, preto pri tomto postupe zotrúva i naďalej. Skúsenosti rovnako potvrdzujú dôvodnosť praxe overovania pasívneho a aktívneho používania slovenského jazyka rozhovorom v priamom osobnom styku so žiadateľom (teda nie v zastúpení, či dištančne, ale prezenčne priamo v ÚSZZ alebo priamo na konzulárnom oddelení ZÚ SR, podobne ako v zaužívanej praxi imigračných úradov tretích štátov).

O vydaných osvedčeniach Slováka žijúceho v zahraničí v rokoch 2014 – 2024 informuje v členení podľa jednotlivých štátov nasledovná tabuľka:

Krajina	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Argentína	0	0	0	2	2	0	3	0	5	0	0
Austrália	1	1	0	3	0	1	0	0	0	3	0
Arménsko	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4
Bielorusko	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bosna a Hercegovina	0	2	5	4	1	2	1	0	3	3	1
Česká republika.	2	3	0	0	1	0	1	0	1	0	0
Čierna Hora	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Chorvátsko	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Írsko	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Kanada	0	0	1	0	0	1	0	0	0	2	5
Kirgizsko	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Kuba	2	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
Severné Macedónsko	1	0	1	2	1	0	0	0	0	0	0
Maďarsko	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0
Mexiko	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Nemecko	0	0	0	0	3	0	0	1	1	0	0
Nórsko	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Poľsko	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0
Rakúsko	1	0	0	0	0	3	3	0	0	0	0
Rumunsko	0	0	0	1	0	1	0	3	0	0	0
Ruská federácia	3	1	2	5	10	7	1	4	0	2	1
Slovinsko	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Srbsko	592	1 050	2 068	1 646	1 708	1 398	771	436	393	414	360
Švédsko	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Ukrajina	101	56	127	355	641	671	387	276	285	273	310
USA	10	3	1	6	3	2	3	3	16	38	90
Spolu	721	1 116	2 207	2 026	2 371	2 092	1 172	723	705	735	771

Zdroj: ÚŠZZ

3.2. Prezident SR, ústredné orgány štátnej správy, verejnoprávne inštitúcie a cirkev

Prezident Slovenskej republiky

V júli 2024 sa prezident SR Peter Pellegrini zúčastnil rokovaní na summite NATO vo Washingtone, pri príležitosti ktorého sa stretol so slovenskými krajanmi. Prezident SR vyzdvihol význam sviatku sv. Cyrila a Metoda ako Dňa Slovákov žijúcich v zahraničí a zdôraznil, že Slovensko si váži všetkých, ktorí zachovávajú jeho tradície a kultúru, aj keď žijú v zahraničí. Krajanov vníma ako vlastencov, ktorí šíria dobrý obraz Slovenska, a zároveň vyjadril presvedčenie, že sa môžu kedykoľvek vrátiť domov. Hlava štátu si uctila pamiatku jedného z najznámejších Slovákov v zahraničí – generála Milana Rastislava Štefánika, ktorého významný odkaz nesie busta, nachádzajúca sa pred budovou slovenského veľvyslanectva vo Washingtone.

Prezident SR sa **v júli 2024** zúčastnil na otvorení 33. letných olympijských hier a v septembri na otvorení 17. paralympijských hier v Paríži. Svoj pracovný čas v Paríži prezident SR využil aj na stretnutie s krajskou komunitou.

Prezident Peter Pellegrini počas 79. zasadnutí valného zhromaždenia OSN **v septembri 2024** absolvoval viac krajských stretnutí, vrátane Slovak PRO summitu 2024 v New Yorku. S komunitou Slovak PRO komunikoval o budúcnosti Slovenska a zároveň vyzval vládu na intenzívnejšiu spoluprácu so slovenskými odborníkmi v zahraničí, najmä v oblastiach ako zelené technológie, elektromobilita a umelá inteligencia.

V rámci ďalšieho stretnutia s krajanmi spoločne s českým prezidentom Petrom Pavlom slávnostne spustil nový orloj na veži Národného českého a slovenského múzea v Cedar Rapids, Iowa, USA. Orloj, vytvorený slovenským sochárom Andrejom Haršánym, ktorý zobrazuje život Slovákov a Čechov v USA na prelome 19. a 20. storočia. Prezident ocenil význam múzea ako centra českej a slovenskej kultúry v USA.

Silný krajský rozmer mala aj pracovná návšteva vo Švajčiarskej konfederácii **1. októbra 2024**, kde sa prezident SR pri príležitosti 70. výročia vzniku Európskej organizácie pre jadrový výskum (CERN) stretol so slovenskou vedeckou komunitou. Prezident SR vyjadril obdiv a ocenil prácu všetkých Sloveniek a Slovákov, ktorí svojím úsilím a talentom prispievajú ku kľúčovému výskumu na unikátnom mieste.

Počas neformálneho politického fóra „neexekutívnych“ hláv štátov Európskej únie Arraiolos v poľskom Krakove **10.-11. októbra 2024** sa prezident SR stretol so zástupcami Spolku Slovákov v Poľsku.

21. októbra 2024 sa prezident SR zúčastnil vo viedenskom Dóme svätého Štefana na slávnostnom galakonzerte pri príležitosti 20. výročia vstupu Slovenska do EÚ. Pod vedením renomovaného dirigenta Petra Valentoviča sa predstavil Komorný orchester Slovenskej filharmónie, Bratislavský chlapčenský zbor a slávni sólisti Adriana Kučerová a Pavol Bršlík s pestrým programom, odrážajúcim hudobnú rozmanitosť Európy. Podujatie usporiadal Slovenský inštitút vo Viedni v spolupráci so ZÚ SR vo Viedni.

Prezident SR sa pre pracovnú cestu do Nemecka nemohol osobne zúčastniť na stálej konferencii Slovenská republika a Slováci žijúci v zahraničí 2024, konanej **24. – 25. októbra 2024**, ale účastníkom podujatia vyjadril podporu prostredníctvom videa s posolstvom, ktorým si uctil prínos krajskej komunity pre Slovensko.

24. októbra 2024, v rámci nástupnej návštevy v Nemeckej spolkovej republike, prezident SR absolvoval spoločný obed so slovenskými krajanmi žijúcimi v Nemecku, ktorí prispeli k prezentácii Slovenska alebo pôsobia v širšom regióne. Obed sa uskutočnil na ZÚ SR v Berlíne.

V decembri 2024, počas oficiálnej návštevy vo Vatikáne, sa prezident SR na osobnej audiencii stretol so Svätým Ocom a štátnym sekretárom Svätej stolice kardinálom Pietrom

Parolinom. Navštívil Pápežský slovenský ústav a kolégium sv. Cyrila a Metoda, kde diskutoval so slovenskými krajanmi, pôsobiaci v prostredí Svätej stolice. Prezident SR sa spoločne so slovenskými krajanmi zúčastnil aj na adventnom koncerte v priestoroch ZÚ SR Vatikán a Rím. Na koncerte vystúpili etablovaná operná a koncertná umelkyňa Mária Porubčinová a klavirista Róbert Pechanec.

V závere roka, pred vianočnými sviatkami roka, prezident SR navštívil počas pracovnej cesty v Lotyšskej republike aj kontingent príslušníkov a príslušníčok Ozbroyených síl Slovenskej republiky, pôsobiach v mnohonárodnostnej brigáde NATO v Lotyšsku.

Hlava štátu vníma krajanov ako neoddeliteľnú súčasť slovenskej identity a národno-kultúrnej mozaiky. Vyjadruje plnú podporu všetkým krajanským aktivitám, ktoré šíria dobré meno Slovenskej republiky. Svedčí o tom aj fakt, že už v prvých dvoch mesiacoch výkonu svojho mandátu sa prezident SR stretol so slovenskou diasporou napríklad v Česku, Poľsku, Rakúsku, Nemecku, Francúzku a Spojených štátoch amerických.

Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky

Spolupráca s viac ako 1,7 milióna Slovákom žijúcimi v zahraničí a ich podpora patrí medzi dôležité a neoddeliteľné súčasti zahraničnej politiky SR. Dlhodobým cieľom je udržiavanie národnej identity slovenských národnostných menšín a slovenských komunít v zahraničí a zachovanie a rozvoj ich vzťahov a kontaktov so SR.

MZVEZ SR je kompetenčným nositeľom štátnej politiky vo vzťahu ku Slovákom žijúcim v zahraničí a úzko v tejto oblasti spolupracuje s ÚSZZ. Spolupráca je realizovaná pri tvorbe, pri výkone, ako aj pri koordinácii aktivít v tejto oblasti a naplňaní Koncepcie štátnej politiky SR vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na obdobie rokov 2022 – 2026.

V októbri 2024 MZVEZ SR aktívne spolupracovalo s ÚSZŽ na realizácii konferencie Slovenská republika a Slováci žijúci v zahraničí 2024, pre ktorú poskytlo nielen rezortné konferenčné priestory, ale sa aj aktívne podieľalo na celkovej obsahovej náplni a zameraní najvýznamnejšieho diskusného fóra medzi predstaviteľmi SR a Slovákom z celého sveta.

V oblasti vzdelávania rezort diplomacie aktívne spolupracoval s Ministerstvom školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR. V rámci svojej pôsobnosti sa podieľal na práci komisií pre výber lektorov a učiteľov slovenského jazyka v zahraničí a v komisii pre poskytnutie vládnych štipendií SR pre Slovákov žijúcich v zahraničí.

Nemenej dôležitú úlohu pri rozvoji vzájomne prospešných vzťahov slovenských komunít a Slovenska zohrávali okrem ústredia MZVEZ SR aj jeho zastupiteľské úrady (ZÚ), generálne konzuláty, stále misie a slovenské inštitúty (SI) v zahraničí. ZÚ SR aj v roku 2024 pokračovali v udržiavaní a rozvoji vzťahov so Slovákom žijúcimi v zahraničí a ich organizáciami. S cieľom podporovať ich národný život, slovenské povedomie a ich vzťah s materskou krajinou boli ZÚ SR v úzkom a priamom kontakte s komunitami a zúčastňovali sa, resp. spoluorganizovali rôzne kultúrne, spoločenské, ekonomické, prezentačné podujatia a stretnutia. Mnohé z aktivít krajanskej komunity boli zaradené do programu návštev vrcholových predstaviteľov SR v daných krajinách.

Medzi najčastejšie aktivity patrilo organizovanie výstav, koncertov slovenských umelcov, filmových projekcií slovenským filmov, konferencií., atď. - v tejto súvislosti je potrebné spomenúť najmä aktivity realizované na zastupiteľských úradoch v Českej republike, Maďarsku, Chorvátsku, Srbsku, Rumunsku, Bulharsku, Nemecku, Fínsku, Kanade, Veľkej Británii a v Írsku. Ukážkovou je spolupráca ZÚ v Dubline so Slovákom žijúcimi v Írsku

v tradícii reprezentačného plesu, ktorého popularita a význam presahuje v Írsku rámec spoločenského kultúrneho podujatia a stal sa príťažlivou diplomatickou a politickou príležitosťou na vysokej úrovni. Príkladnou je aj činnosť ZÚ Viedeň, ktorý sa v roku 2024 sústredil na spoluprácu s Rakúsko-slovenským kultúrnym spolkom (RSKS) so sídlom vo Viedni. V roku 2023 otvoril vo Viedni nové priestory pod názvom Slovenský dom, ktorý ponúka priestor na aktivity aj iným krajanským združeniam a spolkom.

- **Slovenský inštitút v Berlíne** v roku 2024 realizoval aj programovú líniu „Autorské čítania“ so sprievodom klaviristky Michaely Tomaníkovej a zorganizoval koncert, špeciálne určený pre krajanov v októbri 2024 v Berlíne;
- **Slovenský inštitút v Budapešti** v roku 2024 spolupracoval v súčinnosti so ZÚ SR v Budapešti s krajanskými organizáciami na viacerých projektoch, ako bol napr. Deň Slovákov v Maďarsku, poskytol tiež priestory pre konanie zasadnutia Valného zhromaždenia Zväzu Slovákov v Maďarsku;
- **Slovenský inštitút v Paríži** zorganizoval v roku 2024 v priestoroch ZÚ stretnutie pri príležitosti MDŽ pre krajanov pôsobiace v oblasti kultúry. Krajanovia sú súčasťou takmer všetkých kultúrno-spoločenských podujatí ZÚ SR a SI v Paríži. ZÚ Paríž prostredníctvom svojich sociálnych sietí a webovej stránky pravidelne informuje krajanov o dôležitých udalostiach a výzvach, ako sú možnosti zapojenia do krajanských kultúrnych programov, vládne štipendiá či organizácia konzulárnych dní v Lyone;
- **Slovenský inštitút v Prahe** podporil v rámci Mesiaca česko-slovenskej kultúrnej vzájomnosti tvorbu krajanov. Slávnostným koncertom Slovenskej filharmónie, organizovaným ZÚ Praha v spolupráci s SI Praha v Smetanovej sieni Obecného domu v Prahe, sa ceremoniálne uzavrel *Mesiac česko-slovenskej kultúrnej vzájomnosti*. Nad koncertom, ktorý sa v roku 2024 uskutočnil na pozadí 106. výročia vzniku Československa a 35. výročia Nežnej revolúcie, prevzali záštitu prezidenti Petr Pavel a Peter Pellegrini, a tiež primátor Hlavného mesta Prahy Bohuslav Svoboda. Na koncerte sa zúčastnili minister zahraničných vecí ČR Jan Lipavský, štátny tajomník Ministerstva kultúry SR Mário Maruška, viacerí českí poslanci a celý rad osobností slovenského a českého spoločenského a kultúrneho života, vrátane mnohých krajanov a krajaniek;
- **Slovenský inštitút v Ríme** dlhodobo spolupracuje s kultúrnym združením Verum z Civitanova Marche, ktoré vedie krajanica Marianna Jurčová. Kultúrno-umelecké združenie Verum pripravuje každoročne sériu výstav výtvarného umenia v teritóriu (Rím, Florencia, Civitanova Marche);
- **Slovenský inštitút vo Varšave** v roku 2024 usporiadal vernisáž výstavy ocenených prác z výtvarnej súťaže pre krajanské deti a mládež v priestoroch Galérie slovenského umenia v Krakove, následne prezentácie tejto výstavy v kultúrnych domoch/centrách kultúry v Kacvine, Vyšných Lapšoch, Podvlku, Novej Belej a Krempachoch a vo Varšave;
- **Slovenský inštitút v Jeruzaleme** v roku 2024 zorganizoval množstvo kultúrnych aktivít napr. kolektívnu výstavu, ktorej súčasťou je slovenský konceptuálny umelec Jaroslav Varga "Library" (Knížnica) v Izraelskom múzeu v Jeruzaleme. Výstava bola prístupná až do konca marca 2025. Súčasťou projektu boli aj tri prednášky o diele *Library*, na ktorých sa zúčastnili aj slovenskí krajanovia. Ďalšou aktivitou v spolupráci so Slovenským literárnym centrom a izraelským vydavateľstvom Pardes Publishing je vydanie diela Michala Hvoreckého *Troll* v hebrejskom jazyku. Ide o prvú knihu slovenského autora v hebrejčine po mnohých rokoch. Kniha je dostupná vo všetkých sieťach kníhkupectiev v rámci Izraela a vyšla na ňu pozitívna recenzia v jednom z najčítanejších izraelských denníkov Israel Hayom;

- **Slovenský inštitút v Londýne** bol otvorený v roku 2024. Medzi jeho prvé aktivity pre krajanov patrili „Londýnske literárne popoludnia“, na ktorých je predstavovaný vybraný autor a jeho knihy. Podujatie sa organizuje raz za dva mesiace. V roku 2024 boli uvedení autori: Petra Nagyová Džerengová, Ľudmila Lacková, Elie Šedivá, Táňa Vasilková. Taktiež sa uskutočnilo aj premietanie filmu *Moje povstanie* s režisérom Jurajom Štepkom, ktoré bolo určené prevažne pre slovenské krajanové publikum.

ZÚ SR boli aktívne aj v oblasti vzdelávania, kde sa podieľali na šírení informácií o podmienkach udeľovania štipendií vlády SR, spolupracovali na príprave krátkodobých štipendijných pobytov krajanov v SR a boli aj v úzkom kontakte s krajanovými komunitami pri zachovávaní a rozvoji výučby slovenského jazyka. V konzulárnej oblasti ZÚ SR naďalej zabezpečovali ochranu práv a v plnom rozsahu poskytovali pomoc občanom SR nachádzajúcim sa dočasne alebo trvale v zahraničí. Taktiež spolupracovali s ÚSZZ pri vybavovaní žiadostí o vydanie osvedčení Slovákov žijúcich v zahraničí.

V rámci komplexného prístupu MZVEZ SR aktívne pôsobilo a udržiavalo kontakty so slovenskými menšinovými spoločenstvami v strednej a východnej Európe, s tradičnými komunitami v západnej Európe a zámorí, ako aj s príslušníkmi nových slovenských diaspór, vznikajúcimi vo svete po roku 1989.

V úzkej komunikácii so srbskými partnermi a Slovákami vo Vojvodine dlhodobo a systematicky podporovalo zámer Srbskej republiky zapísať kovačické inšitné umenie do Reprezentatívneho zoznamu svetového nehmotného kultúrneho dedičstva ľudstva UNESCO, ktorý sa úspešne podarilo zrealizovať v decembri 2024, na zasadnutí Medzivládneho výboru na ochranu nehmotného kultúrneho dedičstva UNESCO v paraguajskom Asuncióni.

Rezort tiež prostredníctvom aktivít ZÚ SR v USA výrazne v roku 2024 podporil a podieľal sa na realizácii viacerých podujatí Slovákov v USA, medzi ktorými je možné spomenúť napr. oslavy 50. výročia založenia Českého a slovenského národného múzea a knižnice v Cedar Rapids v Iowe, festivaly slovenského kultúrneho dedičstva a ďalšie. Zároveň ich prostredníctvom rezort diplomacie pokračoval v rozvoji komunikácie a spolupráce so slovenskými diaspórami, profesionálmi a podnikateľmi v zahraničí, pričom rozvoj vzájomnej spolupráce a podpora procesov ich prepájania sa stali dôležitou súčasťou realizovanej ekonomickej, verejnej a kultúrnej diplomacie SR.

V záujme podporovať aktivity, smerujúce k systematickému prepájaniu členov slovenských diaspór v cudzine so Slovenskom, sa rezort zahraničia zúčastnil aj summitu mimovládnej organizácie Slovak Global Network, ktorý sa konal v Bratislave v septembri 2024.

Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky

Finančné prostriedky, ktoré MŠVVaM SR v roku 2024 poskytlo na podporu výučby slovenského jazyka v zahraničí a Slovákov žijúcich v zahraničí (v €):

Vládne štipendia	Učitelia a lektori	Kalendár vzdelávacích programov MŠVVaM SR*	Spolu
1 290 884	3 497 581,94	835 794,51	5 624 260,45

*V uvedenej sume sú zahrnuté náklady na vzdelávacie podujatia pre krajanov, náklady na vzdelávacie aktivity a podporu činnosti SAS Filozofickej fakulty UK v Bratislave a tvorbu a tlač metodicko-didaktických materiálov a učebnice.

Na akademický rok 2024/2025 boli od 1. 9. 2024 poskytnuté vládne štipendiá pre 43 krajanov na denné štúdium v slovenskom jazyku na verejných vysokých školách. Kvóta 70 štipendijných miest nebola naplnená z dôvodu nižšieho záujmu žiadateľov, ako aj nesplnenia podmienok v súlade s rozhodnutím komisie MŠVVaM SR (prijatie na štúdium, resp. výber študijného programu). Počet štipendijných miest sa odvíja od finančných možností MŠVVaM SR a finančných prostriedkov vyčlenených v rozpočtovom podprograme ODA 05T08. Gestorom medzirezortného programu je MZVEZ SR. V roku 2024 študovalo na slovenských verejných vysokých školách spolu 208 štipendistov.

V akademickom roku 2024/2025 pôsobí v zahraničí **20 lektorov slovenského jazyka a kultúry MŠVVaM SR** v 13 krajinách (v Bulharsku, Čínskej ľudovej republike, vo Francúzsku, Chorvátsku, Maďarsku, Nemecku, Poľsku, Rakúsku, Rumunsku, Slovinsku, Srbsku, Taliansku a na Ukrajine). Podmienky pôsobenia na jednotlivých univerzitách upravujú ustanovenia príslušných medzinárodných zmluvných dokumentov.

V školskom roku 2024/2025 pôsobí na základe medzinárodných zmluvných dokumentov **18 učiteľov slovenského jazyka a akademických predmetov** na školách s vyučovaním slovenského jazyka v zahraničí. V Maďarsku pôsobí 12 učiteľov (Budapešť/2, Slovenský Komlós/1, Nové Mesto pod Šiatrom/1, Békešská Čaba/2, Sarvaš/3, Jásch/1, Níz/1 a Čív/1), v Rumunsku 1 učiteľ (Oradea/1), na Ukrajine 5 učiteľov (Užhorod/5).

Na podporu čitateľskej gramotnosti a rozvoj národného povedomia a kultúrnej identity detí Slovákov žijúcich v zahraničí bol v školskom roku 2023/2024 organizovaný VI. ročník **medzinárodnej súťaže Slovenské rozprávky z celého sveta**, ktorej výstupom je rozprávková kniha s rovnomenným názvom súťaže. Do súťaže sa zapojilo spolu **37 škôl**, centier a spolkov s vyučovaním slovenského jazyka v zahraničí z Austrálie, Belgicka, Francúzska, Chorvátska, Kanady, Luxemburska, Maďarska, Nemecka, Rumunska, Srbska, Švajčiarska, Ukrajiny, USA a Veľkej Británie.

Podpora zo strany MŠVVaM SR, určená Slovákom žijúcim v zahraničí (žiaci ZŠ a SŠ, a pedagógovia) je každoročne uskutočňovaná aj prostredníctvom **vzdelávacích programov na podporu výučby slovenského jazyka/v slovenskom jazyku**. Rozsah každoročnej ponuky vzdelávacích podujatí je limitovaný rozpočtovými prostriedkami vyčlenenými na tento účel. Jednotlivé podujatia sú organizované v spolupráci s odbornými pracoviskami slovenských univerzít (Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici a jej Metodického centra pre Slovákov žijúcich v zahraničí, Studia Academica Slovaca – centra pre slovenčinu ako cudzí jazyk Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave), ktoré organizačne zabezpečujú a odborne garantujú jednotlivé programy.

V roku 2024 sa konali pre krajskú komunitu nasledovné podujatia:

- 14. - 16. júna 2024 **Výjazdový vzdelávací seminár pre učiteľov v zahraničí v Miláne v Taliansku** za účasti slovenských učiteliek víkendových škôl v Európe, lektoriek UMB a zástupkyne ÚSZZ;
- 16. - 23. júna 2024 **Letná škola pre stredoškolákov** bola organizovaná po viacerých rokoch znovu v prostredí UMB v Banskej Bystrici;
- **Školy v prírode** boli v roku 2024 organizované v troch turnusoch: 21. - 30. júna, 5. - 14. júla a 21. - 30. augusta 2024 v Mýte pod Ďumbierom. Súčasťou vzdelávacích aktivít boli overené postupy na podporu komunikácie v slovenskom jazyku, ktoré sa striedali so súťažno-zábavnými aktivitami a tvorivými aktivitami v umeleckej a pracovnej oblasti;

- 23. – 28. júna 2024 - podujatie **Mobilná učebňa**, koncipované ako päťdňový program pre stredoškóľakov-krajanov, ktorý sa konal prezenčnou formou v Bratislave a blízkom okolí. Zúčastnilo sa 30 stredoškóľakov vo veku 14 – 18 rokov zo 6 krajín (Maďarsko, Rumunsko, Ukrajina, Fínsko, Rakúsko, Srbsko);
- 23. - 30. júna 2024 - **Didaktický kurz pre pedagógov** zo slovenských škôl v zahraničí s názvom *Komunikatívnosť a kreatívnosť na hodine slovenčiny, didaktika pre materské školy a mladší školský vek*. Keďže sa na kurze nemohli zúčastniť pedagógovia z Ukrajiny, v dňoch 13. - 15. septembra 2024 bol zorganizovaný **výjazdový didaktický kurz pre pedagógov slovenského jazyka na školách Zakarpatskej Ukrajiny**, ktorý bol realizovaný v spolupráci s lokálnym krajským spolkom a Univerzitou v Užhorode. Kurzu sa zúčastnilo **17 učiteľiek** slovenského jazyka;
- **Detská krajská univerzita** sa konala v Banskej Bystrici na pôde UMB v termíne 1. - 7. júla 2024. Jej program bol štruktúrovaný naprieč odbormi: prírodné vedy, história, umenie, pričom do programu bola zaradená aj návšteva hvezdárne, múzeí či galérií. Účastníci tejto aktivity absolvovali aj výlet do Španej doliny a Kremnice;
- 6. - 13. júla 2024 bolo realizované podujatie **Slovenčina kreatívne – letný plenér 24**, ktorého realizácia bola zabezpečovaná zo zdrojov ÚŠZZ ako aj MŠVVaM SR. Išlo o letný pobytový tábor pre skupinu slovenských detí žijúcich v Poľsku. Tábor sa konal v penzióne Selce Čachovo;
- **Ozdravný tábor pre deti z Ukrajiny** (20. - 27. júla 2024) a **Letný tábor pre deti z Maďarska** (6. - 13. júla 2024) sa realizoval v Nízkyh Tatrách. Oba tábory vzhľadom na ich ozdravné zameranie realizoval tím odborníkov z prostredia Fakulty telesnej výchovy, športu a zdravia UMB v Banskej Bystrici;
- **Letná škola slovenského jazyka pre krajanov a krajanov maturantov** sa uskutočnila od 29. júla do 10. augusta 2024 na Filozofickej fakulte UK v Bratislave. Zúčastnilo sa na nej celkovo 12 účastníkov z Maďarska (6), Rumunska (3) a Ukrajiny (3), okrem jednej účastníčky boli všetci študentmi stredných alebo vysokých škôl;
- Na pôde Filozofickej fakulty UK v Bratislave sa v roku 2024 organizoval aj prvý ročník **Letnej školy pre stredoškóľakov zo západnej Európy a zámoria**. Jeho zaradením do ponuky letných vzdelávacích aktivít sa reagovalo na potreby krajanov žijúcich v západnej Európe (najmä v Nemecku, vo Francúzsku, Veľkej Británii a v Severnom Írsku). Podujatie sa konalo od 29. júla do 10. augusta 2024 a zúčastnilo sa na ňom celkovo 17 účastníkov. Vzdelávanie bolo zamerané na nasledujúce ciele: zlepšiť si znalosť slovenského jazyka v závislosti od konkrétnych komunikačných potrieb, spoznať slovenské reálie, rozvinúť si kladný vzťah k slovenskému jazyku v kontexte kultúry, histórie a súčasnosti;
- **Letná škola digitálnej fotografie a krátkej filmovej tvorby** sa po niekoľkoročnej odmlke znovu organizovala v termíne 2. - 7. augusta 2024 v Banskej Bystrici. Ide o vzdelávací pobyt na Slovensku, ktorý podporuje kreatívny potenciál detí Slovákov žijúcich v zahraničí;
- **Letná škola divadla a tvorivej dramatiky** bola organizovaná po prvýkrát v roku 2024 v termíne 10. - 17. augusta 2024 na pôde UMB v Banskej Bystrici. Vo svojej základnej koncepcii priniesla niekoľko veľmi dôležitých aspektov: skvalitnenie komunikácie v slovenčine pre najmladšiu generáciu, vzájomnú interakciu s inými národnosťami, pri ktorých práve slovenský jazyk je vo väčšine jedinou spoločnou črtou;
- Vzdelávacia aktivita **Učíme sa o Slovensku po slovensky** bola realizovaná v obci Mýto pod Ďumbierom v termíne 11. - 19. augusta 2024. V priebehu podujatia si deti spoločne spisovali slovenské slová a tak tvorili vlastný slovník slovenských slov;
- V septembri bolo realizované **výjazdové vzdelávacie podujatie do Veľkej Británie**, ktoré sa uskutočnilo v dňoch 13. - 15. septembra 2024 v Manchestri pod názvom *Krok*

za krokom k slovenčine. Podujatie obsahovalo najmä praktické aktivity, prácu s malými hrami z Hlaskova, ale účastníci získali aj zručnosti pri práci s literatúrou pre deti, jeden vyučovací blok bol venovaný aj zmenám v kurikule v oblasti vzdelávania slovenského jazyka ako druhého/cudzieho jazyka podľa novej reformy (ŠVP, 2023);

- V októbri sa v dňoch 6. - 8.10.2024 uskutočnilo **výjazdové vzdelávanie** pod názvom *Odkrývame poklady slovenskej kultúry a jazyka v chorvátskom meste Opatija*, prednostne venované učiteľom z Chorvátska a Srbska, ale vzhľadom k obsahu podujatia, ktoré bolo venované nehmotnému kultúrnemu dedičstvu Slovenska, sa tohto podujatia zúčastnili zástupkyne za krajiny Veľká Británia a Taliansko;
- **Výjazdový didaktický kurz pre pedagógov zo slovenských škôl v Maďarsku** bol organizovaný v termíne 11. - 12. októbra 2024. Kurz sa konal v Békešskej Čabe. Na kurze sa zúčastnilo spolu 39 účastníkov;
- Centrum SAS sa spolupodieľalo na zabezpečení **odborno-metodického školenia pre učiteľov slovenského jazyka na víkendových školách v Austrálii a na Novom Zélande**, ktoré sa konalo 18.-20. 10. 2024 v Sydney. Seminár lektorsky viedla Mgr. Renáta Kamenárová, PhD., vedúca slovakistických štúdií na Univerzite v Pittsburghu. Obsahovo sa zameriaval na praktickú aplikáciu teoretických poznatkov a metodických prístupov k výučbe slovenčiny ako druhého, cudzieho alebo hereditárneho/zdedeného jazyka;
- Dvojdňový **odborno-metodický seminár pre učiteľov slovenského jazyka z Poľska a Ukrajiny** sa uskutočnil v dňoch 25. – 26. októbra 2024 v Novej Belej v Poľsku v spolupráci so Spolkom Slovákov v Poľsku. Zúčastnilo sa 33 pedagogických zamestnancov pôsobiacich na poľských a ukrajinských školách;
- SAS v spolupráci s Pedagogicko-metodickým centrom Slovákov v Maďarsku a Úradom Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku zorganizoval v roku 2024 **výjazdové odborno-metodické školenie pre učiteľov v Maďarsku** *Ako efektívne učiť a hodnotiť v slovenskom jazyku*. Seminár sa uskutočnil v Budapešti 7. novembra 2024 a bol určený pre učiteľov ZŠ, SŠ a MŠ s vyučovacím jazykom slovenským alebo pre učiteľov, ktorí vyučujú slovenčinu. Školenie, na ktorom sa zúčastnilo 31 pedagógov a odborných zamestnancov, bolo zamerané primárne na metodiku výučby jazykovej úrovne A2;
- **Výjazdový vzdelávací seminár Slovensko a slovenčina v srdci** sa uskutočnil v dňoch 22.-23.11.2024 v **Selenči, v Srbsku**. Zúčastnilo sa ho takmer 60 učiteľov výlučne zo Srbska. Okrem tradičných tém vzdelávania v slovenskom jazyku sme sa venovali aj témam práce s triedou a rozvoju učiteľských zručností;
- Ako posledné podujatie v roku 2024 bol v **Poľsku** realizovaný **výjazdový didaktický kurz pre pedagógov zo slovenských škôl v zahraničí** na prelome novembra a decembra v termíne 29. novembra - 1. decembra 2024.
- Okrem výjazdových vzdelávacích podujatí boli v roku 2024 realizované aj **online vzdelávacie kurzy** *Hodinka v Hlaskove* (jarný cyklus – 3 stretnutia, jesenný cyklus – 4 stretnutia), na ktorých sa zúčastňovali učitelia z rôznych krajín sveta, najmä však z tých, ktoré boli v podobnom časovom pásme ako Slovensko, teda primárne z Európy, ale súčasťou boli aj 2 učiteľky zo zámoria;
- **Studia Academica Slovaca – centrum pre slovenčinu ako cudzí jazyk (SAS)** **ponúklo** vzdelávanie dištančnou formou aj v roku 2024 na platforme www.e-slovak.sk. K 17. 12. 2024 dosiahol celkový počet registrovaných 22 829 osôb;
- **Odborno-metodický seminár pre lektorov na lektorátoch slovenského jazyka a kultúry v zahraničí.** Sprievodným podujatím letnej školy bol odborno-metodický seminár pre lektorov, ktorý sa uskutočnil 13. – 14. augusta 2024 v priestoroch Filozofickej fakulty UK. Výnimočnou zložkou odborno-metodického seminára pre lektorov a letnej školy SAS

bolo medzinárodné sympóziu *60 rokov Studia Academica Slovaca v premenách*, ktoré sa konalo pod záštitou prof. JUDr. Mareka Števčka, DrSc., rektora Univerzity Komenského v Bratislave, dňa 14. augusta 2024 v Moyzesovej sieni Filozofickej fakulty UK. Na sympóziu sa okrem zástupcov ministerstva školstva, školiaceho pracoviska a mnohých osobností z Univerzity Komenského i partnerských univerzít na Slovensku zúčastnili aj významní zástupcovia zahraničnej slovakistiky z Fínska, Nemecka, Poľska, Rumunska, Ukrajiny a USA;

- V období 12. – 16. augusta 2024 sa na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského konal **odborný-metodický seminár pre učiteľov pôsobiach na školách v zahraničí** *Fenomény slovenské v jazyku, kultúre a v spoločnosti*, ktorý centrum SAS realizovalo už po 17-krát. Na prezenčnom kurze sa zúčastnilo 14 učiteľov pôsobiach na školách v zahraničí (Austrália, Bielorusko, Maďarsko, Nemecko, Poľsko, Ukrajina, Veľká Británia) a online formou participovalo 12 účastníkov (Írsko, Kanada, Slovensko, Ukrajina, Veľká Británia), ktorým boli v prednáškach aj interaktívnych blokoch sprístupnené vybrané aspekty didaktiky slovenčiny ako cudzieho/druhého jazyka;
- Jubilejný 60. ročník letnej školy **slovenského jazyka a kultúry SAS** sa konal v termíne 28. júla – 17. augusta 2024 (prezenčne) a 29. júla. – 9. augusta 2024 (online). Vzdelávanie absolvovalo 91 účastníkov v prezenčnej forme, 1 účastníčka v online forme – štipendistov MŠVVaM SR.

Tvorba a tlač metodicko-didaktických materiálov v spolupráci s Pedagogickou fakultou UMB v Banskej Bystrici

Na základe požiadaviek bola v roku 2024 realizovaná dotlač materiálu z predchádzajúcich rokov, konkrétne sa dotlačil materiál zo sady *Krajina Hlásoko*, a to *Krajina samohlások a dvojhlások*, *Krajina tvrdých spoluhlások* a *Krajina mäkkých spoluhlások*. Dotlač práve týchto hier nebola realizovaná dlhšiu dobu a práve o tieto na školeniach účastníci prejavovali najväčší záujem. Ďalej bola realizovaná dotlač tzv. malých hier k *Hlásoko* – *pocket games*, a to *Pexeso v krabičke*, *Domino – mäkké spoluhlásky* a *Kvarteto tvrdé spoluhlásky*. Novým materiálom, ktorý bol vydaný v roku 2024, bola tretia hra ku kvartetu, a to *Kvarteto mäkké spoluhlásky*.

Na tvorbe učebníc pracuje PF UMB v Banskej Bystrici aj prostredníctvom riešeného projektu KEGA č. 008/UMB-4/2024 *Tvorba učebnicového a metodického materiálu na výučbu slovenského jazyka pre deti Slovákov žijúcich v zahraničí*.

V roku 2024 stránka **www.krajinahlaskovo.sk** prešla dôkladnou údržbou a boli do nej zapracované podklady za poslednú časť hry – *Krajina obojakých spoluhlások*. V súčasnosti sú už všetky časti 4 stolových hier *Krajina Hlásoko* súčasťou webového sídla a voľne k dispozícii pre učiteľov z celého sveta na využitie vo vyučovaní a v domácej príprave žiakov.

V priebehu roka 2024 MŠVVaM SR poskytlo prostredníctvom rozpočtového opatrenia v prospech Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí finančné prostriedky spolu vo výške 23 800 €. Z toho finančné prostriedky vo výške 18 800 € boli určené na financovanie nákupu učebníc, učebných pomôcok, resp. didaktických materiálov pre potreby zahraničných Slovákov a finančné prostriedky vo výške 5 000 € boli poskytnuté ako spoluúčasť na realizácii metodického školenia pre pedagógov zo slovenských vzdelávacích centier v USA, ktoré sa uskutočnilo v novembri 2024 v Pittsburghu.

Výskum a vývoj

Krajanským výskumom so zameraním na používanie slovenského jazyka a jeho nárečové zmeny v maďarskom prostredí sa v roku 2024 zaoberali dva vedné ústavy Slovenskej akadémie vied (SAV), ktoré dlhodobo spolupracujú s Výskumným ústavom Slovákov v Maďarsku (VÚSM) - Centrum sociálnych a psychologických vied SAV, v.v.i. a Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV, v.v.i.

1) Spolupráca medzi Centrom psychologických a sociálnych vied a VÚSM

- a) Názov projektu: **Súčasný stav a fungovanie slovenského národnostného školstva – reflexia pedagógov, reflexia študentov a reflexia rodičov** (bilaterálny projekt; doba riešenia 2019 – 2024))

Členovia riešiteľského kolektívu riešili v súčinnosti so zástupcami VÚSM štruktúry rozhovorov so žiakmi a študentami, ako aj konzultácie ohľadom ďalšieho zberu dát u žiakov/študentov študujúcich na slovenských národnostných školách v Maďarsku.

- b) Názov projektu: **Reflexia slovenského národnostného školstva v Maďarsku optikou študentov** (projekt Open Mobility; doba riešenia 2023 – 2024)

V rámci projektu riešitelia uskutočnili štyri služobné cesty do VÚSM v Békešskej Čabe a do Materskej školy, základnej školy, gymnázia a kolégia s vyučovacím jazykom slovenským v Budapešti. V októbri 2024 sa M. Ďurková zúčastnila s prednáškou *Slovenské školstvo v Maďarsku optikou študentov - súčasný stav výskumu a možné perspektívy* stálej konferencie Slovenská republika a Slováci žijúci v zahraničí 2024, ktorú organizoval ÚSZZ. Prezentovala kľúčové zistenia prebiehajúceho výskumu a otvorila diskusiu o výzvach a príležitostiach pre slovenské národnostné školstvo v zahraničí.

2) Spolupráca medzi Jazykovedným ústavom Ľ. Štúra SAV a VÚSM

Výskum sa vykonáva na základe dohody o spolupráci medzi Jazykovedným ústavom Ľ. Štúra Slovenskej akadémie vied a Výskumným ústavom Slovákov v Maďarsku v Békešskej Čabe na obdobie 2023 – 2027, zodpovednou riešiteľkou je Dr. Iveta Valentová. K. Balleková a I. Valentová sa v dňoch 16. – 21. 6. 2024 zúčastnili na 38. interdisciplinárnom výskumnom tábore v Novej Hute v Maďarsku, ktorý organizoval VÚSM. Cieľom ich heuristického výskumu boli terénne názvy a miestne nárečie slovenských obyvateľov obce Nová Huta. Obe sa zúčastnili aj na prezentácii zborníka vedeckých príspevkov *Slovenské inšpirácie z Mlynkov* (2023) na knižnej výstave Bibliotéka Pedagogika 2024 dňa 8. 11. 2024. V prezentovanom zborníku mala I. Valentová rozsiahlejší príspevok pod názvom *Slovenské terénne názvy v Mlynkoch*. V publikácii *Dolnozemskí Slováci* ako téma spoločenských vied na Slovensku (2024) vyšla aj štúdia I. Valentovej *Genéza výskumu priezvisk Slovákov v Maďarsku*.

K. Balleková vykonala v rámci bilaterálnej projektovej spolupráce na pozvanie VÚSM aj terénny výskum slovenskej menšiny v Maďarsku – v rámci interdisciplinárneho výskumného tábora – výskumná téma *Jazyková situácia v lokalite Nová Huta a výskum nárečovej variety* (jún, 2024).

Výskumná a inovačná autorita

Úradu podpredsedu vlády SR pre Plán obnovy a znalostnú ekonomiku

V oblasti výkonu štátnej politiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí Výskumná a inovačná autorita (VAIA) v roku 2024 realizovala prostredníctvom odboru talentových politík viacero aktivít s cieľom podporiť spoluprácu komunit slovenských profesionálov v zahraničí a vytvárať tak priaznivejšie podmienky pre ich možný návrat na Slovensko.

V rámci Národnej stratégie výskumu, vývoja a inovácií 2030 Úrad vlády SR, ako vykonávateľ komponentu 10 Investície 2 Plánu obnovy a odolnosti SR, vyhlásil v čase od 31. augusta 2023 do 30. novembra 2023 výzvu na posilnenie vzťahov so slovenskou diasporou s kódom 10I02-03-V01 (ďalej len „výzva“). V zmysle podmienok výzvy žiadatelia predkladali žiadosti o poskytnutie prostriedkov mechanizmu vykonávateľovi, ktorý zabezpečoval ich ďalšiu administráciu v súlade s výzvou.

V súlade s vykonávacím rozhodnutím Rady zo dňa 14. júla 2023 o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Slovenska, ktoré je dostupné na www.planobnovy.sk bola oprávnenou aktivitou výzvy realizácia podujatí posilňujúcich vzťahy so slovenskou diasporou. Cieľom výzvy bolo posilniť vzťahy a rozvíjať siete so Slovákami v zahraničí, najmä s príslušníkmi novej diaspory, zvýšiť pravdepodobnosť ich návratu domov a využiť ich znalosti na modernizáciu Slovenska. Cieľom nebolo brzdiť pohyb vysokokvalifikovaných pracovníkov, ale skôr podporovať „obeh mozgov“. Oprávnenou aktivitou bolo organizovanie podujatí na Slovensku a v zahraničí, kde žije slovenská diaspora. Každé podujatie muselo byť zamerané aspoň na jeden z týchto 4 cieľov: pobytová legislatíva a občianstvo na Slovensku; internacionalizácia akademického sektora; oblasť výskumu a inovácií a kariérne príležitosti na Slovensku.

Toto opatrenie podporilo aj činnosti mimovládnych iniciatív so skúsenosťami v tejto oblasti a partnerstvá medzi vládnyimi a mimovládnymi iniciatívami. Alokácia na výzvu bola vo výške 2 510 835,- €, z toho zdroje z Plánu obnovy a odolnosti vo výške 2 356 755,- € a prostriedky na úhradu DPH vo výške 154 080,- €. V roku 2024 prebehlo administratívne a odborné hodnotenie podaných 57 žiadostí, podporených bude 14 žiadostí, ktoré splnili podmienky výzvy.

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky

Z celkového počtu 30-tich rozpočtových a príspevkových organizácií v pôsobnosti MK SR svoju činnosť vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí vykázalo sedemnást organizácií.

Medzinárodný dom umenia pre deti BIBIANA, Oddelenie detskej literatúry a SK IBBY (Slovenská sekcia Medzinárodnej únie pre detskú knihu) v roku 2024 uverejnilo na webovej stránke časopisu Bibiana Revue rozhovor so šéfredaktorom a dlhoročným redaktorom Zoroslavom Spevákom o histórii a súčasnosti časopisu Zornička, ktorý vychádza ako mesačník pre deti Slovákov žijúcich v srbskej Vojvodine. V prvom polroku 2025 je v pláne publikovať v časopise Bibiana Revue článok o zápise insitného umenia z Kovačice do Reprezentatívneho zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva UNESCO.

Slovenská národná knižnica v Martine v rámci medzinárodnej výmeny dokumentov spolupracovala s inštitúciami Slovákov žijúcich v zahraničí (Spolok Slovákov v Poľsku - Krakov, Slovenské vydavateľské centrum - Báčsky Petrovec, Demokratický zväz Slovákov v Rumunsku - Nadlak, Výskumný ústav Slovákov v Maďarsku - Békešská Čaba), od ktorých získala celkovo 174 zahraničných slovaciek. V rámci projektu Národný digitálny ekosystém pre výskum dejín knižnej kultúry a písomného dedičstva v Programe Slovensko sa Slovenská národná knižnica v spolupráci s Metodickým centrom pre Slovákov žijúcich v zahraničí Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici plánuje venovať aj kultúrnemu a písomnému

dedičstvu slovacikálneho zahraničia. Zmapovaním a vytvorením prehľadnej databázy výskumných aktivít v oblasti dejín knižnej kultúry a písomného dedičstva v slovacikálnom domacom a zahraničnom prostredí sa posilní prepojenie domácich a zahraničných výskumníkov a odborníkov. Integráciou informácií o aktuálnych výskumných projektoch, grantových iniciatívach a výskumných centrách, ktoré sa zameriavajú na podobné tematické oblasti, sa podporí koordinácia a zdieľanie výskumných nástrojov, metód a výsledkov. Prepojením s medzinárodnými projektmi a platformami sa posilní globalizovaný kontext slovenského výskumu a zvýši jeho prestíž v medzinárodnej vedeckej komunite. Publikovaním výsledkov výskumu aj v oblasti slovacikálneho zahraničia môže digitálny ekosystém dosiahnuť zvýšenie povedomia o krajanskom dedičstve a širšie uznanie.

V **Univerzitnej knižnici v Bratislave** sa uskutočnila prezentácia knižnej a publicistickej tvorby Slovákov žijúcich v Maďarsku *O Slovákoch v Maďarsku* (25. 4. 2024). Predstavila nielen obľúbené ročenky, ale aj celý rad ďalších knižných publikácií: *Náš kalendár* na rok 2024, ročenku *Čabiansky kalendár 2024*, knihu Gregora Papučeka *Memoáre alias Pamäti rodáka starobylej dedinky Pleš* (dnes Mlynky), kuchársku knihu *Dobří apetík! Lásky, modzgóška, Čaba* a publikáciu *Čabjanska podštenková knižočka*. Prezentácia bola organizovaná v spolupráci s neziskovou verejnoprospešnou spoločnosťou SlovakUm a Celoštátnou slovenskou samosprávou v Maďarsku. Prezentácia knihy Ondreja Miháľa *Strážcovia dedičstva* (9. 7. 2024) priblížila 120 osobností, ktoré zohrali kľúčovú úlohu pri budovaní slovenskej komunity v Kanade, aby sa mohla stať integrálnou súčasťou multikultúrnej kanadskej spoločnosti. Podujatie bolo organizované v spolupráci s Veľvyslanectvom Kanady na Slovensku a Kanadským slovenským inštitútom. V roku 2025 knižnica plánuje pokračovať v aktívnej spolupráci s verejnoprospešnou spoločnosťou SlovakUm a Celoštátnou slovenskou samosprávou v Maďarsku, s ktorými bude opäť organizovať prezentáciu knižnej a publicistickej tvorby Slovákov žijúcich v Maďarsku.

Slovenské národné divadlo pripravilo tiež množstvo aktivít pre Slovákov žijúcich v zahraničí. V roku 2024 mohli inscenácie Slovenského národného divadla vidieť krajanovia žijúci v Českej republike a Rakúskej republike. Na rok 2025 sú plánované podujatia v Českej republike, Slovinsku a Taliansku. Taktiež **Štátny komorný orchester Žilina** vystúpil na koncertoch v spolupráci so slovenskými umelcami žijúcimi v zahraničí.

Národné osvetové centrum v roku 2024 kontinuálne venovalo pozornosť zvyšovaniu povedomia a informovanosti skupín a umeleckých kolektívov Slovákov žijúcich v zahraničí v oblasti kultúry a neprofesionálneho umenia. Témou seminára tvorivého dramatického písania *Píšeš? Píšem!* (18. – 25. augusta 2024), realizovaného v spolupráci s Kolektívom kreatívnych amatérov KOKRAM v Kovačici, bolo *Tu a teraz*. V tvorivej dielni experimentálneho prednesu a pouličného divadla kombinovaného s prvkami divadla poézie pracovali 16 účastníci seminára s interpretáciou výherných básní zo semináru *Píšeš? Píšeš!* a priestorom ulice ako hracieho/prednesového priestoru. Výsledkom bola verejná prezentácia ...rozpovedz mi, čo vnímaš chvíľu predtým, než sa zobudíš - v areáli Miestneho kultúrneho spoločenstva v Kovačici. Slováci žijúci v Srbskej republike uviedli na Scénickej žatve v roku 2024 predstavenie Divadla VHV z Báčskeho Petrovca *Moskva – Petušky*. Národné osvetové centrum poskytlo súboru ubytovanie na 2 noci a príspevok na stravu. Zároveň boli 6 krajanovia zo Srbskej republiky účastníkmi tvorivých dielní na festivale Scénická žatva. Zúčastneným bolo poskytnuté ubytovanie nad rámec účastníckeho poplatku. Na folklórnom festivale Východná sa v roku 2024 predstavili Ivan Slávik zo Srbskej republiky a Dorin Ovidiu Popa z folklórneho súboru Sálašan z Rumunska. V roku 2025 Národné osvetové centrum v spolupráci s Kolektívom kreatívnych amatérov KOKRAM plánuje seminár tvorivého dramatického písania

Píšeš? Pišem! na tému *Rôznorodosť*. Seminár sa uskutoční v dňoch 17. – 24. 8. 2025 v Kovačici, súčasťou bude tvorivá dielňa rozhlasového herectva (časť poézia). Na základe odporúčania Národnostnej rady slovenskej národnostnej menšiny v Srbskej republike môže programová rada opäť vybrať 1 inscenáciu Slovákov žijúcich v Srbskej republike do programu Scénickej žatvy. V roku 2025 majú folklórne kolektívy aj sólisti v zmysle propozícií celoštátnych postupových súťaží v oblasti folklórneho hnutia možnosť zúčastniť sa celoštátnych postupových súťaží: Šaffova ostroha, Vidiečanova Habovka, Eniki beniki a Jazykom tanca.

Slovenská knižnica pre nevidiacich Mateja Hrebendu v Levoči v roku 2024 registrovala používateľov z Českej republiky, Maďarska a Srbskej republiky, ktorým zasielala zvukové knihy a časopisy na CD nosičoch, ako aj knihy a časopisy v Braillovom písme prostredníctvom zásielkovej služby. Čitatelia využívali aj online knihy a časopisy prostredníctvom digitálnej knižnice na webovej stránke knižnice. Zaujímavé príspevky o Slovákoch žijúcich v zahraničí priniesli časopisy Nový život, Pohyb, Kultúroliterárny výber, Prameň, Novet, Akord, Život a Slovenka. Redakcia pokračuje v spolupráci s dopisovateľom, Slovákom žijúcim vo Francúzskej republike, ktorý pravidelne prispieva do rubriky Nevidiaci v zahraničí časopisu Nový život a prináša zaujímavé porovnanie fungovania zrakovo znevýhodnených ľudí v tejto krajine a v Slovenskej republike. V roku 2024 knižnica začala s aktívnou prípravou na začlenenie do celosvetového združenia knižníc, poskytujúcich svoje služby ľuďom so zrakovým postihnutím a poruchami čítania, Accessible Books Consortium, ktoré je podporované a zastrešované Svetovou organizáciou duševného vlastníctva. Od pristúpenia do tohto knižničného združenia vo februári 2025 je viac ako 3 000 kníh v slovenskom jazyku dostupných všetkým zapojeným knižniciam po celom svete, vďaka čomu Slováci žijúci v zahraničí získali možnosť dostať sa prostredníctvom svojej knižnice ku knihám vo svojom rodnom jazyku. Zároveň je táto možnosť otvorená komukoľvek, kto slovenský jazyk študuje alebo sa v ňom zdokonaľuje.

Slovenské národné múzeum otvorilo v roku 2024 panelovú výstavu Hrdinovia odboja v Národnom českom a slovenskom múzeu a knižnici v Cedar Rapids (USA). Kurátori múzea, ktorí spracovávajú stuhý slovenských a krajských spolkov, nachádzajúcich sa v zbierkach múzea, sa venovali výskumu stúh spolkov v Spojených štátoch amerických. Z výsledkov výskumných prác je v roku 2025 plánované vydanie publikácie. Kurátorka múzea sa v sledovanom období v archívoch múzeí venovala hľadaniu a skúmaniu nových informácií a stôp po Czechoslovak Art Studio, spoločnosti spojenej s osobnosťou Maríny Paulíny, rodáčky zo Slovenského Pravna. Dňa 9. 5. 2024 bola sprístupnená výstava Martin Jonáš (1924 – 1996) *Maliar z belasého domu*, venovaná storočnici Martina Jonáša, významného inšitného maliara z Kovačice. Slovenské národné múzeum – Múzeum Bojnice dňa 8. 6. 2024 poskytlo bezplatný vstup na prehliadku Bojnického zámku pre deti krajanov, ktoré boli ocenené v rámci súťaže Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko. Slovenské národné múzeum – Múzeum židovskej kultúry v Bratislave v novembri 2024 otvorilo v Múzeu holokaustu v Buenos Aires výstavu Ženy – príbehy žien, ktoré ovplyvnili svet. Jednou z aktivít pracovnej cesty bola aj prednáška o histórii a aktivitách múzea pre slovenskú komunitu v Argentíne v rámci týždňa slovenskej kultúry a stretnutia s krajanmi na Veľvyslanectve Slovenskej republiky v Buenos Aires.

V roku 2024 **Slovenská ústredná hvezdáreň** v spolupráci s International Slovak Educational Institution and Association (ISEA) zabezpečila možnosť účasti v súťaži Vesmír očami detí pre deti Slovákov žijúcich v zahraničí. V zahraničnom kole bolo hodnotených 281 prác. Zahraničná porota vybrala v prvej kategórii 8 prác, v druhej kategórii 10 prác a v tretej

kategórii 5 prác, ktoré postúpili do celoslovenského kola súťaže. Cenu generálneho riaditeľa SÚH získali v celoslovenskom kole tri zahraničné výtvarné práce. Do súťaže sa zapojili aj vzdelávacie centrá a školy pre Slovákov žijúcich v zahraničí: Základná škola Josipa Kozaraca v Josipovci Punitovskom, Základná škola kráľa Tomislava v Našiciach, Slovenská škola Margarétka v Paríži, SiM Zvonček v Mníchove, Slovenský školský spolok SOVA vo Viedni, Vzdelávacie centrum Včielka v Brightone, Slovenská škola vo Vancouveri a Czech and Slovak School v Bristole. Organizácia súťaže je rozbehnutá aj v roku 2025.

V roku 2024 pokračovala spolupráca **Slovenského ľudového umeleckého kolektívu** s Galériou Babka v Kovačici na príprave nominačného spisu insitného umenia z Kovačice na zápis do Reprezentatívneho zoznamu nemotného kultúrneho dedičstva ľudstva UNESCO. Slovenský ľudový umelecký kolektív celoročne poskytoval metodickú pomoc, konzultácie, prednášky a pri príležitosti zápisu prvku do zoznamu vydal interaktívnu publikáciu pre deti **Šlabikár tradičnej ľudovej kultúry: Slovenské insitné umenie v Srbsku**. V júni 2024 kolektív uskutočnil pre deti krajanov v Slovenskom inštitúte v Berlíne workshopy, prednášky, koncert ľudových hudobných nástrojov a ukážky tradičného bábkarstva. V decembri 2024 bolo súčasťou programu aj pripomenutie tradičných obyčajov v období Vianoc a obchôdzka s Mikulášom. Spolupráca s Centrom tradičnej ľudovej kultúry Slovenského ľudového umeleckého kolektívu s Galériou Babka v Kovačici bude pokračovať aj v roku 2025.

V Slovenskom dome vo Viedni sa uskutočnil komorný koncert zorganizovaný Rakúsko-slovenským kultúrnym spolkom, ktorý začal so **Štátnou operou** spolupracovať už v roku 2008. V podaní sólistov Štátnej opery Patrície Malovec, Kataríny Prochádzkovej, Dušana Šima, Šimona Svitka a s klavírnym sprievodom Martiny Svitkovej odzneli operné a operetno-muzikálové melódie.

Centrum slovanských štúdií **Štátnej vedeckej knižnice v Banskej Bystrici** v sledovanom období zorganizovalo prezentáciu dvojazyčnej knihy *Milujem... z iného sveta/Volím... sa drugog sveta* autorky Tabity Pearl, ktorej vydanie sa uskutočnilo vďaka spolupráci so Slovenským vydavateľským centrom v Báčskom Petrovci.

Pod vedením Vladimíra Martinku, slovenského dirigenta žijúceho v Českej republike, uskutočnil **Štátny komorný orchester Žilina** v zahraničí dve vystúpenia s projektom Jánošík, v rámci ktorého bola uvedená hudba Stanislava Palúcha k historicky prvému slovenskému hranému filmu Jánošík (1921). Prvý koncert sa uskutočnil na medzinárodnom festivale Eufonie vo Varšave (21. 11. 2023), druhý v Prahe (27. 11. 2023).

V roku 2024 hostovali v **Národnom divadle Košice** dovedna 12 slovenských umelcov žijúcich a pôsobiacich v zahraničí.

V roku 2024 **Slovenský filmový ústav** spolupracoval so ZÚ SR, SI, ÚSŽZ, ako aj priamo so spolkami Slovákov žijúcich v zahraničí pri podujatiach ako sú prehliadky slovenských filmov a samostatné projekcie, pri podpore vzdelávania a informovanosti o slovenskej kinematografii (organizovanie filmových seminárov, poskytovanie materiálov o slovenskej kinematografii pre univerzity, spolky a knižnice v zahraničí), pri vydávaní digitálne reštaurovaných klasických slovenských filmov na nosičoch, o ktoré je záujem zo strany Slovákov žijúcich v zahraničí, konzultáciách pre záujemcov o propagáciu slovenskej filmovej kultúry v zahraničí.

Slovenská televízia a rozhlas

Slovenská televízia a rozhlas vo svojom televíznom vysielaní pravidelne vyhradzuje priestor pre programy súvisiace so Slovákmí žijúcimi v zahraničí a kontinuitu v tomto smere potvrdila aj v roku 2024. Programová služba **Jednotka** odvysielala na týždennej báze epizódy obľúbeného gastronomického cestopisu *Cestou necestou*, ktorý predstavuje zaujímavých Slovákov dlhodobo žijúcich v zahraničí. **Radio Slovakia International** (RSI) aj v roku 2024 prostredníctvom svojho vysielania posilňovalo vzťahy SR a Slovákov žijúcich v zahraničí a spájalo krajské komunity navzájom.

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky

MV SR sa v roku 2024 do výkonu štátnej politiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí zapájala prostredníctvom činností cudzineckej polície pri udeľovaní štátneho občianstva a činností archívov a registratúr.

Posledná novela zákona o štátnom občianstve z roku 2022 upravila požiadavky na splnenie podmienok pre udelenie štátneho občianstva Slovenskej republiky pre Slovákov žijúcich v zahraničí. V súčasnom období sa nepredpokladá návrh novely zákona o štátnom občianstve, ktorý by ďalej upravoval podmienky pre Slovákov žijúcich v zahraničí.

Za rok 2024 odbor štátneho občianstva vystavil 385 listín o udelení štátneho občianstva Slovenskej republiky podľa § 7 ods. 3 písm. a) a 9 listín o udelení štátneho občianstva Slovenskej republiky podľa § 7 ods. 3 písm. b) zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 40/1993 Z. z. o štátnom občianstve Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov.

Slovenský národný archív počas celého roka 2024 vybavoval žiadosti fyzických aj právnických osôb o vyhľadanie archívnych dokumentov, týkajúcich sa potvrdenia národnosti alebo štátnej príslušnosti, a to v súvislosti s udeľovaním štátneho občianstva alebo s genealogickým výskumom.

V roku 2024 sa počet žiadostí od zahraničných záujemcov zvýšil na 420 (v roku 2023 ich bolo 370). Žiadosti o zistenie národnosti alebo štátnej príslušnosti prichádzali od fyzických osôb predovšetkým z Ukrajiny a Izraela, v menšom množstve aj z Poľska, Rumunska a Českej republiky.

Novým fenoménom, ktorý sme zaznamenali v roku 2024, sú žiadosti slovenských advokátskych kancelárií, zastupujúcich svojich zahraničných klientov, na účely získania osvedčenia o štátnej príslušnosti na základe pôvodu. Prevažná väčšina takýchto žiadostí sa týkala zámorských záujemcov zo Spojených štátov amerických a z Kanady.

Taktiež oddelenia cudzineckej agendy, odboru cudzineckej polície Úradu hraničnej a cudzineckej polície posielali ÚSŽZ priebežne aktuálne informácie o udelení a zrušení pobytu na území SR držiteľom osvedčenia Slováka žijúceho v zahraničí. Úrad hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru aj v roku 2024 vykonával previerky žiadateľov o osvedčenie Slováka žijúceho v zahraničí.

K 31. decembru 2024 sa eviduje na platnom prechodnom pobyte 8 322 štátnych príslušníkov tretích krajín na území Slovenskej republiky na účel Slováka žijúci v zahraničí a 490 štátnych príslušníkov tretích krajín na platnom dlhodobom pobyte podľa § 52 ods. 1 písm. a) zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov – Slováka žijúci v zahraničí.

Podľa Plánu legislatívnych úloh vlády Slovenskej republiky na rok 2025 sa pripravuje novela zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov

v znení neskorších predpisov, obsahom ktorej však nie sú zmeny súvisiace s pobytom Slováka žijúceho v zahraničí.

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky

MPSVR SR v roku 2024 realizovalo štátnu politiku vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí podporou ich vstupu, ako aj návratu do vlasti a ich opätovnej integrácie na trhu práce zjednodušením podmienok ich zamestnávania, ktoré upravuje zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Toto zjednodušenie podmienok sa týka najmä štátnych príslušníkov tretích krajín. Po získaní prechodného pobytu štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý má priznané postavenie Slováka žijúceho v zahraničí, je jeho prístup na trh práce voľný. Slovák žijúci v zahraničí, ktorý je občanom členského štátu Európskej únie, Európskeho hospodárskeho priestoru a Švajčiarskej konfederácie, má v zmysle európskej legislatívy, ktorá garantuje voľný pohyb osôb v rámci Európskej únie, rovnaký prístup na trh práce ako občan Slovenskej republiky **Prílev Slovákov žijúcich v zahraničí z tretích krajín, zamestnaných na území SR, v roku 2024 predstavoval 591 osôb:**

Prílev Slovákov žijúcich v zahraničí zamestnaných na území SR v priebehu rokov:

Štátna príslušnosť	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Srbsko	1 311	1 524	1 120	787	740	604	392
Ukrajina	112	255	215	214	244	199	196
Kirgizsko	0	0	0	0	2	2	0
Rusko	3	6	2	2	1	1	0
USA	2	2	3	1	3	2	1
Argentína	0	1	2	0	1	0	1
Bosna a Hercegovina	0	1	1	0	0	0	0
Čierna Hora	0	0	0	2	0	0	0
Neuvedené	9	1	0	1	1	1	1
Celkovo	1 437	1 790	1 343	1 007	992	809	591

Zdroj: ÚPSVR

V jednotlivých rokoch MPSVR SR evidovalo nasledovné počty Slovákov žijúcich v zahraničí, zamestnaných na území Slovenskej republiky:

Rok	Muži	Ženy	Nezadané	Spolu
2016	-	-	-	818
2017	-	-	-	1 554
2018	-	-	-	2 288
2019	-	-	-	3 386
2020	1 948	1 182	23	3 153
2021	1 949	1 268	23	3 240

2022	1 834	1 204	16	3 054
2023	2 061	1 518	17	3 596
2024	2 062	1 536	16	3 614

Zdroj: ÚPSVR

Sociálna poisťovňa v oblasti dôchodkov v priebehu roka 2024 realizovala v spolupráci s ďalšími inštitúciami sociálneho zabezpečenia medzinárodné poradenské dni v zahraničí, ktoré sa konali vo Viedni (22. mája 2024), Berlíne (4. - 5. júna 2024) a v Ostrave (28. novembra 2024). Poradenské dni boli zamerané na oblasť dôchodkového poistenia zúčastnených krajín a bolo určené poistencom a poberateľom dôchodkových dávok, ktorí pracujú alebo pracovali v Českej republike, Rakúskej republike, Maďarsku, Spolkovej republike Nemecko a súčasne aj na Slovensku a získali obdobia poistenia podľa právnych predpisov uvedených krajín.

V súvislosti s odchodom do dôchodku Sociálna poisťovňa v rámci projektu Jednotnej digitálnej brány dokončila na prelome rokov 2023/2024 (12. decembra 2023) zverejnenie celej skupiny elektronických formulárov pre úvodný rok 2024, a to: Žiadosť o dôchodok, Žiadosť o informácie o údajoch týkajúcich sa dôchodku z povinných systémov a Oznámenie o zmenách osobnej alebo pracovnej situácie osoby poberajúcej dávky sociálneho zabezpečenia, ktoré využívajú aj klienti žijúci v zahraničí.

Oznámenie o zmenách osobnej alebo pracovnej situácie osoby poberajúcej dávku sociálneho zabezpečenia je možné využiť aj na nemocenské dávky, úrazové dávky, dávku v nezamestnanosti alebo dávku garančného poistenia, na ktorom občan EÚ žijúci mimo územia Slovenskej republiky môže oznámiť zmenu svojej osobnej alebo pracovnej situácie týkajúcej sa uvedených dávok, ktoré poberá. Oznámenie od roku 2024 je možné podať prostredníctvom Ústredného portálu verejnej správy.

V oblasti krátkodobých dávok (nemocenské dávky, úrazové dávky, dávka v nezamestnanosti, dávka garančného poistenia) Sociálna poisťovňa v roku 2024 pracovala na príprave elektronizácie ďalších žiadostí a iných dokumentov relevantných na účely uplatnenia nároku na uvedené dávky. Prínosom elektronizácie týchto formulárov je zjednodušenie krokov vedúcich k uplatneniu nárokov na dávky aj v prípade osôb žijúcich napr. v pohraničných oblastiach.

Verejnoprávne inštitúcie a cirkev

Združenie miest a obcí Slovenska aktívne vyvinulo nové aktivity smerujúce k podpore Slovákov žijúcich v zahraničí na základe schválených nových stanov v roku 2023, ktoré umožňujú asociovať aj zahraničné mestá a obce so slovenskou národnostnou menšinou. Cieľom tejto iniciatívy je posilniť kontakt slovenských starostov so Slovenskom a organizáciami, ktoré sa venujú samosprávam. V roku 2024 ÚSŽZ a ZMOS podpísali Memorandum o porozumení a spolupráci v prospech podpory krajanov v zahraničí, spolupráce medzi slovenskými obcami v zahraničí a na Slovensku, rozvíjania a zachovania kultúrnych, vzdelávacích a sociálnych väzieb a zvyšovania povedomia o problematike Slovákov žijúcich v zahraničí.

Matica slovenská počas roku 2024 prostredníctvom Krajanského múzea Matice slovenskej pracovala na viacerých cieľoch v oblasti vedy a spolupráce s krajanmi a zástupcami slovanských matíc a inštitúcií. Aktivity múzea boli zamerané najmä na podporu kultúrnej

identity, zachovávanie slovenského jazyka, rozvoj spolupráce so slovenskými komunitami v zahraničí a odbornú prezentáciu krajanského života.

Matica slovenská mala zastúpenie na viacerých krajanských podujatiach, a to účasť na kultúrno-spoločenských a odborných podujatiach v Maďarsku, Srbsku, Rumunsku, Bulharsku a Slovinsku (Deň Slovákov v Maďarsku, Nadlacky festival, konferencia v Báčskom Petrovci, návšteva Fóra slovanských kultúr v Lubľane), zabezpečila organizáciu prednášok, diskusných príspevkov a výstav v spolupráci s miestnymi slovenskými organizáciami a školami, účasť na konferenciách (napr. 80. výročie SNP, Hlasu ľudu, na Stálej konferencii ÚSZZ a pod.).

Matica slovenská počas roku 2024 vykonávala aj odbornú a vzdelávaciu činnosť (napr. prednášky na tému zachovávanie materinského jazyka a kultúrnej identity Slovákov žijúcich na tzv. Dolnej zemi a v Bulharsku, poskytla príspevky na domácich i medzinárodných konferenciách, napr. „V náručí jazyka“ (MK SR), 14. seminár dolnozemských pedagógov, medzinárodné sympóziu v Hanušovciach nad Topľou a pod.).

Matica slovenská tiež spolupracovala s krajanskými školami. Uskutočnila literárne besedy a odovzdávanie slovenských kníh na školách v Nadlaku a Slovenskom Komlóši a spolupracovala so slovenskými učiteľmi v Maďarsku, Rumunsku a Srbsku, iniciovala aktivity na podporu čítania v slovenčine.

V oblasti kultúry a komunitných projektov organizovala kultúrne podujatia a výstavy s cieľom uchovávanie národného povedomia a spolupodielala sa na projektoch ako „Nemocnica u medvedíka“ a výstavný projekt k dolnozemským Slovákom (v spolupráci s Historickým múzeom).

Matica slovenská koordinovala aktivity Mladej Matice a krajanských spolkov, výstupy v slovenských a krajanských médiách (rozhovory, reportáže, tlačové besedy) a komunikovala k tejto oblasti aktivít so zástupcami ÚSZZ, MZVEZ SR, MK SR, NIVAM a ďalšími relevantnými inštitúciami. Ďalej publikovala odborné texty, napr. v zborníkoch „Slováci v zahraničí“, „Ženy v národnom hnutí“ a zostavila aj zborník z konferencie pri príležitosti 80. výročia SNP. Taktiež mala zastúpenie v porote literárnej súťaže „Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko“.

Činnosť Krajanského múzea Matice slovenskej v roku 2024 významne prispela k napĺňaniu priorít štátnej politiky Slovenskej republiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí, predovšetkým v oblastiach kultúrnej identity, historickej pamäti, jazyka a vzdelávania.

Cirkev

Rímskokatolícka cirkev (RKC) sa do podpory Slovákov žijúcich v zahraničí zapájala najmä prostredníctvom návštev, pastoračie a vysluhovania sviatostí v komunitách zahraničných Slovákov. V roku 2024 sa uskutočnili napr. návštevy slovenských farností v Kanade, návšteva slovenských komunít v Brne v Českej republike a v obci Čerňa v Maďarsku. Pastoračie pre Slovákov žijúcich v zahraničí a slúženie slávnostných omší RKC uskutočnila napr. v Rajke (Maďarsko), Chicagu (USA) alebo v Brne (Česká republika). Rímsko-katolícka cirkev uskutočňuje v uvedenej oblasti aj dokumentačnú činnosť. Napr. v rámci výskumu dokumentácie z archívu amerického prezidenta Ronalda Reagana, vyplynulo, že v jeho prejave bolo spomenuté meno slovenského študenta Branislava Borovského, zatknutého pre pašovanie náboženských kníh, pričom tento výskum dobových udalostí plánuje dokončiť a jeho výsledky zverejniť.

Evanjelická cirkev augsburského vyznania na Slovensku v roku 2024 poskytovala podporu pre rozvíjanie vzťahov so slovenskými evanjelickými zbormi v zahraničí. Členovia ECAV v roku 2024 podnikli viacero pracovných ciest do zahraničia na návštevu Slovákov žijúcich v zahraničí, napr. v Maďarsku, Rumunsku a Srbsku. Taktiež boli na Slovensku prijatí evanjelickí biskupi a farári z USA, Kanady, Maďarska, Rumunska, Srbska a Českej republiky. V septembri 2024 sa uskutočnil televízny prenos slovenských evanjelických Služieb Božích z cirkevného zboru Nadlak v Rumunsku.

3.3. Novodobá migrácia a zapojenie mimovládnych organizácií

Novodobá migrácia

ÚSZZ musí reagovať aj na nové emigračné pohyby občanov SR. **Rozširuje a dopĺňa preto doterajšiu agendu o mladý fenomén, ktorým je novodobá migrácia, novodobí migranti, novousadlíci (tzv. nová diaspóra).** Jej základným znakom je pohyb a pobyt v externom prostredí v období po revolúcii v roku 1989 a po vstupe SR do EÚ v roku 2004. Zvýšenie predpokladu pre slobodný pohyb a pobyt následne spôsobil vstup SR do schengenského priestoru v roku 2007 a ďalšiu výhodu priniesol vstup SR do eurozóny v roku 2009. Novodobá migrácia je konkrétnym a praktickým výrazom internacionalizácie, europeizácie a integrácie v súvislosti so zdôrazňovaním potreby modernej mobility existujúcej a budúcej pracovnej sily (študenti).

Podľa analytického reportu Štatistického úradu Slovenskej republiky bolo k 31.12.2024 v Registri fyzických osôb vykázaných 199.155 občanov Slovenskej republiky s trvalým pobytom mimo územia Slovenskej republiky a podľa údajov Eurostatu 2024 žilo v krajinách EÚ a EZVO, reportujúcich údaje o štátnom občianstve k 1.1.2024, mimo SR vykázaných 107 993 obyvateľov so slovenským štátnym občianstvom. Komplexnejšie údaje poskytujú výsledky populačných cenzov, realizovaných v roku 2021 vo všetkých krajinách EÚ a EZVO, ktoré Eurostat zverejnil v roku 2025 a podľa ktorých bolo v tom čase v krajinách EÚ a EZVO registrovaných 330 576 obyvateľov so slovenským štátnym občianstvom (bližšie viď. príloha č. 3).

V súčasnosti je odlev mozgov zo Slovenska výraznejší ako vo väčšine krajín Európskej únie. Medzi dôvodmi zotrvania v cudzine sa často uvádza úspešné ukončenie vzdelania na zahraničných školách. Napríklad v Rakúsku študuje viac ako 1 100 študentov, v Holandsku tiež cca 1 500 študentov, pričom ich počet neustále rastie. So štúdiom v zahraničí je automaticky spojená už aj na škole dosiahnutá výborná jazyková výbava, získané dostatočné vedomosti o reáliách štátu pobytu, ale aj pracovné ponuky, získané už počas štúdia. Medzi dôvodmi, pre ktoré sa Slováci chcú vrátiť na Slovensko sa uvádza najmä administratívna ochrana pred imigrantmi a mentalita obyvateľstva, nastavená na regulovanie príchodu imigrantov. Uvádza sa tiež neúspešnosť vlastnej realizácie na pracovnom trhu v cudzine, náročnosť preukázania požadovanej kvality vzdelania a profesionálnych skúseností priamo v praxi, v konkurencii s domácou pracovnou silou.

Osobitnou a špecifickou súčasťou novej diaspóry sú Slováci v rakúskom a maďarskom pohraničí. Obidvom susedným štátom výhodné podmienky priniesli Slovákov, slovenskú

kúpnu silu do pohraničia a oživenie pohraničia.⁴ Uzatvorenie hraníc počas covidovej pandémie otvorili riešenia problému rýchleho zabezpečenia záchranej a zdravotnej služby. V českom pohraničí má usídľovanie Slovákov iný charakter a podporované je, okrem iného, už bezbariérovosťou dorozumievacieho jazyka a kultúrnou, či historickou blízkosťou.

ÚŠZZ preto v rámci stálej konferencie Slovensko a Slováci žijúci v zahraničí 2024 organizoval osobitný programový blok, venovaný novodobej migrácii. Cieľom tohto programového bloku bolo identifikovať cesty komunikácie a návratu talentov, resp. využitia tzv. profesionálnej diaspóry. Identifikovaná bola potreba silnejšieho prepojenia ÚŠZZ s Výskumnou a inovačnou autoritou (VAIA) a občianskymi združeniami, pôsobiacimi v tejto oblasti (najmä Slovak PRO, Slovak Global Network, Global Slovakia, Leaf, Nexteria, Focus Hub...). Pri získavaní informácií o združovaní sa príslušníkov novodobej migrácie ÚŠZZ spolupracuje najmä so MZVEZ SR - ZÚ SR v zahraničí.

Združenie slovenských profesionálov Slovak PRO

Združenie slovenských profesionálov žijúcich v zahraničí, Slovak PRO, zaznamenalo v roku 2024 významný rast a posilnilo svoju pozíciu najvplyvnejšej komunity Slovákov v Severnej Amerike (v USA a Kanade). V súčasnosti jej viac ako **3 000 členov** aktívne pôsobí v **7 amerických mestách** (New York, San Francisco, Austin, Boston, Chicago, Seattle a San Diego). Dobrovoľnícky tím organizácie sa v roku 2024 rozšíril na **26 lídrov**, ktorí vedú miestne pobočky a organizujú podujatia v jednotlivých mestách.

Počas roka 2024 Slovak PRO zorganizovalo **viac ako 40 podujatí** naprieč Spojenými štátmi a Kanadou. Cieľom týchto aktivít bolo prepojenie Slovákov v zahraničí, podpora odborného rastu, rozvoj spolupráce s americkými partnermi a posilňovanie väzieb so Slovenskom. Medzi najvýznamnejšie aktivity patrili diskusie na Harvardskej univerzite a Standfordskej univerzite, technologické podujatia na Tech Week v New Yorku, účasť na Texas-EÚ Business Summit, ako aj oslavy výročia Nežnej revolúcie v siedmich mestách USA. Slovak PRO zároveň úspešne zorganizovalo **prvý Slovak House** (Slovenský dom) na **festivale SXSW v Austine**, čím sa historicky po prvý raz oficiálne prezentovalo Slovensko na najväčšom inovačnom festivale sveta.

Vrcholom aktivít roka bol **Slovak PRO Summit 2024** v New Yorku, ktorý sa konal v septembri pod témou „*From Goals to Greatness*“ (volne „*Od cieľov k sile*“). Na summite sa zišlo **100 najúspešnejších Slovákov žijúcich v USA**, vrátane vedcov, podnikateľov, investorov, právnikov, umelcov a lídrov občianskej spoločnosti. Vystupujúci odborníci sa venovali témam ako umelá inteligencia, výskum vesmíru, podnikanie v USA a zapájanie diaspóry do rozvoja Slovenska. Samitu sa zúčastnil aj prezident Slovenskej republiky **Peter Pellegrini**, ktorý diskutoval o stratégii návratu talentov, zapojení Slovákov v zahraničí do tvorby verejnej politiky a o možnostiach ich účasti na demokratických procesoch. Zároveň vyjadril podporu hlbšej spolupráci so Slovak PRO. Najväčším prínosom summitu však boli

⁴ Rakúske pohraničie bolo pred rokom 1989 perifériou, v ktorej rakúske obce boli koncovým bodom, kde sa otáčali autobusy. Neskôr po oživení pohraničia, ktoré sa po roku 1989 stalo kontaktným a tranzitným, bohato navštevovaným a osídľovaným územím. Rakúsko reagovalo zvýšením tlaku na zosúladenie pravidiel civilného správania Slovákov s rakúskym štandardom, ale aj trendom vo vývoji zvyšovania cien nehnuteľností, vo výške poplatkov (napr. notárskych) v pomere k cene nehnuteľností (10% z ceny nehnuteľnosti), v úverovej politike (viazanosť na zamestnanie v Rakúsku), v administratívnych procedúrach a používaní miestneho dorozumievacieho jazyka, ale aj v oblasti prídavkov na deti.

nové kontakty a vznikajúce partnerstvá, ktoré majú potenciál pozitívne ovplyvniť budúcnosť Slovenska aj slovenských komunít v zahraničí.

Slovak PRO plánuje ďalšie rozšírenie siete svojich miestnych pobočiek v Severnej Amerike, posilnenie organizačnej štruktúry a vytvorenie udržateľného financovania, ktoré zabezpečí jeho dlhodobý rozvoj. Ambíciou je transformovať Slovak PRO na globálnu platformu, ktorá prepája Slovákov v zahraničí a aktívne prispieva k rozvoju moderného a inovatívneho Slovenska.

Slovak Global Network (SGN)

Nezisková organizácia Slovak Global Network organizovala v roku 2024 dve významné podujatia:

- V marci 2024 tzv. **SGN Kickoff Meeting**, podujatie s účasťou 50 hostí prezenčne a 15 účastníkov online. Program bol zameraný na tri kľúčové tematické oblasti odborných fór: 1. **Zdravotníctvo**, 2. **Kultúra myslenia a transformačné zmeny** a 3. **Vízia Slovenska**. Podujatie vytvorilo priestor pre medzisektorové prepájanie osobností z oblasti štátnej správy, neziskového sektora a súkromného biznisu. Medzi účastníkmi boli aj Slováci pôsobiaci v zahraničí – vrátane zástupcov z USA, Írska, Holandska a Veľkej Británie.
- V septembri 2024 **SGN Summit**, ktorého sa zúčastnilo 150 účastníkov prezenčne a 120 online počas priameho prenosu rokovania. Program obohatilo vystúpenie odborníkov z viac ako **10 krajín sveta** a intenzívne diskusie na tému globálnych výziev a príležitostí pre Slovensko. Záznam z podujatia si následne pozrelo takmer tisíc ďalších záujemcov.

Slovak Global Network nadviazal v roku 2024 kontakt so ZÚ SR v 23 krajinách sveta s cieľom podchytiť slovenskú profesionálnu diaspóru. S týmito aktivitami bude pokračovať aj v budúcnosti, aj s podporou, ktorú získal v rámci výzvy VAIA z Plánu obnovy a odolnosti.

LEAF

LEAF ako vzdelávacia nezisková organizácia má za cieľ budovať 'kultivujúcu komunitu' aktívnych hodnotovo-orientovaných ľudí, ktorí prinášajú zlepšenia do podnikania, verejného a neziskového sektoru pre ešte lepšie Slovensko. LEAF sa od začiatku svojej existencie zaoberá témou Slovákov zahraničí a vytváraníu programov a príležitostí pre návrat na Slovensko. V minulosti mal LEAF v tejto oblasti špecifické programy, ako napríklad Slovak Professionals Abroad Program, ktoré však už v roku 2024 nefungovali.

V súčasnosti má LEAF Slovákov žijúcich v zahraničí ako jednu z cieľových skupín svojich aktivít a programov. V roku 2024 boli špecificky pre Slovákov žijúcich v zahraničí vytvorené štyri online krúžky (štrukturované sebaopoznávacie programy odborného rastu) - v Prahe a v Luxemburgu. LEAF v roku 2024 organizoval viacero podujatí a networkingových aktivít na Slovensku. Prostredníctvom platformy GROWNi.sk prináša pracovné aj nepracovné príležitosti pre rast a sebarozvoj používateľov – jednotlivcov aj organizácií. Základnými oblasťami, na ktoré sa GROWNi.sk zameriava sú mentoring, dobrovoľníctvo, vzdelávanie a práca a stáže. Umožňujú tak aj Slovákom žijúcim v zahraničí ostať angažovanými na Slovensku. V súčasnej dobe je na GROWNi zaregistrovaných 746 profilov, uvádzajúcich ako krajinu života zahraničie. Na platforme GROWNi.sk sa koncom roka začali organizovať

webináre pre slovenských študentov študujúcich v zahraničí. Na individuálnej úrovni sa LEAF venoval prepájaniu slovenských expertov v zahraničí so zaujímavými projektami na Slovensku.

4. Návrh zamerania štátnej politiky SR vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na rok 2026

Programové zameranie štátnej politiky SR voči Slovákom žijúcim v zahraničí bude aj v roku 2026 vychádzať zo schválenej koncepcie štátnej politiky SR vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na obdobie rokov 2022 – 2026 a prijatého vykonávacieho plánu vecného plnenia tejto koncepcie, aktualizovaného v súčinnosti s MZVEZ SR, ktoré je v zmysle *zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov* kompetenčne príslušným ústredným orgánom štátnej správy v oblasti štátnej politiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí.

V súlade s aktualizáciou Koncepcie štátnej politiky Slovenskej republiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na obdobie rokov 2022 – 2026 hlavným cieľom programového zamerania SR vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí v roku 2026 bude udržanie a rozvoj slovenského jazyka, podpora národnej a kultúrnej identity Slovákov žijúcich v zahraničí a zintenzívnenie komunikačných vzťahov s príslušníkmi novodobej migrácie. Zabezpečenie tohto cieľa sa bude orientovať na nasledovné priority:

a) V oblasti vzdelávania, vedy a výskumu:

1. Udržanie, rozvoj a zvyšovanie kvality vzdelávania v slovenskom jazyku a odborného rastu pedagógov a ďalších pracovníkov v oblasti školstva, v tom najmä podpora odborných školení a konferencií zameraných na výmenu poznatkov a inovácií vo vzdelávaní, metodiku a kurikulárnu reformu s cieľom zvyšovania kvality výučby.
2. Iniciovanie partnerstiev škôl na všetkých úrovniach vzdelávania a ich projektového prepojenia a podpora výmenných pobytov partnerských škôl a výmenných pobytov učiteľov so zameraním na rozvoj jazykových a sociálnych kompetencií.
3. Realizácia jazykových táborov pre deti a mládež na území Slovenskej republiky na podporu a rozvoj jazykových kompetencií.
4. Podpora neformálnych foriem vzdelávania prostredníctvom vedomostných, recitačných a literárnych súťaží, organizovaním škôl v prírode a iných tematických táborov pre deti a mládež, školských exkurzií a mimoškolských aktivít, zameraných na neformálne vzdelávacie aktivity, ktoré rozvíjajú jazykové, tvorivé a osobnostné schopnosti detí a mládeže.
5. V súčinnosti s MŠVVaM SR zabezpečenie učebníc, didaktických a metodických materiálov, vysielania pedagógov a podpora vydávania učebníc a metodických materiálov v slovenskom jazyku.
6. Podpora zápisu detí do slovenských škôl, angažovania stážistov/asistentov pre vzdelávacie zariadenia a ďalšie motivačné projekty pre rast záujmu o vzdelávanie

v slovenskom jazyku. Účasť na krytí nákladov na prevádzku slovenských škôl a vzdelávacích centier.

7. Podpora terénneho výskumu, zberu dát a digitalizácie písomných, obrazových, zvukových a kartografických materiálov a ich následnej prezentácie a správy.

b) V oblasti kultúry a duchovného života

1. Zachovanie a rozvoj kultúrnej identity Slovákov žijúcich v zahraničí, projektov zameraných na zachovanie a udržateľnosť ich kultúrneho dedičstva v podobe muzeálnych, archívnych, galerijných, knižničných a iných artefaktov, národopisných zbierok, umeleckých diel a ich prezentácií a starostlivosť o kultúrne pamiatky, rozvíjanie nehmotného kultúrneho dedičstva a digitalizácie kultúrneho dedičstva.
2. Metodická podpora a podpora tvorivej činnosti Slovákov žijúcich v zahraničí vo všetkých oblastiach kultúry a umenia.
3. Podpora kultúrnych podujatí s prezentáciou krajanskej kultúry na Slovensku a v krajanskom prostredí.
4. Zabezpečenie podmienok na výkon pravidelnej činnosti v oblasti kultúry, napr. vo forme podpory nákupu a výroby krojového vybavenia, hudobných nástrojov, literatúry, technického vybavenia, prenájmu a pod.
5. Podpora tradične prítomných cirkví v prostredí Slovákov žijúcich v zahraničí, rozvíjajúcich slovenské národné povedomie – ich duchovných a liturgických aktivít v slovenskom jazyku, výchovno-vzdelávacích aktivít a súťaží pre deti a mládež, tvorivých a komunitných dielní, kultúrno-duchovných podujatí a pod. Riešiť ich posilnenie aj vyslanými slovenskými duchovnými a poskytovanými krajanskými štipendiami pre štúdium na teologických fakultách v SR.
6. V súlade s platnou koncepciou pokračovať v práci na príprave vybudovania pamätníka slovenského vyst'ahovalectva v Bratislave a poskytnúť súčinnosť pri tvorbe expozície, venovanej slovenskému vyst'ahovalectvu v rámci budúceho Múzea slovenského národného obrodzenia v Bratislave.

c) V oblasti šírenia informácií, mediálnej a vydavateľskej činnosti

1. Podpora vydávania periodickej tlače (denníky, ďalšie tlačoviny s maximálne polročnou periodicitou, regionálna tlač a odborné časopisy) a neperiodickej tlače (vrátane ročeniek, kalendárov, informačných letákov, katalógov, zborníkov a školských časopisov ai.) v tlačenej a online verzii s postupným prechodom tlačovín do online priestoru.
2. Tvorba, vývoj a rozvoj webových portálov, online platforiem, počítačových a mobilných aplikácií a softvérov. Zber a spracovanie osobných príbehov Slovákov žijúcich v zahraničí, ich spolkov a združení.
3. Organizácia a podpora školení, kurzov a iných informačných aktivít, pozitívne vplývajúcich na zabezpečenie udržateľnosti a rozvoja krajanských komunít.
4. Podpora rozhlasového, televízneho a internetového vysielania v slovenskom jazyku v prostredí krajanských komunít vrátane ďalšieho digitálneho šírenia informácií. Podpora technického a ekonomického zabezpečenia mediálnej a vydavateľskej činnosti v prostredí krajanských komunít

d) V oblasti prípravy a výkonu štátnej politiky voči Slovákom žijúcim v zahraničí všeobecne

1. Spracovať analýzu vplyvu poskytovanej dotačnej politiky na plnenie koncepcie štátnej politiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí so zohľadnením názorov a potrieb cieľovej krajanskej komunity a smerov jej budúceho formovania a jej výstupy využiť pri tvorbe Koncepcie štátnej politiky SR vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na roky 2027 – 2031.
2. V súčinnosti s MZVEZ SR, ostatnými ústrednými orgánmi štátnej správy, ďalšími verejnoprávnymi a neštátnymi inštitúciami spracovať návrh Koncepcie štátnej politiky SR vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na roky 2027 – 2031 a prerokovať ho so zástupcami krajanskej komunity počas stálej konferencie Slovensko a Slováci žijúci v zahraničí v októbri 2026. Navrhnuť programové prepojenie koncepcie na Program slovenskej národnej a kultúrnej identity – SNAKI.
3. Osobitnú pozornosť kontinuálne venovať budovaniu vzťahov a nastaveniu spolupráce SR s novovytváranými slovenskými diaspórami a jednotlivcami vo svete a ich zaradeniu do rámca výkonu štátnej politiky vo vzťahu k ÚSZZ, so zameraním na ich príspevok k rozvoju spoločných projektov šírenia dobrého mena a prezentácie SR v zahraničí, ako aj na možnosti ich angažovania sa do kultúrneho rozvoja a vzdelávania v prostredí krajanských komunít v zahraničí, príp. do modernizácie a ekonomického rozvoja SR. Dôraz klásť najmä na prácu s mladou generáciou a na jej podporu, osobitne využívaním moderných komunikačných prvkov ako je digitálna agenda, komunikácia prostredníctvom sociálnych sietí, inovatívne riešenia a podobne.
4. Pokračovať v úsilí o digitálnu transformáciu ÚSZZ a vytvoriť efektívny systém poskytovania verejných služieb, najmä v oblasti dotačnej politiky, spracovania osvedčení Slováka žijúceho v zahraničí ako aj modernizácie digitálnych komunikačných platforiem. Pokračovať v snahe vytvoriť centrálny register Slovákov žijúcich v zahraničí, ktorý by slúžil na adresnú komunikáciu a poskytovanie aktuálnych dát o demografii a profesionálnom pôsobení diaspóry, ale aj určitú profiláciu tzv. profesionálnej diaspóry s jej následným prepájaním so slovenským odborným prostredím. Vytvoriť a rozvíjať databázu vstupov genealogického výskumu Slovákov žijúcich v zahraničí.

Záver

Výsledkom predkladaných aktivít SR v oblasti rozvoja spolupráce so Slovákami žijúcimi v zahraničí je snaha o spomalenie a zastavenie asimilačných trendov v slovenských komunitách. Cieľom aktivít je podpora komunít, znalosť a používanie jednotného dorozumievacieho, identifikačného a integračného jazyka Slovákov, podpora smerovaná k zachovaniu slovenského jazyka. Zámerom podpory je aj osobitné podchytenie mladej krajanskej generácie, ktorá bude prispievať k zachovaniu slovenskej identity v zahraničí a prispeje k definovaniu nových moderných foriem rozvoja vzájomných vzťahov a kontaktov Slovákov žijúcich v zahraničí so SR. Cieľom aktivít je zabezpečiť kontinuitu formou odovzdávania dedičstva z generácie na generáciu.

Realizácia aktualizovanej vízie podpory Slovákov žijúcich v zahraničí bude dôležitým základom pre budovanie vzájomne výhodných vzťahov Slovákov žijúcich v zahraničí a SR. Má potenciál prispieť k rozvoju, modernizácii a prezentácii SR v zahraničí. Je predpokladom aj pre posilnenie spolupráce slovenských krajanských komunít navzájom.

Základným predpokladom pre naplnenie zámerov v krajanskej oblasti je dôkladné manažérske nastavenie, del'ba práce podľa vecnej pôsobnosti a synergia práce orgánov a inštitúcií SR v tejto oblasti. Východiskom je najmä precizovanie postavenia a úloh vecne

príslušného ÚSZZ, s dôrazom na posilnenie jeho analyticko-odbornej činnosti, s úlohou jasne nastaviť ciele, stanoviť prostriedky a dôsledne realizovať aktivity potrebné na ich dosiahnutie.

5. Vplyv na rozpočet verejnej správy

Prijatie materiálu bude mať negatívny, rozpočtovo zabezpečený vplyv na rozpočet verejnej správy, ktorý je v analýze vplyvov kvantifikovaný v roku 2025 v sume 3 570 288 € a v ďalších troch rokoch v sume 3 602 076 € každoročne s tým, že prostriedky sú zabezpečené v rozpočte kapitoly MZVEZ SR, v programe OD3 – Štátna politika k Slovákom žijúcim v zahraničí. Na rok 2024 bol ustanovený limit verejných výdavkov zákonom č. 523/2004 Z. z. V súlade s § 37p ods. 3 zákona č. 523/2004 Z. z. rozpočet verejnej správy, ktorý je záväzný.

Materiál nemá žiadne vplyvy na podnikateľské prostredie, žiadne sociálne vplyvy, žiadne vplyvy na životné prostredie, informatizáciu, na služby verejnej správy, ani na manželstvo, rodičovstvo a rodinu.

Geografické rozdelenie Slovákov žijúcich v zahraničí

Počet Slovákov juhovýchodnej Európy v postavení slovenských národnostných menšín a etnických skupín:

Krajina	Sčítanie obyvateľstva 2011-2012	Sčítanie obyvateľstva 2021 - 2024	Odhad skutočného stavu
Bosna a Hercegovina	173	173	300
Bulharsko	neevидуje sa	212	280
Čierna Hora	73	64	100
Chorvátsko	4 753	3 688 ⁵	7 000 - 8 000
Rumunsko	13 654	10 232 ⁶	14 000
Srbsko	52 750	41 730 ⁷	38 584
Severné Macedónsko	neevидуje sa	97	100
Spolu	71 403	56 196	60 364

Počet Slovákov v krajinách strednej Európy v postavení národnostných menšín, vrátane slovenskej diaspory:

Krajina	Sčítanie obyvateľstva 2011-2012	Sčítanie obyvateľstva 2021 - 2024	Odhad skutočného stavu
Česká republika	148 000	162 578 ⁸	200 000 ⁹
Maďarsko	29 647	29 881 ¹⁰	30 000
Poľsko	3 240	5 889 ¹¹	8 000 – 10 000 ¹²

⁵ Výsledky sčítania občanov v roku 2021, ktoré zverejnil Štatistický úrad Chorvátskej republiky. Podľa evidencie najvyššej zastupiteľskej organizácie Slovákov v Chorvátsku – Zväzu Slovákov v Chorvátsku je odhad skutočného stavu 5000 Slovákov žijúcich v Chorvátsku. Odhad ZÚ v Záhrebe je 7 000 – 8 000 eur.

⁶ Uvedený údaj je oficiálnym výsledkom sčítania obyvateľstva v Rumunsku z roku 2021, ktoré boli publikované v roku 2023. Odhadovaný počet Slovákov je uvedený na základe stanoviska najvyššej zastupiteľskej organizácie Slovákov v Rumunsku – Demokratického zväzu Slovákov a Čechov v Rumunsku.

⁷ Posledné sčítanie obyvateľstva v Srbskej republike sa konalo na jeseň 2022 a jeho výsledky svedčia o podstatnom úbytku tak Slovákov, ako aj iných národnostných skupín či väčšinového národa. Odhady k počtu príslušníkov slovenskej menšiny ZÚ v Belehrade korelujú s oficiálnymi údajmi.

⁸ Podľa Českého štatistického úradu (ČSÚ) sa v roku 2021 k slovenskej národnosti prihlásilo 96 041 občanov (hlásiacich sa výhradne k jednej národnosti), resp. ďalších 66 537 občanov (hlásiacich sa viac ako k jednej národnosti), t.j. spolu 162 578 občanov. Podľa údajov ČSÚ žije na území ČR 95 592 osôb so slovenským štátnym občianstvom.

⁹ Reprezentácia Slovákov v žijúcich v Českej republike odhaduje počet Slovákov v ČR až na 350 - 400 tisíc.

¹⁰ Oficiálne výsledky sčítania občanov v Maďarskej republike v roku 2022. V tomto sčítaní 10 123 ľudí označilo slovenčinu za materinský jazyk (nárast o 235 ľudí s porovnaním s 2011). V rodinnom/priateľskom kruhu používa slovenčinu 12 521 obyvateľov HU. Ide o značný pokles oproti 16 266 ľuďom z roku 2011. V oficiálnych výsledkoch sčítania sú zahrnutí aj Slováci, ktorí žijú v prihraničných obciach, najviac v obci Rajka.

¹¹ Podľa sčítania občanov v Poľskej republike ako výlučnú (jedinú) národnosť ako slovenskú označilo 3 291 osôb (v roku 2011 to bolo 1 889 osôb), ako prvú z dvoch národností ju označilo ďalších 1 217 osôb a ako druhú z dvoch národností ju označilo ďalších 1 381 osôb. Slovenčinu, ako jazyk používaný v domácnosti označilo 2 382 osôb.

¹² Odborný odhad poskytol Generálny konzulát v Krakove a vychádza z počtu príslušníkov historickej slovenskej menšiny zväčša nedisponujúcich občianstvom SR a občanov Slovenskej republiky zdržiavajúcich sa krátkodobo alebo dlhodobo v Poľskej republike.

Rakúsko	48 500	49.500 ¹³	56 533
Slovensko	neeviduje sa	483	500
Spolu	229 387	248 331	295 033

Počet Slovákov žijúcich v západnej Európe, východnej Európe a na Blízkom Východe, slovenská diaspora a potomkovia (politického a ekonomického) vyst'ahovalectva a exilu

Krajina	Sčítanie obyvateľstva 2021 - 2024	Odhad skutočného stavu
Belgicko	6 957 ¹⁴	8 000- 10 000
Cyprus	2 408	2 500 ¹⁵
Dánsko	3 476 ¹⁶	4 000
Estónsko	128	600
Fínsko	804	2 500
Francúzsko	9 768 ¹⁷	25 000 ¹⁸
Grécko	780	1 000
Holandsko	9 600 ¹⁹	25 000
Írsko	8 600	15 000 ²⁰
Island	556	600
Izrael	7 000	27 000 – 30 000 ²¹
Katar	166	185
Kazachstan	48 ²²	300
Kirgizsko	31	200
Litva	68	neeviduje sa
Lotyšsko	115	neeviduje sa
Luxembursko	1 027 ²³	1 000
Nemecko	58 445 ²⁴	80 000
Nórsko	4 721 ²⁵	5 500
Portugalsko	579	1 500
Ruská federácia	193	250

¹³ Podľa posledného sčítania občanov v Rakúsku sa vo Viedni cca. tisíc osôb, občanov Rakúska, prihlásilo k slovenským koreňom. Podľa oficiálnych údajov rakúskych úradov ďalších 48 500 občanov Slovenska (stav k 1. januáru 2023) našlo svoj nový domov v Rakúsku.

¹⁴ Podľa informácie Ministerstva vnútra Belgického kráľovstva evidujú belgické úrady k 01.12.2023 6 957 Slovákov legálne sa tam zdržiavajúcich.

¹⁵ Podľa údajov registra obyvateľstva Ministerstva vnútra v Cyperskej republike žilo k 31.12.2021 spolu 2 408 občanov SR. Odhadom ZÚ SR v Nikózií žije na Cypre cca 2 500 Slovákov, vrátane vojakov a policajtov pôsobiacich v mierovej misii OSN (UNFICYP), ako aj zamestnancov ZÚ Nikózia a ich rodinných príslušníkov.

¹⁶ Podľa údajov z ZÚ v Kodani, v Dánsku je 3 476 registrovaných osôb so slovenským občianstvom.

¹⁷ Podľa údajov z roku 2017 počet 9 768 osôb vo Francúzsku (FR) zahŕňa 5 248 občanov narodených v SR a 4 520 imigrantov zo Slovenska. ZÚ Paríž informuje s kvalifikovaným odhadom o počte Slovákov vo FR: 25 000 občanov.

¹⁸ ZÚ Paríž eviduje zvyšovanie počtu Slovákov vo Francúzsku.

¹⁹ Holandský Imigračný a naturalizačný úrad registruje 9 600 občanov SR za r. 2024.

²⁰ ZÚ Dublin eviduje v Írsku, že v období od 2004 po súčasnosť bolo občanom SR v Írsku celkovo vydaných 54 359 osobitných identifikačných čísel (ekvivalent občianskeho preukazu v SR).

²¹ Odhad ZÚ Tel Aviv o počte osôb žijúcich v Izraeli s aspoň 1 starým rodičom narodeným na území SR je 70 000.

²² Evidenciu etník v Kazachstane viedlo do roku 1999 Zhromaždenie národov Kazachstanu s počtom Slovákov: 48. V súčasnosti tam pôsobí 14 rehoľných sestier, 7 kňazov rímskokatolíckeho vyznania, slovenskí podnikatelia.

²³ Úrady Luxemburského veľkvojvodstva evidujú z r. 2023 1 027 slovenských občanov, zväčša pracujúcich pre medzinárodné organizácie a európske inštitúcie sídlia v Luxemburgu.

²⁴ Podľa údajov ZÚ v Berlíne je reálny počet občanov SR žijúcich v Nemeckej spolkovkej republike vyšší, nakoľko v oficiálnych údajoch nie sú zahrnutí občania SR, ktorí získali nemecké občianstvo a slovenské si ponechali.

²⁵ Podľa údajov ZÚ Oslo získalo v roku 2023 povolenie k trvalému pobytu v Nórsku cca 400 občanov SR.

SAE	3 000 ²⁶	3 000
Španielsko	13 130	15 500
Švajčiarsko	21 663	25 000
Švédsko	6 567 ²⁷	7 000
Taliansko	8 367 ²⁸	20 000
Ukrajina	6 397	13 000 - 15 000 ²⁹
Veľká Británia	160 270 ³⁰	174 287
Spolu	331 297	451 922

Počet Slovákov žijúcich v zámorí, slovenská diaspóra a potomkovia (politického) vyst'ahovalectva a exilu

Krajina	Sčítanie obyvateľstva 2021 - 2024	Odhad skutočného stavu
Argentína	30 000	30 000 ³¹
Austrália	13 338	30 000 - 35 000
Brazília	200	200
Kanada	101 345	100 000 ³²
Japonsko	362	neeviduje sa
JAR	neeviduje sa	1 000 - 1500
Nový Zéland	408	2 000 – 3 000
USA	750 000	790 000 ³³
Spolu	895 819	952 385

²⁶ V SAE podľa údajov ZÚ Abu Dhabí žije 3 000 osôb so slovenským občianstvom. V roku 2023 bol počet slovenských turistov v SAE cca 34 000 a popularita SAE má i naďalej výrazne stúpajúci trend.

²⁷ Podľa údajov Švédskeho štatistického úradu k 31.12.2023: 2 315 osôb žijúcich vo Švédsku je narodených na Slovensku, 1 119 osôb narodených vo Švédsku má aspoň 1 rodiča zo Slovenska, 4 235 osôb žijúcich vo Švédsku bolo narodených v Československu a 8 085 osôb narodených vo Švédsku má aspoň 1 rodiča z Československa. Kvalifikovaný odhad ZÚ v Štokholme je 7 000 Slovákov žijúcich vo Švédsku.

²⁸ Podľa údajov Štatistického úradu Talianska k r. 2024 tam žije 8 367 slovenských občanov. ZÚ v Ríme odhaduje celkovo 20 000 Slovákov.
²⁹ Podľa informácií ZÚ Kyjev je na Ukrajine registrovaných 6 400 ukrajinských občanov slovenského pôvodu, teda Slovákov. Krajanské spolky odhadujú, že je tento počet 13 000 -15 000.

³⁰ Podľa údajov zo ZÚ Londýn v Spojenom kráľovstve Veľkej Británie a Severného Írska je oficiálne zaregistrovaných 160 270 občanov SR, ktorí požiadali v krajine o *Settled Status*.

³¹ Do Argentíny sa v 20. - 30. rokoch XX. storočia vyst'ahovalo až 30 000 - 50 000 Slovákov. Španielsky výraz *nacionalidad* (národnosť) je totožný s výrazom pre občianstvo a preto v Argentíne nemôžeme hovoriť o oficiálnom počte potomkov Slovákov, odborné odhady a odhady ZÚ v Buenos Aires však hovoria o počte 30 000 potomkov Slovákov.

³² Zastupiteľský úrad SR v Ottawe informuje, že podľa posledného sčítania ľudu v Kanade v roku 2021 sa k slovenskému pôvodu prihlásilo 68 210 osôb, ďalších 33 135 ľudí označilo svoj pôvod ako „československý“. Patria sem tí, ktorí sa narodili na Slovensku alebo majú úplný alebo čiastočný slovenský pôvod.

³³ ZÚ vo Washingtone odhaduje počet občanov USA slovenského pôvodu na 790 000.

**Odpočet plnenia Vykonávacieho plánu k vecnému plneniu Koncepcie štátnej politiky
Slovenskej republiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí
na obdobie rokov 2022 – 2026**

1. Organizačná a politickooperatívna oblasť

1.1

Poskytovať informácie o stave a činnosti slovenských komunít a ich organizácií zastupiteľskými úradmi SR v krajinách, kde žijú Slováci hlásiaci sa k svojmu pôvodu.
Zdôvodnenie: ZÚ SR majú priamy kontakt so Slovákami žijúcimi v zahraničí a bezprostredne sledujú ich stav, vývoj a aktivity. Presné a aktuálne informácie o stave a činnosti slovenských komunít a ich organizácií, ako aj o podpore komunít zo strany domovských krajín, prispievajú k možnosti cielenej a efektívnej podpory ich činnosti zo strany SR.
Indikátor plnenia: spracované informácie ZÚ SR v zahraničí
Zodpovedný: MZVEZ SR v súčinnosti s ÚSŽZ
Termín: priebežne
Plnenie: Úloha sa plní. MZVEZ SR v období od prijatia vykonávacieho plánu do súčasnosti prostredníctvom siete svojich zastupiteľských úradov v krajinách života slovenských komunít priebežne plnilo danú úlohu, pričom ZÚ SR pravidelne informovali MZVEZ SR, ÚSŽZ, ako aj iné vecne príslušné rezorty a inštitúcie SR, o stave a aktivitách slovenských komunít v zahraničí, ale aj o vlastných aktivitách zameraných na krajanské komunity, a to či už išlo o ich aktívne spravodajstvo alebo v reakcii na konkrétne žiadosti MZVEZ SR alebo ÚSŽZ. Zatiaľ ostatný detailnejší obraz o stave slovenských komunít poskytnú ZÚ SR v marci 2025 pri zaslaní informačných podkladov pre ÚSŽZ k pripravovanej Správe o štátnej politike SR vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí za rok 2024. Okrem toho, ZÚ SR využívajú svoje znalosti v tejto oblasti, aktívne spolupracovali a komunikovali s ÚSŽZ aj pri hodnotení krajanských projektov predkladaných v rámci dotačného systému ÚSŽZ. Vo vzťahu k MŠVVM SR boli súčasťou procesu výberu lektorov a učiteľov slovenského jazyka v zahraničí, poskytovania vládnych štipendií SR pre Slovákov žijúcich v zahraničí a podobne.

1.2

Prispievať v krajanskom prostredí k posilňovaniu prestíže osvedčenia Slováka žijúceho v zahraničí.
Zdôvodnenie: Podporovať slovenské povedomie a posilňovať slovenskú identitu prostredníctvom vydávania osvedčenia Slováka žijúceho v zahraničí ako symbolu príslušnosti k slovenskému národu a prostriedku k uplatneniu si vybraných práv a výhod v SR.
Indikátor plnenia: vydané osvedčenia
Zodpovedný: ÚSŽZ v súčinnosti s MZVEZ SR
Termín: priebežne
Plnenie: Úloha sa plní. Agenda Slováka žijúceho v zahraničí je dlhodobo výrazne zastúpená v činnosti viacerých zastupiteľských úradov SR v zahraničí. V jej rámci úrady aktívne informujú

aj o problematike osvedčení Slováka žijúceho v zahraničí, a to nielen o technických náležitostiach spojených s ich vydávaním, prijímaním žiadostí a pod., ale aj o obsahových náležitostiach spojených s cieľmi a zámermi SR pri ich vydávaní, ktoré sú podporené existujúcimi benefitmi pre majiteľov osvedčení. Dostupné štatistické údaje a praktické poznatky zastupiteľských úradov SR jednoznačne potvrdzujú pretrvávajúci záujem o vydávanie osvedčení Slováka žijúceho v zahraničí, a to aj ako prostriedok k následnému nadobudnutiu štátneho občianstva SR.

V rokoch 2023 a 2024 sa počet podaných žiadostí o vydanie osvedčenia Slováka žijúceho v zahraničí podaných na ZÚ SR v zahraničí pohyboval na porovnateľnej úrovni – v roku 2023 bolo prijatých 436 žiadostí a v roku 2024 došlo k miernemu nárastu na 439 podaní (čo predstavuje približne 50 % celkovo podaných žiadostí). Celkovo pretrváva zvýšený záujem o status Slováka žijúceho v zahraničí najmä v Spojených štátoch amerických a na Ukrajine, pričom najvyšší záujem stále pretrváva u Slovákov žijúcich v Srbsku. Trend naznačuje očakávaný ďalší nárast uvedenej agendy v teritóriu USA. Z uvedených dôvodov boli zo zastupiteľských úradov SR najčastejšie kontaktované v predmetnej agende veľvyslanectvá v Belehrade a Washingtone a generálne konzuláty v New Yorku a Užhorode. ZÚ Belehrad v rokoch 2023 a 2024 prijal 266 a 209 žiadostí o vydanie osvedčenia. Hlavným dôvodom podávania žiadostí je záujem štátnych príslušníkov tretích krajín o získanie prechodného pobytu na území SR. ZÚ Washington evidoval v roku 2024 zvýšený počet konzultácií a dopytov súvisiacich s agendou osvedčení (v roku 2023 bolo prijatých 42 žiadostí a v roku 2024 75 žiadostí), ako aj nadväzujúcich žiadostí o udelenie štátneho občianstva. Uvedený postup je čoraz častejšie využívaný aj prostredníctvom advokátskych kancelárií a konzultačných subjektov pôsobiach na území USA. GK New York evidoval v roku 2023 spolu 19 žiadostí a v roku 2024 bolo podaných 21 žiadostí. Taktiež na GK bol v porovnaní s predchádzajúcim obdobím zaznamenaný nárast záujmu o túto agendu, najmä v súvislosti s následným podaním žiadostí o udelenie štátneho občianstva SR na základe slovenského pôvodu. Uvedené skutočnosti svedčia o pretrvávajúcom a rastúcom záujme krajanov v USA o získanie slovenského občianstva. GK Užhorod zaznamenal v priebehu rokov 2023 a 2024 celkovo 92, resp. 121 žiadostí o vydanie osvedčenia. Navyiac, okrem uvedených prijatých podaní bol aj vysoký počet prípadov, v ktorých nebolo možné žiadosti prijať z dôvodu predloženia neúplných alebo nesprávne vyhotovených podkladov. Okrem uvedených úradov sa aktívne a ústretovo venovali tejto agende aj ďalšie zastupiteľské úrady SR v zahraničí.

1.3

Podporovať možnosti zapájania Slovákov žijúcich v zahraničí do prezentácie a propagácie Slovenskej republiky v zahraničí.

Zdôvodnenie:

Podporovať väčšiu angažovanosť Slovákov žijúcich v zahraničí pri rozvoji spolupráce so SR v oblasti jej prezentácie a propagácie v zahraničí, ako dôležitej súčasti presadzovania jej zahraničnopolitických záujmov.

Indikátor plnenia: realizované spoločné aktivity

Zodpovedný: MZVEZ SR, ÚSŽZ, MK SR

Termín: priebežne

Plnenie: Úloha sa plní.

MZVEZ SR v období od prijatia Vykonávacieho plánu do súčasnosti priebežne plnilo danú úlohu. Zapájaním všetkých relevantných aktérov z rezortu do podpory väčšej angažovanosti Slovákov žijúcich v zahraničí pri rozvoji spolupráce so SR v oblasti jej prezentácie a propagácie v zahraničí sa synergicky zdôraznila úloha samotných Slovákov žijúcich v zahraničí ako dôležitej súčasti presadzovania slovenských zahraničnopolitických záujmov.

Z hľadiska indikátora plnenia úlohy (realizované spoločné aktivity) majú dôležitú úlohu pri udržiavaní a zintenzívnení kontaktov s miestnou krajskou komunitou zastupiteľské úrady vrátane slovenských inštitútov. Výsledkom je vysoký počet spoločne organizovaných podujatí zameraných na prezentáciu SR, ktoré prirodzene vyplývajú zo spolupráce všetkých zapojených aktérov a aktívnej účasti slovenskej krajskej komunity (autochtónnej aj novej diaspóry). Ako príklady dobrej praxe uvádzame sériu účinných podporných a prezentačných aktivít pri príležitosti zápisu insitného kovačického umenia zo srbskej Vojvodiny do Reprezentatívneho zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva ľudstva Organizácie Spojených národov pre vzdelávanie, vedu a kultúru (UNESCO), či spoluprácu so združením Slovak PRO v USA na podujatiach, ktoré prepájajú slovenských podnikateľov a profesionálov pôsobiach v USA. Široké spektrum tradičných a zaužívaných podujatí (recepcie pri príležitosti štátnych sviatkov, vianočné a novoročné aktivity spojené s prezentáciou slovenských zvykov a obyčají, súťaže pre krajské deti a mládež, literárne besedy, premietanie slovenskej kinematografie, koncerty, účasť zástupcov diplomatických misií na krajských podujatiach atď.) dopĺňajú aktivity, ktoré sú cielené na daný región (odhalenie lavičky venovanej pamiatke M. Kukučina v chorvátskych Selciach, odhalenie slovensko-českého orloja v americkom štáte Iowa, inštalácia 11-tonového granitového pamätníka Bradlo v kanadskom Ontáriu, ktorý pripomína dedinu založenú Slovákmí). Stretnutia so zástupcami Slovákov žijúcimi v zahraničí sú tiež pravidelnou súčasťou programu zahraničných pracovných ciest predstaviteľov rezortu. Predstavitelia MZVEZ SR na stretnutiach pozitívne vyzdvihujú aktivity krajskej komunity, ktoré prispievajú k prezentácii a propagácii SR v zahraničí a tým aj ku skvalitneniu dialógu a prehĺbovaniu vzťahov SR s danými krajinami. **Potvrdením záujmu o intenzívnejšie využitie potenciálu Slovákov žijúcich v zahraničí pri rozvoji spolupráce so SR v oblasti jej prezentácie a propagácie v zahraničí je aj **zámer MZVEZ SR o rozšírenie siete slovenských inštitútov (otvorenie Slovenského inštitútu v Londýne - 2024)**. Motivačným nástrojom k zvyšovaniu angažovanosti krajskej komunity sú aj rôzne formy rezortných ocenení, ktorých portfólio sa rozšírilo o ocenenie Štít priateľstva.**

V marci 2025 uzatvorili ÚEUV a ÚSZZ memorandum o spolupráci zamerané na prípravu a realizáciu spoločných projektov, ktorých cieľom je šírenie poznatkov a zručností v oblasti tradičnej kultúry a remesiel medzi Slovákmí žijúcimi v zahraničí. Spolupráca zahŕňa aj sprostredkovanie informácií o aktuálnej ponuke v oblasti vzdelávacích aktivít, vydateľskej a edičnej činnosti, výstav a predvádzania tradičných remesiel pre komunitu Slovákov žijúcich v zahraničí. Prvým spoločným krokom v zmysle uzatvoreného memoranda bolo podujatie *Pozdravy Slovensku z Kovačice* (20. 3. 2025) na Bratislavskom hrade. Súčasťou programu bola aj prednáška o zaradení *Školy remesiel* do Zoznamu dobrých praktík ochrany nehmotného kultúrneho dedičstva UNESCO. ÚSZZ podporí vyšškolenie krajských inštruktorov v oblasti tradičných remesiel a kultúry a vstup krajských škôl do súťaže v rámci Školy remesiel ÚEUV.

V apríli 2025 bolo uzatvorené Memorandum o spolupráci medzi ÚSZZ a Národným osvetovým centrom (NOC). Cieľom Memoranda je vzájomná spolupráca pri navrhovaní a realizovaní spoločných projektov, ako aj spolupráca zameraná na zachovanie, zveľadenie a rozvoj kultúrno-osvetovej činnosti Slovákov žijúcich v zahraničí. ÚSZZ a NOC sa zaviazali vytvárať podmienky na aktívnu účasť Slovákov žijúcich v zahraničí v programoch digitalizácie a propagácie kultúrneho dedičstva, prezentácie kultúrno-osvetovej činnosti a edukácie v tejto oblasti.

1.4

Analyzovať dostupnosť dát o Slovákoch žijúcich v zahraničí zo štatistických zisťovaní a z administratívnych zdrojov údajov a navrhnúť systém pravidelnej produkcie štatistických údajov vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí.

Zdôvodnenie:

Štatistické údaje majú zásadný význam pre tvorbu efektívnych politík a správnych rozhodnutí vo všetkých oblastiach života spoločnosti i jej jednotlivých špecifických komunít.

Indikátor plnenia:

- Štúdia o dostupnosti štatistických údajov relevantných vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí
- Zoznam premenných relevantných vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí
- Štatistické údaje vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí

Zodpovedný: ŠÚ SR, ÚŠZZ

Termín: štúdia a zoznam 31.12.2023
štatistické údaje – do 30.06. každoročne

Plnenie: Úloha sa plní.

V roku 2023 Štatistický úrad vypracoval podkladovú štúdiu o dostupnosti štatistických údajov relevantných vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí, zoznam premenných relevantných vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí a štatistické údaje vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí.

Údaje o Slovákoch žijúcich v zahraničí sú odvtedy každoročne aktualizované - v roku 2025 na základe administratívneho zdroja údajov (Register fyzických osôb), ako aj o dáta z EUROSTATu. Navyše sú údaje dopĺňané o známe výsledky národných sčítaní obyvateľov, najmä z okolitých krajín, ako aj o údaje zo zastupiteľských úradov SR v zahraničí.

Predmetné materiály poskytuje Štatistický úrad SR Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí v elektronickej forme vždy k 30.6. za predchádzajúci rok a sú premietnuté v ročnej hodnotiacej správe o výkone štátnej politiky SR voči Slovákom žijúcim v zahraničí.

Problematika Slovákov žijúcich v zahraničí je obsiahnutá aj v publikácii Národná analytická správa, ktorej súčasťou je kapitola *Obyvatelia Slovenska žijúci v zahraničí*. Publikáciu vydal Štatistický úrad SR v roku 2023 v tlačenej i elektronickej forme

(<https://www.scitanie.sk/publikacia-zostavena-na-zaklade-vysledkov-sodb2021>).

1.5

Zabezpečiť informácie o podávaní žiadosti o dotácie a žiadosti o vydanie osvedčenia Slováka žijúceho v zahraničí vo viacerých svetových jazykoch.

Zdôvodnenie:

Pre krajanov, ktorí už neovládajú slovenský jazyk, zabezpečiť preklad informácií o podávaní osvedčení do viacerých svetových jazykov, napr. anglického, nemeckého, španielskeho a pod.

Indikátor plnenia: zverejnenie informácie na webovej stránke úradu

Zodpovedný: ÚŠZZ

Termín: do 31.06.2023

Plnenie: Úloha nie je aktuálna.

Úradným jazykom je v SR je slovenský jazyk. Úloha zverejniť na webovej stránke úradu informácie o podávaní žiadosti o vydanie osvedčenia Slováka žijúceho v zahraničí vo viacerých svetových jazykoch pre krajanov, ktorí už neovládajú slovenský jazyk, je v rozpore so zákonom 474/2005 Z.z. o Slovákoch žijúcich v zahraničí, ktorý od žiadateľa práve pre tento účel vyžaduje znalosť slovenského jazyka (v podobe vysvedčenia zo školy

s vyučovacím jazykom slovenským alebo potvrdenia o návšteve školy a vyučovacím jazykom slovenským). ÚŠZZ je pripravený na požiadanie záujemcov informovať aj vo viacerých svetových jazykoch a koná tak aj v praxi podľa potreby pri informovaní záujemcov v klientskom centre ÚŠZZ. Rovnako by si to vyžadovalo úpravu DIS a tvorbu formulárov v svetových jazykoch. Metodický postup pri spracovaní žiadostí o osvedčenia Slováka žijúceho v zahraničí bol daný k dispozícii aj zastupiteľským úradom v zahraničí, ktoré so žiadateľmi komunikujú podľa reálnej potreby.

1.6

Preveriť možnosti elektronizácie podávania žiadostí o dotácie a elektronického podpisovania zmlúv.

Zdôvodnenie:

Umožniť krajanom komunikovať s Úradom pre Slovákov žijúcich v zahraničí elektronicky, s cieľom ušetriť finančné prostriedky a zjednodušiť byrokratický proces.

Indikátor plnenia: stupeň elektronizácie procesu

Zodpovedný: ÚŠZZ

Termín: do 31.06.2023

Plnenie: Úloha sa plní.

Úrad v roku 2024 pristúpil k inovácii a tvorbe nových vnútorných predpisov, ktoré akcentovali možnosti zvýšenia elektronizácie podávania žiadostí a zjednodušenia byrokratického procesu. V rámci dotačnej výzvy na rok 2024 bolo prvýkrát umožnené podať žiadosť o poskytnutie dotácie čisto v elektronickej podobe v dotačnom informačnom systéme (DIS) bez potreby zasielania tejto žiadosti aj v papierovej forme poštou na adresu úradu. Rovnako úrad počas roka 2024 pristúpil k elektronickému podávaniu vyúčtovaní prostredníctvom DIS, kedy prijímateľ dotácie posiela poštou na úrad iba vyplnený a podpísaný formulár, všetky prílohy sa vkladajú iba do systému DIS. V prípade otázky elektronického podpisovania zmlúv nebolo možné vykonať také kroky, ktoré by zabezpečili elektronické podpisovanie zmlúv pre všetkých prijímateľov dotácií a to aj mimo štátov Európskej únie. Otvorená je možnosť elektronického podpisu pre občanov EÚ v zmysle Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 910/2014 z 23. júla 2014 o elektronickej identifikácii a dôveryhodných službách pre elektronické transakcie na vnútornom trhu a o zrušení smernice 1999/93/ES, kedy by prípadná implementácia tohto nástroja pravdepodobne vyžadovala aj zmeny a úpravy DIS a systémov elektronickej komunikácie. V tejto otázke úrad otvorí v budúcnosti nové rokovania s kompetentnými orgánmi štátnej správy a overí aktuálne možnosti. V roku 2024 úrad podal na MIRRI SR projekt v rámci výzvy Moje dáta, o ktorom zatiaľ nebolo rozhodnuté.

1.7

Podporovať krátkodobé pobyty detí Slovákov žijúcich v zahraničí.

Zdôvodnenie:

Cieľom je oboznámiť deti Slovákov žijúcich v zahraničí s realiami Slovenskej republiky, krajiny ich predkov a podporiť ich motiváciu na vzdelávanie v slovenskom jazyku.

Indikátor plnenia: podporené projekty

Zodpovedný: ÚŠZZ

Termín: priebežne

Plnenie: Úloha sa plní.

ÚŠZZ pokračoval v aktívnej propagácii aktivít s charakterom oboznámenia detí Slovákov žijúcich v zahraničí s realiami Slovenskej republiky v podobe priamej finančnej podpory projektov s týmto cieľom a to pre vzdelávacie podujatia a letné jazykové tábory, realizované Univerzitou Mateja Bela v Banskej Bystrici, občianskym združením Pedagóg pri tejto univerzite a Akadémiou vzdelávania Martin, ktorých sa ročne zúčastňuje 250 – 300 krajanských detí z rôznych krajín sveta, ale aj napr. on-line vzdelávanie v slovenskom jazyku prostredníctvom Metodického centra Univerzity Mateja Bela, ktorého sa aktuálne zúčastňuje 180 účastníkov z 29 krajín sveta.

Tieto dopĺňajú aj súťažné aktivity akou je účasť krajanských detí na súťaži „Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko“ v súčinnosti s MK SR a Maticou slovenskou, organizovanie školy v prírode v Bystrej pre slovenské deti v Maďarsku cez Verejnoprospešnú nadáciu Zväzu Slovákov v Maďarsku alebo stretnutia partnerských škôl ako je napr. Deň školy vo Svätom Petre.

2. Hospodárska oblasť**2.1**

Sledovať potenciál rozvoja spolupráce medzi SR a krajanmi v autochtónnych komunitách aj v nových diaspórach, a to v oblasti investícií a pracovnej sily.

Zdôvodnenie:

Ministerstvo hospodárstva SR a agentúra SARIO v spolupráci s Ministerstvom zahraničných vecí a európskych záležitostí SR a Úradom pre Slovákov žijúcich v zahraničí bude vyvíjať aktivity, na základe ktorých vyhodnotí potenciál rozvoja spolupráce medzi SR a krajanmi v autochtónnych komunitách aj v nových diaspórach, a to v oblasti investícií a pracovnej sily.

Indikátor plnenia: hodnotenia potenciálu rozvoja spolupráce

Zodpovedný: MH SR, SARIO v spolupráci s MZVEZ SR, ÚŠZZ, ÚV SR

Termín: 2024

Plnenie: Úloha sa plní.

Agentúra SARIO poskytuje širokú škálu služieb na podporu exportu. Organizuje podnikateľské misie, podnikateľské fóra a kooperačné podujatia, do ktorých majú možnosť zapojiť sa aj zahraniční Slováci. V roku 2024 SARIO v spolupráci s MZVEZ SR a ZÚ SR v Belehrade pripravilo podnikateľskú misiu do Srbska, ktorá sa uskutočnila v rámci oficiálnej návštevy predsedu vlády SR v Belehrade 21. novembra 2024. Počas misie sa konalo biznis fórum, na ktorého organizácii SARIO spolupracovalo s miestnym partnerom – Srbskou obchodnou a priemyselnou komorou. Podnikateľského fóra sa zúčastnili, a teda mali možnosť nadväzovať obchodnú spoluprácu aj Slováci žijúci v Srbsku. Podnikateľská misia bola zameraná na oblasti: automobilový sektor, dopravné technológie a služby vrátane železníc, strojárstvo, spracovateľský priemysel, výroba a automatizácia, letecký priemysel, obranné technológie a bezpečnostné systémy, energetika a obnoviteľné zdroje, stavebníctvo a infraštruktúra, agropotravinársky sektor, zdravotníctvo a farmácia, odpadové hospodárstvo a ekologické riešenia, IKT: digitálna ekonomika, umelá inteligencia, inteligentné technológie.

Agentúra SARIO prostredníctvom svojho vyslaného experta v New Yorku (pozn.: vyslaný od 3.2.2025) pravidelne komunikuje a spolupracuje s neziskovou organizáciou Slovak Pro, ktorá združuje Slovákov žijúcich v severnej Amerike a napomáha pri presadzovaní ich aktivít v tomto teritóriu. Príklady spolupráce SARIO a Slovak Pro:

- Organizácia celodenného podujatia *Going BIG in Texas: Slovak House*, ktoré sa uskutočnilo 9.3.2025 v Austine – Slovenskú podnikateľskú misiu organizovanú

SARIOm tvorilo 15 spoločností, ktoré mali možnosť nadviazať spoluprácu s lokálnymi partnermi. Americkým spoločnostiam bolo agentúrou SARIO taktiež predstavené Slovensko ako vhodná investičná lokalita.

- Organizácia podujatia *Slovak Tech Conference*, ktoré sa uskutočnilo 12.3.2025 v San Franciscu. Účastníkom podujatia bolo predstavené Slovensko ako vhodná investičná lokalita, boli prezentované aj 4 slovenské start-upy spoločností v popredných technologických odvetviach.

Pri organizácii oboch týchto podujatí bola kľúčová spolupráca SARIO a Slovak Pro, vďaka ktorej boli podujatia zabezpečené z odborného aj organizačného hľadiska a podarilo sa zabezpečiť účasť ako slovenských spoločností, tak aj perspektívnych amerických investorov. SARIO bude v tejto spolupráci naďalej pokračovať.

Výskumná a inovačná autorita (VAIA) v oblasti výkonu štátnej politiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí v roku 2024, prostredníctvom odboru talentových politík, realizovala viacero aktivít s cieľom podporiť spoluprácu komunít slovenských profesionálov v zahraničí a vytvárať tak priaznivejšie podmienky pre možný návrat na Slovensko.

V rámci Národnej stratégie výskumu, vývoja a inovácií 2030 Úrad vlády SR, ako vykonávateľ komponentu 10 Investície 2 Plánu obnovy a odolnosti SR, vyhlásil od 31. augusta 2023 do 30. novembra 2023 výzvu na posilnenie vzťahov so slovenskou diasporou s kódom 10I02-03-V01 (ďalej len „výzva“). V zmysle podmienok výzvy žiadatelia predkladali žiadosti o poskytnutie prostriedkov mechanizmu vykonávateľovi, ktorý zabezpečoval ich ďalšiu administráciu v súlade s výzvou.

V súlade s Vykonávacím rozhodnutím Rady zo dňa 14. júla 2023 o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Slovenska, ktoré je dostupné na www.planobnovy.sk bola oprávnenou aktivitou výzvy realizácia podujatí posilňujúcich vzťahy so slovenskou diasporou. Cieľom výzvy bolo posilniť vzťahy a rozvíjať siete so Slovákami v zahraničí najmä s príslušníkmi novej diaspóry, zvýšiť pravdepodobnosť ich návratu domov a využiť ich know-how na modernizáciu Slovenska. Cieľom nebolo brzdiť pohyb vysokokvalifikovaných pracovníkov, ale skôr podporovať „obeh mozgov“. Oprávnenou aktivitou bolo organizovanie podujatí na Slovensku a v zahraničí, kde žije slovenská diaspora. Každé podujatie muselo byť zamerané aspoň na jeden z týchto 4 cieľov: pobytová legislatíva a občianstvo na Slovensku; internacionalizácia akademického sektora; oblasť výskumu a inovácií a kariérne príležitosti na Slovensku.

Toto opatrenie podporilo aj činnosti mimovládnych iniciatív so skúsenosťami v tejto oblasti a partnerstvá medzi vládnymi a mimovládnymi iniciatívami. Alokácia na výzvu bola 2 510 835 €, z toho zdroje Plánu obnovy a odolnosti vo výške 2 356 755 € a prostriedky na úhradu DPH vo výške 154 080 €. Vzhľadom na alokáciu výzvy bude podporených 14 žiadostí, ktoré splnili podmienky výzvy. Celé znenie výzvy a zoznam žiadateľov, ktorí splnili a nespĺnili podmienky poskytnutia prostriedkov mechanizmu sú dostupné na <https://vaia.gov.sk/sk/2023/08/vyzva-na-podporu-posilnenia-vztahov-so-slovenskou-diasporou/>

MZVEZ SR sa v danom období v rámci ekonomickej diplomacie aktívne venovalo aj sledovaniu potenciálu a možností rozvoja spolupráce SR so slovenskými komunitami, slovenskými profesionálmi a podnikateľmi v zahraničí. **Prostredníctvom svojich zastupiteľských úradov** na základe cestovnej mapy - **Mapovanie aktivít vonkajších ekonomických vzťahov a ekonomickej diplomacie** - **MZVEZ SR organizovalo v spolupráci**, resp. s prizvaním Slovákov žijúcich v zahraničí **široké**

spektrum podujatí a aktivít. Tie boli zamerané na prezentáciu ich činnosti v nových krajinách pôsobenia, vzájomnú diskusiu, prepájanie, budovanie a posilňovanie ich vzťahov so SR a ekonomickými partnermi v SR s cieľom prenosu know-how a podobne. **Zastupiteľské úrady SR organizovali vo svete viacero podujatí, pričom hlavná časť aktivít bola spojená s komunitou v USA,** a to aj na základe projektu MZVEZ SR **zameraného na rozvoj systematickej spolupráce s novou slovenskou diasporou v USA z roku 2021.** V tomto rámci sa slovenským zastupiteľským úradom v USA najmä v spolupráci s organizáciou slovenských profesionálov v USA – „Slovak Pro“, aktívne rozširujúcou svoje aktivity a pobočky z New Yorku aj do iných častí USA (Chicago, San Francisco, Austin, Seattle, Boston, Florida, San Diego a Toronto) podarilo zrealizovať viacero významných networkingových aktivít v New Yorku a ďalších mestách USA, z ktorých **najvýznamnejšími boli vlajkové konferencie „Slovak Pro Summit“ v rokoch 2023 a 2024.** Zastupiteľské úrady v USA a Kanade sa významne podieľali aj na organizácii podnikateľských misií a biznis fór konaných počas návštev prezidentky SR v týchto krajinách v roku 2024, na ktorých sa zúčastnili aj viacerí slovenskí podnikatelia žijúci a podnikajúci v daných krajinách.

Aktívne však v danej oblasti pôsobili aj **d ďalšie zastupiteľské úrady SR v zahraničí,** ktoré sa podieľali napr. na **organizácii vedeckej konferencie Slovákov a Čechov žijúcich vo Švajčiarsku – „CometX ETH Zürich“ v rokoch 2023 aj 2024,** organizácii stretnutia neformálneho klubu Slovákov podnikateľsky pôsobiacich v Dánsku v spolupráci s **InnoKrajan Connect,** organizácii pravidelných networkingových stretnutí pre slovenských profesionálov pôsobiacich vo Veľkej Británii a podobne.

Významnou súčasťou činnosti zastupiteľských úradov SR v danej oblasti je aj rozširovanie siete honorárnych konzulátov SR v zahraničí, pričom pôsobia v zmysle obsadzovania týchto miest aj konzulmi z radov slovenských komunít. **Ich najväčšie zastúpenie je v USA** (San Francisco, Dallas, Lafayette, Boston, Indianapolis), kde sa aktívne zapájajú do propagácie a pomoci slovenským firmám pri ich adaptovaní a angažovanosti na americkom trhu, pri nadväzovaní kontaktov medzi podnikateľmi, univerzitami, vedeckými pracoviskami v USA a SR a podobne. **Aktívni Slováci v pozícii honorárnych konzulov pôsobia aj v Európe,** napr. v Lichtenštajnsku a Srbsku.

3. Vzdelávanie, veda, výskum

3.1

Pravidelne informovať krajanov o aktuálnych podmienkach vykonávania komisionálnej skúšky na Slovensku a o zmenách v legislatíve upravujúcej ukončovanie vzdelávania pri osobitnom spôsobe plnenia povinnej školskej dochádzky

Zdôvodnenie:

MŠVVaM SR pracuje na aktualizácii usmernenia o osobitnom spôsobe plnenia školskej dochádzky vzhľadom na novelu školského zákona a doplnenia chýbajúcich informácií pre aplikačnú prax. Táto informácia sa týka aj rodičov detí narodených alebo dlhodobo žijúcich v zahraničí, ktorých rodičia majú záujem u nich rozvíjať slovenský jazyk a slovenské povedomie

Indikátor plnenia: aktualizácia usmernenia

Zodpovedný: ÚSŽZ v súčinnosti s MŠVVaM SR

Termín: každoročne

Plnenie: Úloha sa plní.

Informovanosť krajanov je zabezpečená na zasadnutiach školských komisií ÚSŽZ, ktoré úrad organizuje každoročne v apríli/máji (2023,2024,2025). Členmi oboch komisií (pre západnú Európu a zámorie a pre strednú, južnú a východnú Európu) sú zástupcovia

krajanských komunit z celého sveta. Na zasadnutie sú prizývaní zástupcovia MŠVVaM SR, ktorí podávajú uvedené informácie.

Usmernenie k osobitnému spôsobu plnenia povinnej školskej dochádzky (ďalej len „usmernenie“) je dostupné na webovom sídle MŠVVaM SR v samostatnej časti venovanej informáciám pre Slovákov žijúcich v zahraničí v spojitosti s plnením povinnej školskej dochádzky žiakov aj na kmeňovej škole v SR, dostupné na: <https://www.minedu.sk/26821-sk/usmernenie-k-povinnej-skolskej-dochadzke-vzdelavanie-cudzincov-aktualizovane-6-7-2021/>.

V roku 2024 sa v usmernení neuskutočnili žiadne obsahové zmeny, v príslušnej legislatíve nedošlo k zásadným novelám platných ustanovení. Aktuálne prebieha revízia webového rozhrania, ktorá má za cieľ zlepšiť dostupnosť a prehľadnosť informácií pre cieľové skupiny používateľov, vrátane informácií pre Slovákov žijúcich v zahraničí. Rozsiahlejšia aktualizácia usmernenia je zo strany ministerstva plánovaná v roku 2026, v nadväznosti na pripravovanú novelu školského zákona, ktorej účinnosť sa predpokladá od 1. septembra 2026.

3.2

V spolupráci s pedagogickými fakultami na Slovensku, podporovať možnosti vysielania študentov pedagogických smerov zo slovenských univerzít na stáže, prípadne na pedagogickú prax do vzdelávacích centier v zahraničí, za účelom získania poznatkov o práci so slovenskými žiakmi zo zahraničného prostredia a za účelom podpory fungovania vzdelávacích centier v zahraničí.

Zdôvodnenie:

Tento systém by prispieval k rozšíreniu poznatkov budúcich pedagógov s prácou s deťmi zo zahraničného prostredia a zároveň prispieva k skvalitneniu výučby slovenského jazyka na víkendových školách a vzdelávacích centrách.

Indikátor plnenia: počet vyslaných študentov

Zodpovedný: MŠVVaM SR v súčinnosti s ÚŠZZ

Termín: priebežne

Plnenie: Úloha sa plní.

Podpora vysielat študentov na stáže do vzdelávacích centier je jednou z významných tém, ktorou sa odborne zaoberá ÚŠZZ v spolupráci s MŠVVaM SR a centrami od roku 2023. 20. októbra 2023 sa uskutočnilo online rokovanie pracovnej skupiny pre postavenie slovenských vzdelávacích centier v zahraničí s účasťou ÚŠZZ, MŠVVaM SR, centier a UMB. Výsledkom bolo zverejnenie spoločného postupu pre centrá, ktoré majú záujem o stážistov na stránke ISEIA <https://www.iseia.eu/st%C3%A1%C5%BEE>. V roku 2023 pôsobili v Slovenskej škole Rhein-Main v Nemecku prostredníctvom programu Erasmus+ 2 stážistky z Univerzity Mateja Bela. Vysielanie stážistov v rámci programu Erasmus+ je možné len pre členské krajiny EÚ. Nakoľko v UK je najväčší počet centier a ide o krajinu mimo EÚ, ÚŠZZ v roku 2025 inicioval ponuku v rámci svojho dotačného systému na udelenie finančnej podpory pre slovenských študentov, ktorí pôsobia v rámci svojho štúdia v danej krajine, s cieľom podpory/asistencie v slovenských vzdelávacích centrách, a to nielen pri výučbe slovenského jazyka, ale aj pri administratívnej a organizačnej činnosti. O príslušnú dotačnú podporu požiadalo 5 centier, kde v súčasnosti pôsobí 5 slovenských študentov.

MŠVVaM SR aj naďalej podporuje mobilitné schémy pre vysielanie študentov aj zamestnancov vysokých škôl do zahraničia. Výber konkrétnej inštitúcie a konkrétneho pracovníka je na úrovni vysokej školy alebo administrátora schémy (napr. SAIA, SAAIC). Od roku 2023 boli navýšené prostriedky na mobilitné schémy NŠP, CEEPUS, vládne štipendiá a bilaterálne dohody, čím sa zvýšila dostupnosť štipendií pre mobility. Zároveň ministerstvo aktívne propaguje slovenské vysoké školy v zahraničí najmä formou ich

prezentácie na výročných medzinárodných vzdelávacích veľtrhoch, vrátane EAIE v Európe, alebo NAFSA v USA, kde je šanca posilnenia partnerstva s krajinami, kde žijú krajské komunity. V rámci prvej účasti NAFSA prebehlo stretnutie s krajanmi v USA. V roku 2025 ministerstvo zintenzívnilo vzájomnú spoluprácu s ÚSZ s cieľom spoločne prezentovať slovenské vysoké školstvo a talentové štipendiá pre cudzincov v zahraničí, vrátane Slovákov žijúcich v zahraničí. Pri talentových štipendiách pre cudzincov ministerstvo zaviedlo od roku 2025 možnosť žiadať o toto štipendium aj pre Slovákov žijúcich v zahraničí v snahe prilákať ich do krajiny, z ktorej pochádzajú ich predkovia, a tým podporiť návrat talentov na Slovensko.

3.3

Podporovať vysielanie študentov pedagogických smerov zo slovenských univerzít na stáže, prípadne na pedagogickú prax do menšinových škôl s vyučovaním slovenského jazyka v zahraničí s prihliadnutím na podmienky v jednotlivých krajinách. Vytvárať podmienky na zabezpečenie učiteľov slovenského jazyka, akademických a umeleckých predmetov pre krajské školy z radov krajanov – absolventov pedagogických fakúlt. Podporovať zvyšovanie počtu vyslaných učiteľov a lektorov slovenského jazyka.

Zdôvodnenie:

Z dôvodu nedostatku učiteľov slovenského jazyka sú mnohé menšinové školy s vyučovaním slovenského jazyka v zahraničí nútené obmedzovať kapacity študentov, prípadne vyučovacích hodín slovenského jazyka, čo má za následok slabšiu znalosť slovenského jazyka a menší záujem o slovenské povedomie u detí krajanov v zahraničí.

Indikátor plnenia: počet vyslaných študentov

Zodpovedný: MŠVVaM SR

Termín: každoročne

Plnenie: Úloha sa plní.

Rokovania o umiestnení stážistov prebiehajú s Univerzitou Mateja Bela a zástupcami školy v slovenskej národnostnej škole v Mlynkoch, v Maďarsku, stážista by mohol byť vyslaný od šk. roku 2025/2026. Študenti pedagogických smerov zo slovenských univerzít v prípade záujmu realizujú stáže/pedagogickú prax na menšinových školách s vyučovaním slovenského jazyka v zahraničí prostredníctvom mobilít v rámci programu Erasmus+ v členských krajinách EÚ (Maďarsko, Rumunsko, Chorvátsko, Poľsko).

MŠVVaM SR zabezpečuje pôsobenie lektorov a učiteľov v zahraničí na základe kapacitných a finančných možností rezortu v zmysle bilaterálnych zmluvných záväzkov rezortu. V roku 2024 bola akceptovaná nová požiadavka maďarskej partnerskej strany na učiteľa do Slovenskej základnej školy v Sarvaši. V školskom roku 2024/2025 pôsobí na školách a univerzitách v zahraničí spolu 54 pedagógov MŠVVaM SR.

3.4

Podporovať výmenu pedagógov (do veku 40 rokov) a žiakov (vo vekovom rozmedzí 13-30 rokov) z prostredia slovenských menšín a komunít v zahraničí so školami v SR vrátane ich účasti na mimoškolských jazykových a motivačno-vzdelávacích pobytoch.

Zdôvodnenie:

Výmena pedagógov pomôže k rozšíreniu poznatkov pedagógov s prácou s mládežou zo zahraničného prostredia a pedagógom z prostredia slovenských menšín napomôcť k rozšíreniu poznatkov o práci s mládežou z väčšinového slovenského prostredia. To zároveň prispieva k skvalitneniu výučby národného jazyka na školách na Slovensku a v zahraničí.

Indikátor plnenia: počet pedagógov a žiakov na výmenných pobytoch

Zodpovedný: MŠVVaM SR
Termín: každoročne
Plnenie: Úloha sa plní ÚSZZ v rámci svojej dotačnej schémy každoročne udeľuje dotácie pre projekty podpory výmeny žiakov a pedagógov z národnostných škôl v krajanských komunitách v Srbsku, Maďarsku a Rumunsku. Ide predovšetkým o návštevy škôl, ale aj o spoločné projekty, kde sa stretávajú slovenskí žiaci zo zahraničia so slovenskými žiakmi v SR. Celkový počet pedagógov a žiakov, ktorí sa výmen zúčastňujú v rámci podporených projektov sa nesleduje. Sledovaný je počet žiakov zúčastňujúcich sa v letných táboroch ÚSZZ. Za jednotlivé roky od roku 2022 boli zrealizované 4 turnusy, zúčastnilo sa ich 260 účastníkov, v roku 2023 boli zrealizované 4 turnusy, zúčastnilo sa ich 270 účastníkov, v roku 2024 boli zrealizované 4 turnusy, zúčastnilo sa ich 281 účastníkov. MŠVVaM SR každoročne zabezpečuje realizáciu uvedených aktivít v rámci kalendára vzdelávacích programov MŠVVaM SR pre Slovákov žijúcich v zahraničí, určených pre žiakov, študentov, ako aj pedagógov z krajanského prostredia. https://www.minedu.sk/vzdelavacie-programy-pre-slovakov-zijucich-vzahranici/ Ďalšie výmeny žiakov a pedagógov sú realizované v rámci možností bilaterálnych zmluvných záväzkov rezortu. MŠVVaM SR každoročne zabezpečuje odbornú prax pre študentov odboru učiteľstva národnostných menšín Pedagogickej fakulty Vysokiej školy Ferenc Gála v Sarvaši v Maďarsku v počte 15 osôb s pedagogickým sprievodom v dĺžke 14 dní, ktorá je realizovaná na Strednej odbornej škole pedagogickej v Lučenci. Odborná prax je realizovaná recipročne, t.j., že študenti z Lučenca následne absolvujú stáž na škole v Sarvaši.

3.5

Zriaďiť pracovnú skupinu, ktorej členmi budú zástupcovia ÚSZZ a Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR a iných relevantných inštitúcií, a ktorá sa bude komplexne zaoberať postavením a činnosťou vzdelávacích centier poskytujúcich vzdelávanie detí krajanov s cieľom uľahčenia ich integrácie do slovenského systému a ich eventuálnej certifikácie.
Zdôvodnenie: Cieľom vzdelávacích inštitúcií, ktoré pôsobia v zahraničí, je dosiahnuť ich zatriktívnenie pre Slovákov žijúcich v zahraničí a zároveň umožniť ich študentom plynulý návrat alebo prechod do akademického systému na Slovensku. Úlohou pracovnej skupiny bude pracovať na naplnení tohto cieľa.
Indikátor plnenia: pracovná skupina
Zodpovedný: ÚSZZ v súčinnosti s MŠVVaM SR
Termín: 31.01.2023
Plnenie: Úloha sa plní Na zasadnutí školskej komisie ÚSZZ (apríl 2023 v Bratislave) bola uvedená úloha prezentovaná členom komisie. Do PS boli navrhnutí členovia za NIVAM, ÚSZZ, MŠVVaM SR, UMB a jednotlivé centrá s tým, že sa budú prizývať aj ďalší hostia v súvislosti s témou, resp. konkrétnymi problémami. Bolo odsúhlasené, že do pracovnej skupiny sa zapoja len tie konkrétne centrá, ktorých sa daná problematika týka, a ktoré majú aj reálne skúsenosti, prípadne, ktoré už túto problematiku v minulosti riešili s MŠVVaM SR a NIVAM (Írsko, UK). Za dve nosné témy na prvé stretnutie boli označené: príprava a vykonávanie rozdielových skúšok a možnosti vysielania stážistov na slovenské školy v zahraničí, možnosti a skúsenosti.

Rokovanie PS zorganizoval ÚŠZZ 20. októbra 2023, s účasťou 19 zástupcov – NIVAM, MŠVVaM SR, UMB a centier z Nemecka, UK, Francúzska, Írska, Cypru a Švajčiarska. Uvedená téma sa ďalej prerokúva na každoročných zasadnutiach školskej komisie ÚŠZZ.

Výstupy:

Sumarizácia a zverejnenie prehľadu informácií k téme oblasti vzdelávania a podpory výučby slovenského jazyka v zahraničí, vrátane kontaktov na jednotlivé odbory a pracoviská, v závislosti od témy (základné vzdelávanie, stredné vzdelávanie, legislatíva, vyučovanie slovenského jazyka a pod), podobne ako v ČR: <https://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/cesi-v-zahranici-1>

Sumarizácia a zverejnenie informácií pre centrá o postupe v prípade záujmu o stážistu zo SR v rámci programu Erasmus+ : <https://www.iseia.eu/st%C3%A1%C5%BEE>.

3.6

Prispieť k zjednodušeniu nákupu učebníc slovenskými školami, školami s výučbou slovenského jazyka v zahraničí a slovenskými vzdelávacími centrami v zahraničí s prihliadnutím na otvorenie trhu s učebnicami na Slovensku. Zabezpečiť systém podpory nákupu a distribúcie učebníc prostredníctvom dotačnej schémy Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí, v súčinnosti s MŠVVaŠ SR. Pokračovať zo strany MŠVVaŠ SR v zabezpečovaní učebných pomôcok na podporu výučby slovenského jazyka v zahraničí vrátane poskytovania odbornej metodologickej pomoci.

Zdôvodnenie:

Vzhľadom na otvorenie trhu s učebnicami na Slovensku, prišlo zo strany MŠVVaM SR k zmene systému nákupu učebníc aj pre krajské školy. Cieľom je v spolupráci s MŠVVaM SR vytvoriť systém na pomoc krajanom pri nákupe učebníc na krajské školy.

Indikátor plnenia: počet zakúpených učebníc

Zodpovedný: ÚŠZZ v súčinnosti s MŠVVaM SR

Termín: priebežne

Plnenie: Úloha je splnená.

Úloha bola splnená a nákup učebníc je po dohode s ÚŠZZ realizovaný prostredníctvom dotačného systému ÚŠZZ. MŠVVaM SR finančne prispieva na ich nákup. V priebehu roka 2024 MŠVVaM SR poskytlo prostredníctvom rozpočtového opatrenia v prospech ÚŠZZ finančné prostriedky spolu vo výške 18 800 €, ktoré boli určené na financovanie nákupu učebníc, učebných pomôcok, resp. didaktických materiálov pre potreby zahraničných Slovákov. MŠVVaM SR zároveň každoročne v spolupráci s UMB v Banskej Bystrici podporuje tvorbu a tlač metodicko-didaktických materiálov, špecificky určených pre potreby výučby slovenského jazyka v zahraničí.

Na základe dohody s MŠVVaM SR, dotačná schéma ÚŠZZ každoročne podporuje žiadosti o nákup učebníc a didaktických pomôcok pre rôzne typy vzdelávacích inštitúcií pre Slovákov žijúcich v zahraničí.

Indikátor tejto úlohy bol stanovený chybné, nie je možné zaznamenávať presný počet učebníc zakúpených s podporou ÚŠZZ a MŠVVaM SR (pre rôznorodosť učebníc a didaktických materiálov).

Formou riadnych dotácií ÚŠZZ prispel na nákup sumou 32 000 €. ÚŠZZ v roku 2024 rozhodol o využití zostatku disponibilných finančných prostriedkov určených pre dotačné účely v rámci mimoriadnych dotácií práve na zabezpečenie nákupu a distribúcie učebníc a didaktických pomôcok do škôl v Rumunsku, Maďarsku, Poľsku a Srbsku, Rakúsku, Švajčiarsku, Chorvátsku vo výške 58 979 €.

3.7

Podporovať vedeckovýskumné aktivity Slovákov žijúcich v zahraničí a spoluprácu ich inštitúcií s partnermi na Slovensku a podieľať sa na organizácii spoločných konferencií, seminárov a vytvárať tým podmienky na vedeckú činnosť pedagógov pôsobiacich vo vzdelávacích inštitúciách mimo územia SR v spoločných projektoch so slovenskými vedeckými inštitúciami a zabezpečovať dostupnosť realizovaných vedeckovýskumných prác zameraných na tému Slovákov žijúcich v zahraničí.
Zdôvodnenie: Spolupráca prispeje k zdieľaniu poznatkov a vedomostí u slovenských vedeckých pracovníkov na Slovensku a v zahraničí, zároveň prispeje k celkovému zlepšeniu vedeckovýskumných aktivít v rámci Slovenska a slovenských menšín. Vedeckovýskumné aktivity zamerané na tému Slovákov žijúcich v zahraničí prispievajú k lepšej tvorbe budúcich politik a prehĺbeniu znalostí.
Indikátor plnenia: počet konferencií, seminárov
Zodpovedný: MŠVVaM SR
Termín: priebežne
Plnenie: Úloha sa plní. MŠVVaM SR v spolupráci s Agentúrou na podporu výskumu a vývoja vyhlasujú bilaterálne a multilaterálne vedecko-výskumné výzvy s partnerskými krajinami, a jedným z cieľov realizovaných projektov je aj aktívna účasť na konferenciách, organizovanie spoločných vedeckých podujatí. Vedeckovýskumné aktivity zamerané na tému Slovákov žijúcich v zahraničí, resp. spoluprácu s krajaňskými inštitúciami realizuje aj Slovenská akadémia vied, ich podrobný popis a odpočet MŠVVaM SR každoročne posieľa ÚSZZ, ktorý ich spracúva v ročnej hodnotiacej správe výkonu štátnej politiky voči Slovákom žijúcim v zahraničí. V rámci programu Stálej konferencie ÚSZZ v októbri 2024 bol do programu konferencie zaradený panel, venovaný podpore a spolupráci v oblasti krajaňského výskumu. Účastníci konferencie privítali zámer Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí rozvinúť spoluprácu v oblasti genealogického výskumu. ÚSZZ plánuje vytvoriť databázu výskumných pracovísk a posilniť spoluprácu a vzájomné vzťahy medzi výskumníkmi v danej oblasti, ale aj ďalších oblastí výskumu života diaspóry v rokoch 2025-2026.

3.8

Informovať školy a vzdelávacie centrá o aktuálne platných kodifikačných príručkách slovenského spisovného jazyka pre žiakov, študentov a pedagógov žijúcich v krajinách Slovákov žijúcich v zahraničí v knižnej a online forme.
Zdôvodnenie: Cieľom koncepcie štátnej politiky je prioritne podporovať inštitucionalizované školstvo, vzdelávanie a aktivity vedúce k uchovaniu slovenského jazyka a pozdvihnutiu úrovne slovenského školstva a všetkých foriem vzdelávania v slovenskom jazyku v zahraničí.
Indikátor plnenia: počet dodaných kodifikačných príručiek
Zodpovedný: ÚSZZ
Termín: priebežne
Plnenie: Úloha sa plní. Informovanosť o aktuálnych trendoch vo vyučovaní slovenského jazyka ako druhého jazyka, vrátane platnej legislatívy a ostatných dokumentov je poskytovaná každoročne v rámci rokovaní školskej komisie ÚSZZ, ako aj v rámci odborných metodických školení poskytovaných zo strany SAS UK a UMB a ostatných podujatí (napr. Stála konferencia ÚSZZ 2022 a 2024).

3.9

Vplývať na krajské organizácie, aby na štipendiá vlády SR na štúdium na slovenských vysokých školách nominovali ako hlavných kandidátov študentov pedagogických a teologických fakúlt, za účelom zvýšenia počtu absolventov, ktorí by dokázali pôsobiť v krajskom prostredí a zachovávať slovenskú kultúru.
Zdôvodnenie: Nedostatok pedagógov a kňazov v krajských komunitách má za následok zhoršovanie znalosti slovenského jazyka u krajanov a vedie k postupnému zániku slovenských zvyklostí a kultúry.
Indikátor plnenia: počet štipendií
Zodpovedný: ÚSZZ
Termín: priebežne
Plnenie: Úloha sa plní Na základe Koncepcie štátnej politiky Slovenskej republiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na obdobie rokov 2022 – 2026 a vykonávacieho plánu k vecnému plneniu tejto koncepcie, ÚSZZ prioritne apeluje na nominácie tých študentov, ktorí sa hlásia na štúdium pedagogických a teologických fakúlt, za účelom zvýšenia počtu absolventov, ktorí by potenciálne pôsobili v domovských krajinách. Každoročne sa poskytuje 70 štipendijných miest.

3.9.1

Upravovať časový harmonogram každoročného výberového procesu na personálne obsadenie pedagogických miest slovenských učiteľov v národnostných školách v zahraničí tak, aby zmierňoval administratívnu záťaž prijímajúcich strán, rešpektujúc nariadenia v jednotlivých krajinách.
Zdôvodnenie: Národnostné školy postupujú pri personálnom obsadzovaní pedagogických miest pre slovenských učiteľov v súlade s domovskými školskými nariadeniami a musia rešpektovať termíny odovzdania školskej dokumentácie stanovené domovskou stranou.
Indikátor plnenia: upravený časový harmonogram
Zodpovedný: MŠVVaM SR
Termín: každoročne
Plnenie: Úloha sa plní. Výberové konanie MŠVVaM SR na miesta lektorov a učiteľov do zahraničia sa každoročne realizuje po predložení podkladov od zahraničných zmluvných partnerov ohľadom nových požiadaviek a hodnotení vyslaných pedagógov.

3.9.2

Zavedenie elektronizácie a automatizácie procesov, ktoré by mali prispieť k skráteniu lehôt vybavenia žiadostí o vystavenie prenosného dokumentu A1 z dôvodu vyslania, resp. žiadostí o určenie uplatniteľnej legislatívy pri súbežnom výkone činnosti Sociálnou poisťovňou.
Zdôvodnenie: Je nevyhnuté, aby učitelia a lektori, ktorí sú vysielaní MŠVVaM SR do zahraničia, v dostatočnom časovom predstihu predložili potrebné dokumenty prijímajúcim vzdelávacím inštitúciám.
Indikátor plnenia: riadne dodržanie lehôt
Zodpovedný: Sociálna poisťovňa v súčinnosti s MPSVR SR
Termín: každoročne

Plnenie: Úloha sa plní.

Na účely vybavovania žiadostí o vystavenie prenosného dokumentu A1 z dôvodu vyslania zamestnanca na územie iného členského štátu EÚ zaviedla Sociálna poisťovňa automatické spracovanie žiadostí prostredníctvom elektronického systému - eFormulár. V prípade, že je formulár správne vyplnený a sú zároveň splnené aj všetky podmienky automatickej kontroly, systém vystaví a odošle žiadateľovi prenosný dokument A1 do 24 hodín. Tento dokument je žiadateľovi doručovaný do jeho elektronickej schránky.

V prípade, že žiadateľ vykonáva činnosť v dvoch alebo viacerých členských štátoch EÚ, môže žiadosť o vystavenie prenosného dokumentu A1 z dôvodu vyslania vyplniť a odoslať elektronicky, resp. podať písomne alebo osobne v príslušnej pobočke Sociálnej poisťovne, ktorá ju postúpi na spracovanie Ústrediu Sociálnej poisťovne. Zavedením portálu elektronických formulárov Sociálna poisťovňa výrazne skrátila lehoty spracovania žiadostí a vystavovania prenosných dokumentov A1.

Sociálna poisťovňa v oblasti dôchodkov v priebehu roka 2024 realizovala v spolupráci s ďalšími inštitúciami sociálneho zabezpečenia medzinárodné poradenské dni v zahraničí, ktoré sa konali vo Viedni (22. mája 2024), Berlíne (4. - 5. júna 2024) a Ostrave (28. novembra 2024). Poradenské dni boli zamerané na oblasť dôchodkového poistenia zúčastnených krajín a bolo určené poistencom a poberateľom dôchodkových dávok, ktorí pracujú alebo pracovali v Českej republike, Rakúskej republike, Maďarsku, Spolkovej republike Nemecko a súčasne aj na Slovensku a získali obdobia poistenia podľa právnych predpisov uvedených krajín. V roku 2025 Sociálna poisťovňa opätovne plánuje realizovať medzinárodné poradenské dni v mestách Viedeň, Mníchov, Budapešť a Olomouc.

3.9.3

Pokračovať vo vytváraní podmienok na poskytovanie odbornej metodickej pomoci pre učiteľov a lektorov na prácu vo vzdelávacích centrách pri výučbe slovenského jazyka.**Zdôvodnenie:**

Cieľom je podporiť a skvalitniť výučbu slovenského jazyka a reálií pre deti Slovákov žijúce v zahraničí, podporiť budovanie vzťahu k Slovenskej republike a slovenským koreňom, podpora práce učiteľov a lektorov je aj významným motivačným prvkom, vzdelávanie umožní učiteľom zapojiť sa do celoživotného vzdelávania.

Indikátor plnenia: počet vzdelávacích seminárov a podujatí

Zodpovedný: MŠVVaM SR, ÚŠZZ

Termín: priebežne

Plnenie: Úloha sa plní.

MŠVVaM SR každoročne zabezpečuje realizáciu metodických a odborných školení v rámci Kalendára vzdelávacích programov MŠVVaM SR pre Slovákov žijúcich v zahraničí, určených pre pedagógov z krajanského prostredia. Kalendár na rok 2025 bol schválený ministrom dňa 11.03.2025 a je dostupný na:

<https://www.minedu.sk/vzdelavacie-programy-pre-slovakov-zijucich-vzahranici/>

ÚŠZZ podporilo metodické školenia v rámci svojej dotačnej schémy - na podporu účasti na metodickom školení v Austrálii a Novom Zélande v celkovej sume 9 300 € a na podporu organizácie 1. prezenčného školenia učiteľov zo vzdelávacích centier v USA v sume 10 000 €. Dotačne bola tiež realizovaná podpora účasti učiteľov zo Srbska na školení pre učiteľov v SR v sume 1 550 €.

4. Kultúra

4.1

Zabezpečiť pomoc pri získaní slovenských štátnych symbolov slovenskými inštitúciami a organizáciami pôsobiacimi v zahraničí, ktoré o to požiadajú
Zdôvodnenie: Množstvo kultúrnych a vzdelávacích centier pôsobiacich v zahraničí v minulosti žiadalo slovenské štátne orgány o zabezpečenie štátnych symbolov SR do ich priestorov, avšak nebolo im vyhovené.
Indikátor plnenia: dodané štátne symboly
Zodpovedný: ÚŠZZ
Termín: priebežne
Plnenie: Úloha sa nevykonáva z dôvodu nezájmu krajanskej komunity. ÚŠZZ obdržal iba jeden projekt pod názvom Nákup slovenských vlajok ako národných symbolov (0334/AR/2024), projekt nebol podporený z dôvodu administratívnych nedostatkov. Ďalšie subjekty o podobnú podporu neprejavili záujem.

4.2

Realizovať kroky smerujúce k budovaniu a rozvoju kultúrnej infraštruktúry (slovenských domov a inštitúcií) ako trvalo udržateľných projektov (bez potreby ich ďalšieho priebežného financovania zo strany štátu) na udržiavanie a rozvíjanie slovenského povedomia v zahraničí. Takáto infraštruktúra má slúžiť všetkým krajanským organizáciám a spolkom v danom štáte za rovnakých podmienok, ktoré budú dlhodobo slúžiť uvedenému cieľu.
Zdôvodnenie: Prínos takejto infraštruktúry je viditeľný v okolitých krajinách (V4), ktoré takéto disponujú takýmito inštitúciami v zahraničí a sú u krajanov veľmi populárne. Dopyt zo strany krajanských organizácií po kultúrnej infraštruktúre (slovenských domov a inštitúcií) je výrazný.
Indikátor plnenia: Počet zriadených inštitúcií. Prínos takejto infraštruktúry bude pravidelne ÚŠZZ priebežne sledovaný a vyhodnocovaný
Zodpovedný: ÚŠZZ
Termín: priebežne
Plnenie: Úloha sa plní. Projekty z oblasti budovania slovenských domov sa zintenzívnili v čase pandémie, kedy boli kúpené/zrekonštruované niektoré objekty, ktoré krajanovia považovali za dôležité pre výkon aktivít, týkajúcich sa zachovania slovenskej identity v zahraničí. ÚŠZZ reagoval na potreby, ktoré prichádzali z krajanského prostredia a financoval predložené projekty, ktoré spĺňali podmienky dotačnej výzvy podľa jednotlivých etáp. V aktuálnej chvíli ich môžeme rozdeliť do skupín: ukončené, rozpracované a neuskutočnené. <u>Ukončené:</u> v Chorvátsku bola ukončená rekonštrukcia Slovenského kultúrneho centra v Našiciach, kúpený bol dom pre Maticu slovenskú v Rijeke a zrekonštruované boli priestory Matice slovenskej v Osijeku. Zrekonštruované boli niektoré etnodomy Slovákov v Srbsku a Oblastné domy v Maďarsku a kúpený bol dom pre Memoriálne stredisko Janka Bulíka v Kovačici, tiež Dokumentačné centrum Slovákov vo Windsore. <u>Rozpracované:</u> rekonštrukcia Domu kultúry v Padine a Rekonštrukcia budúcej budovy Múzea vojvodinských Slovákov v Báčskom Petrovci (Srbsko), Multifunkčné centrum Slovákov v Nadlaku (Rumunsko), Slovenský dom v Jablonke (Poľsko) a Lutherov dom v Budapešti (Maďarsko). <u>Neuskutočnené:</u> Projekt výstavby Slovenského domu v Novom Sade (Srbsko).

4.3

Vybudovať múzeum slovenského vyst'ahovalectva.
Zdôvodnenie: V kontexte dlhodobej histórie vyst'ahovalectva zo Slovenska, ktoré je aktuálne aj v dnešnej dobe, je potreba vybudovania múzea slovenského vyst'ahovalectva veľmi aktuálna.
Indikátor plnenia: múzeum
Zodpovedný: MK SR, ÚŠZZ, hlavné mesto SR Bratislava, SNM
Termín: do 31.12.2028
Plnenie: Zmena úlohy – slovenské vyst'ahovalectvo bude súčasťou expozícií Múzea národného obrodzenia. Po dlhšom období neúspešných pokusov o zriadenie Múzea slovenského vyst'ahovalectva MK SR podniklo konkrétne kroky smerujúce k príprave relevantného materiálu, ktorý bol predložený na rokovanie vlády a predefinoval body uznesenia vlády SR č. 387 z 8. júna 2022 ku Koncepcii štátnej politiky SR vo vzťahu k Slovákom žijúcich v zahraničí na obdobie rokov 2022 – 2026 a zároveň rieši kvalitatívne novú situáciu. Uznesením vlády SR č. 658 z 30. októbra 2024 k návrhu na zmenu uznesenia vlády SR č. 387 z 8. júna 2022 ku Koncepcii štátnej politiky SR vo vzťahu k Slovákom žijúcich v zahraničí na obdobie rokov 2022 – 2026 prišlo k viacerým zmenám. Vláda SR uložila ministerke kultúry v bode B.1 v spolupráci s generálnym riaditeľom SNM zabezpečiť predprojektovú prípravu, projekčné práce, realizáciu stavby, prípravu a realizáciu expozícií a výstav Múzea národného obrodzenia v Bratislave ako samostatného múzea v rámci organizačnej štruktúry SNM. V bode B.2 uložila uplatňovať pri návrhu rozpočtu verejnej správy na príslušné rozpočtové roky požiadavku na zabezpečenie finančných prostriedkov v štátnom rozpočte na zriadenie a fungovanie Múzea národného obrodzenia podľa bodu B.1 uznesenia pri dodržaní celkového limitu výdavkov vyplývajúcich z predloženého materiálu, priebežne do 31. decembra 2031. V bode C vláda SR zrušila úlohy v bodoch B.6, B.7, B.8, B.9 a B.10 uznesenia vlády SR č. 387 z 8. júna 2022. Na základe skutkového stavu vyplýva, že v súčasnej dobe nie je možné realizovať najmä úlohy stanovené v bode B.8. uznesenia, ktoré sa týkajú vypracovania projektovej dokumentácie a uskutočnenia architektonickej súťaže z dôvodu neexistencie pozemku, kde by malo byť Múzeum slovenského vyst'ahovalectva vybudované. Pôvodne zvažovaný pozemok v Petržalke nemá Magistrát hlavného mesta Bratislavy záujem zameniť za iný pozemok vo vlastníctve štátu, ale len predať za trhovú cenu (odhadovaná suma presahuje 1 mil. €), s čím sa neuvažovalo pri predbežných rokovaniach s mestom. Pri príprave Múzea národného obrodzenia bol vypracovaný ideový zámer múzea, architektonická štúdia a jeho vizuálna identita. Sídlo zriaďovaného múzea bude v Novej budove evanjelického lýcea na Konventnej ulici 13 v Bratislave. Vo vlastnom materiáli predloženom vláde SR a tiež v ideovom zámere Múzea národného obrodzenia je ukotvené, že expozícia múzea obsiahne dejiny slovenského vyst'ahovalectva do roku 1918, ktoré budú primerane suplovať pôvodne plánované Múzeum slovenského vyst'ahovalectva. V rámci novej expozície je teda plánované zaradenie témy slovenského vyst'ahovalectva od jeho začiatkov v 18. storočí až po vznik ČSR. Slováci pôsobiaci v zahraničí mali významný podiel na formovaní historického vývoja slovenského národa ako samostatnej politickej entity. Práve takto nastavená optika umožňuje dokonalejšie a komplexne predstaviť historické súvislosti, ktorých výsledkom bol vznik ČSR a aj vznik a existencia súčasnej SR.

Okrem dvoj- a trojrozmerných exponátov mapujúcich danú tému budú dejiny slovenského vystažhovalectva obohatené o virtuálne spracovanie, ktoré predpokladá bohatý digitalizovaný materiál.

4.4

Vybudovať pamätník slovenského vystažhovalectva v nadväznosti na vybudovanie múzea Slovenského vystažhovalectva.

Zdôvodnenie:

V kontexte dlhodobej histórie vystažhovalectva zo Slovenska, ktoré je aktuálne aj v dnešnej dobe, je potreba vybudovania pamätníka slovenského vystažhovalectva veľmi aktuálna.

Indikátor plnenia: pamätník

Zodpovedný: ÚŠŽZ v súčinnosti so SNM

Termín: ustanovený podľa výstavby múzea vystažhovalectva

Plnenie: Úloha sa plní.

Podľa uznesenia vlády SR č. 387 ku koncepcii štátnej politiky SR vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na obdobie rokov 2022 – 2026 vláda v bode B.1 ukladá predsedovi Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí v spolupráci s primátorom hlavného mesta SR Bratislava a generálnym riaditeľom SNM vybudovať Pamätník slovenského vystažhovalectva v Bratislave a zabezpečiť jeho financovanie z rozpočtovej podkapitoly ÚŠŽZ. ÚŠŽZ v tejto veci nekontaktoval SNM. Komunikácii so SNM predchádzajú potrebné aktivity ÚŠŽZ zamerané na určenie lokality s presne stanoveným miestom pre inštalovanie pamätníka, v tomto kontexte sa uskutočnili rokovania so starostom Miestnej časti Ružinov. Rovnako tomu predchádza príprava vyhotovenia architektonického stvárnenia pamätníka, vrátane súťaže návrhov potrebnej pre dokončenie vizuálu projektu pamätníka, ako aj pre stanovenie predpokladaných nákladov, ÚŠŽZ k tejto téme otvoril rokovania so STUBA – Fakultou architektúry a dizajnu.

4.5

Podporovať klasifikáciu, inventarizáciu a digitalizáciu nehmotného kultúrneho dedičstva, osobitne hudobných nahrávok, dokumentárnych a hraných filmov, fotografií matrik, kroník, cirkevných archívov a i iných archívnych dokumentov.

Zdôvodnenie:

Nevyhnutnosť zachovať kultúrne dedičstvo vo všetkých jeho prejavoch.

Indikátor plnenia: počet aktivít

Zodpovedný: ÚŠŽZ v súčinnosti s NOC a krajaanskými inštitúciami

Termín: priebežne

Plnenie: Úloha sa plní.

V roku 2022 sa NOC zúčastnilo *Stálej konferencie Slovenská republika a Slováci žijúci v zahraničí*, na ktorej bol prezentovaný portál kultúrneho dedičstva *Slovakiana*. Súčasná činnosť NOC smeruje k priamej spolupráci so slovenskými komunitami v zahraničí, najmä v oblasti prípravy a realizácie prezentácií ich kultúrnych vystúpení v SR, vzdelávacích aktivít v oblasti neprofesionálneho umenia, metodickú podpory a prepájania s kultúrnymi inštitúciami v SR.

V hodnotenom období SEUK v spolupráci s krajanmi z Kovačice realizoval vytvorenie Digitálneho centra pre insitných maliarov v Kovačici. Centrum pre tradičnú ľudovú kultúru zároveň poskytovalo krajanom v Kovačici a Padine metodické usmernenia a konzultácie v súvislosti so zápisom prvku *Insitné umenie z Kovačice* na Reprezentatívny zoznam nehmotného kultúrneho dedičstva ľudstva UNESCO, ktorý sa uskutočnil v decembri 2024.

Dotácie ÚŠZZ boli schválené v celkovej hodnote 36 750 €. Podporená bola kniha o Kovačickom insitnom umení, dokumentácia a digitalizácia odevných predmetov tradičnej kultúry v obci Aradáč (Srbsko) a popularizácia a digitalizácia pazovských ľudových piesní. Významnú prácu v oblasti digitalizácie cirkevných archívov priebežne vykonávajú Združenie pre genealogický výskum dolnozemskej Slovákov a jednotlivé cirkevné zbory v Srbsku, zatiaľ čo digitalizáciu kultúrnych artefaktov zahraničných Slovákov sústavne vykonávajú odborné inštitúcie ako sú Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov, Ústav kultúry Slovákov v Maďarsku, Múzeum vyst'ahovalectva z územia Slovenska do severnej Ameriky a mnohé iné.

4.6

Pokračovať vo vytváraní podmienok na prezentáciu kultúry Slovákov z celého sveta na Slovensku.

Zdôvodnenie:

Cieľom je odmeňovať a motivovať tých jednotlivcov a skupiny, ktoré sa zaslúžili o zachovanie slovenskej identity v zahraničí a ktoré propagujú moderné Slovensko v súčasnosti vo svete a zabezpečiť tak ich dlhodobé pôsobenie a ďalší rozvoj.

Indikátor plnenia: počet podujatí

Zodpovedný: ÚŠZZ, MK SR

Termín: priebežne

Plnenie: Úloha sa plní.

Kancelária ministerky kultúry podľa potreby poskytuje Dvoranu MK SR, reprezentačný priestor nachádzajúci sa v sídelnej budove ministerstva, na podujatia prezentujúce kultúru Slovákov žijúcich v zahraničí. V júli 2022 sa v týchto priestoroch, a za podpory ÚŠZZ konala výstava *Martin Juraj Oscitý – Ku koreňom*, ktorú v dňoch 4. 7. – 26. 7. 2022 usporiadal Slovensko-nemecký kultúrny klub z Mníchova pri príležitosti 70. výročia narodenia súčasného akademického maliara Martina Juraja Oscitého.

V roku 2022 zrealizovala BIBIANA *Detskú svadbu z Kovačice*, krojovaný sprievod detí z Kovačice ulicami Bratislavy a predstavenie svadobných zvykov krajanov zo Srbskej republiky. Oddelenie detskej literatúry a SK IBBY v roku 2024 uverejnilo na webovej stránke časopisu *Bibiana Revue* rozhovor so šéfredaktorom a dlhoročným redaktorom Zoroslavom Spevákom o histórii a súčasnosti časopisu *Zornička*, ktorý vychádza ako mesačník pre deti Slovákov žijúcich vo Vojvodine.

V roku 2022 NOC zaradilo do každého čísla časopisu *Javisko* článok o aktivitách slovenských ochotníckych divadelníkov v zahraničí – v Maďarsku, Rumunsku a v Srbsku.

V roku 2022 sa krajanovia zúčastnili súťaže *Jazykom tanca*, v ktorej boli medzi účinkujúcimi univerzitného folklórneho súboru Mladosť z Banskej Bystrice, ktorý postúpil do celoštátneho kola. *Kokavských etnodielní* sa zúčastnili 2 krajanovia. V rámci spolupráce s krajaňskými komunitami bolo v roku 2023 zabezpečené účinkovanie Divadla Janka Čemana z Pivnice a kolektívu KOKRAM z Kovačice s predstavením *Lud-milá* na festivale *Scénická žatva*. Slováci žijúci v Srbskej republike uviedli na *Scénickej žatve* v roku 2024 predstavenie *Moskva – Petušky* Divadla VHV z Báčskeho Petrovca. Zároveň boli 6 krajanovia zo Srbskej republiky účastníkmi tvorivých dielní na festivale *Scénická žatva*. Na *Folklórnom festivale Východná* sa predstavili Ivan Slávik zo Srbskej republiky a Dorin Ovidiu Popa z folklórneho súboru Sálašan z Rumunska.

V termíne 28. 4. – 31. 7. 2022 sa pod záštitou honorárneho konzula Srbskej republiky v SNM – MM – EM uskutočnila výstava *Pavel Hajko – insitný maliar z Kovačice*. SNM – HM dňa 9. 5. 2024 sprístupnilo výstavu *Martin Jonáš /1924 – 2024/ Maliar z belasého domu* venovanú storočníkovi insitného maliara Martina Jonáša. SNM – MM – EM dňa 20. 3. 2025

otvorilo výstavu srbského krajana Pavla Surového s názvom *Trón Pavla Surového*, ktorá prezentuje fotografie tradičných ľudových odevov rôznych národov v novom poňatí.

V spolupráci so Slovenským vydavateľským centrom a Slovenským kultúrnym klubom v Báčskom Petrovci pripravila ŠVK BB *Slovensko-srbský literárno-hudobný večierok*, ktorý sa 20. 9. 2023 uskutočnil v sídelnej budove knižnice.

V dňoch 30. – 31. 5. 2022 UKB v spolupráci s Filozofickou fakultou Univerzity Komenského, DÚ, Svetovým združením Slovákov v zahraničí a Slovenskou asociáciou pre estetiku usporiadala medzinárodnú konferenciu *Slováci a ich umenie za hranicami Slovenska*, ktorej cieľom bolo skúmanie vzťahov majoritného a minoritného umenia.

V rámci podujatí, ktoré organizoval ÚSZZ sa od začiatku hodnotiaceho obdobia na etablovaných podujatiach v Slovenskej republike každoročne zúčastnilo cca 500 - 600 krajanov. Boli to: Južnoslovenské detské a mládežnícke folklórne slávnosti v Dulovciach, Pamätný deň Slovákov žijúcich v zahraničí v Bratislave, Palárikova Raková v Čadci, Krajanský dvor a Krajanská nedeľa v Detve a Bibliotéka v Bratislave.

V rokoch 2022 a 2024 bol ÚSZZ organizátorom Stálej konferencie Slovenská republika a Slováci žijúci v zahraničí s účasťou zástupcov Slovákov žijúcich v zahraničí, pri tejto príležitosti sa pre účastníkov konferencie organizuje prezentačný projekt krajanskej komunity.

4.7

Zabezpečiť podmienky na poskytovanie odbornej metodickéj pomoci na prácu s tanečníkmi, spevákmi, hudobníkmi a inými subjektmi, ktoré participujú v tejto oblasti.

Zdôvodnenie:

Cieľom je podporiť a profesionalizovať kultúrne súbory slovenskej menšiny v zahraničí a vytvoriť im priestor na prezentáciu v kultúrnych stánkoch na Slovensku.

Indikátor plnenia: počet aktivít

Zodpovedný: ÚSZZ

Termín: priebežne

Plnenie: Úloha sa plní

Začiatkom roka 2024 bola prijatá nová dotačná smernica, ktorá oblasť kultúry rozpracovala do šiestich podprogramov a následne bližšie zadefinovala očakávané ciele. Ide o podprogramy: 2.1. Ochrana hmotného a nehmotného kultúrneho dedičstva Slovákov žijúcich v zahraničí; 2.2. Vznik a rozvoj tvorivej činnosti Slovákov žijúcich v zahraničí vo všetkých odvetviach umenia a kultúry; 2.3. Kultúrne podujatia v domovských krajinách, účasť krajanov v programoch prezentácie krajanskej kultúry na Slovensku a v zahraničí; 2.4. Zvyšovanie povedomia o umení a kultúre Slovákov žijúcich doma a v zahraničí ako integrálnej súčasť slovenskej kultúry; 2.5. Podpora tradične prítomných cirkví v prostredí Slovákov žijúcich rozvíjajúcich slovenské povedomie a 2.6. Zabezpečovanie podmienok na výkon pravidelnej činnosti žiadateľa v oblasti kultúry. Práve podprogram 2.2. okrem iných činností zahrnul aj systém vzdelávania a metodickéj pomoci pre Slovákov žijúcich v zahraničí v oblasti kultúry a formy vysielania spolupracujúcich kultúrno-osvetových odborníkov do krajanských spolkov. Je to explicitne pomenovaná položka, ktorá by mala vytvárať priestor pre rozvoj tohto zámeru aj v praxi. Azda najvýznamnejšie sa v tomto smere osvedčil UFS Mladosť, na čele so znalcom krajanského folklorizmu, ktorý realizoval projekt Zvýšenie javiskovej kvality diel vybraných krajanských subjektov - metodická podpora UFS Mladosť.

ÚSZZ podporil v uvedenej oblasti 5 projektov, zameraných na metodickú podporu v oblasti kultúry, suma celkovej podpory je 17 900 €.

Vytvoriť možnosti na prezentáciu knižných vydání a literárnej tvorby, podporovať stretnutia literátov a literárnych vedcov, podporovať literárne súťaže pre deti a mládež, osobitne recitačné súťaže, ako aj medziknižničnú spoluprácu krajských knižníc so Slovenskom a digitalizáciu zbierkových fondov.
Zdôvodnenie: Zabezpečenie archivovania a rozšírenia prezentácie významných diel slovenských umelcov, výtvarníkov a literátov.
Indikátor plnenia: počet podujatí
Zodpovedný: ÚSZZ v súčinnosti so SNK
Termín: priebežne
Plnenie: Úloha sa plní. Slovenská národná knižnica (SNK) v rámci medzinárodnej výmeny dokumentov spolupracuje so Spolkom Slovákov v Poľsku (Krakov), Slovenským vydavateľským centrom (Báčsky Petrovec), Demokratickým zväzom Slovákov a Čechov v Rumunsku (Nadlak) a Výskumným ústavom Slovákov v Maďarsku (Békešská Čaba), od ktorých v sledovanom období získala viac ako 365 publikácií a na základe ich konkrétnych požiadaviek im odoslala 35 publikácií. Do Literárneho archívu knižnica na základe darovacej zmluvy prijala od potomkov Slovákov žijúcich v USA a Kanade dokumenty z písomnej pozostalosti Fedora Hodžu, fotografie rodín Hodžovcov a Palkovcov, autorské knihy a preklady Jaroslavy Blažkovej. V roku 2023 boli do fondov a zbierok Literárneho archívu SNK zakúpené rukopisy a fotografie slovenskej klaviristky Tatiany Fraňovej, ktorá pôsobila ako klavírna pedagogička káhirskej Academy of Art a ako korepetitorka vo viedenskom konzervatóriu. V rámci projektu <i>Národný digitálny ekosystém pre výskum dejín knižnej kultúry a písomného dedičstva</i> v Programe Slovensko sa SNK v spolupráci s Metodickým centrom pre Slovákov žijúcich v zahraničí Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici plánuje venovať aj kultúrnemu a písomnému dedičstvu slovacikálneho zahraničia. SKN má od roku 2005 uzatvorenú bilaterálnu dohodu so Slovenskou samosprávou v Sarvaši o vzájomnom poskytovaní bezplatných knižnično-informačných služieb pre osoby so zrakovým postihnutím prostredníctvom Mestskej knižnice v Sarvaši. Knižnice si recipročne vymieňajú <i>Novinkár nad Kerešom: slovenská príloha týždenníka Szarvas és Vidéke</i> a mailový balíček časopisov z tuzemskej produkcie. V auguste 2010 bol podpísaný dodatok k tejto dohode, ktorým sa spolupráca rozšírila o využívanie digitálnej knižnice krajanmi žijúcimi v oblasti Sarvaša. V zmysle zmluvy o spolupráci medzi Štátnou vedeckou knižnicou v Banskej Bystrici (ŠVK BB) a Slovenským vydavateľským centrom v Báčskom Petrovci knižnica v júni 2022 participovala na podujatí <i>Dni slovenskej kultúry</i> za účelom plánovania ďalšej spolupráce jazykového Centra slovanských štúdií ŠVK BB so Slovákami žijúcimi vo Vojvodine. Súčasťou programu bola návšteva Galérie Zuzky Medvedovej, Gymnázia Jána Kollára so žiackym domovom a Knižnice Štefana Homolu v Báčskom Petrovci, otvorenie výstavy slovenských výtvarníkov a literárno-hudobný večierok v obci Hložany. V roku 2024 sa uskutočnila výmena dokumentov/publikácií, výstava kníh a prezentácia <i>Slovenského svetového kalendára</i>. Centrum slovanských štúdií ŠVK BB v sledovanom období zorganizovalo aj prezentáciu dvojazyčnej knihy <i>Milujem... z iného sveta/Volím... sa drugog sveta</i> autorky Tabity Pearl, ktorej vydanie sa zrealizovalo vďaka spolupráci so Slovenským vydavateľským centrom v Báčskom Petrovci. V marci 2025 sa zamestnanci ŠVK BB – Literárneho a hudobného múzea zúčastnili medzinárodnej konferencie <i>Folklór v kontexte dolnozemskej Slovákov</i> v Nadlaku.

Univerzitná knižnica v Bratislave v spolupráci s neziskovou verejnoprospešnou spoločnosťou SlovakUm a Celoštátnou slovenskou samosprávou v Maďarsku každoročne organizuje prezentáciu knižnej a publicistickej tvorby Slovákov žijúcich v Maďarsku *O Slovákoch* v Maďarsku, v rámci ktorej sú prezentované obľúbené ročenky, ako aj celý rad knižných publikácií. V spolupráci s Veľvyslanectvom Kanady na Slovensku a Kanadským slovenským inštitútom zorganizovala knižnica prezentáciu knihy Ondreja Miháľa *Strážcovia dedičstva* (9. 7. 2024) približujúcu 120 osobností, ktoré zohrali kľúčovú úlohu pri budovaní slovenskej komunity v Kanade, aby sa mohla stať integrálnou súčasťou multikultúrnej kanadskej spoločnosti.

ÚSZZ podporil projekty v uvedenej oblasti v celkovej sume 68 100 €. K najvýznamnejším projektom patrí akvizícia knižnice reverenda Matúša Jankolu do Národného českého a slovenského múzea a knižnice v Cedar Rapids v USA.

4.9

Zasadzovať sa o podporu kultúrnych aktivít, ktoré krajaniskú kultúru prepájajú so súčasnou modernou slovenskou kultúrou a umením, ktorá vzniká na Slovensku, avšak s dôrazom na ochranu jedinečnosti a autenticity krajaniskej kultúry.

Zdôvodnenie:

Snaha o rozvoj slovenskej kultúry aj u mladšej generácie krajanov, u ktorých už neprevládajú záujem o tradičnú krajaniskú slovenskú kultúru. Avšak s cieľom zachovania a ďalšieho rozvoja jedinečnej krajaniskej kultúry.

Indikátor plnenia: počet aktivít

Zodpovedný: ÚSZZ, MK SR

Termín: priebežne

Plnenie: Úloha sa plní.

Národné osvetové centrum (NOC) kontinuálne venuje pozornosť zvyšovaniu povedomia a informovanosti skupín a umeleckých kolektívov Slovákov žijúcich v zahraničí v oblasti kultúry a neprofesionálneho umenia. V spolupráci s kolektívom KOKRAM v Kovačici každoročne organizuje seminár tvorivého dramatického písania a tvorivú dielňu experimentálneho prednesu a pouličného divadla kombinovaného s prvkami divadla poézie. Spolupráca s kolektívom KOKRAM pokračuje v súčinnosti s Divadlom Vertigo z Maďarska podaním projektovej žiadosti *Vzdelávanie zamestnancov – cesta k inkluzívnej, zodpovednej a udržateľnej kultúre* v rámci projektu *Krátkodobé projekty mobility vzdelávajúcich sa dospelých a zamestnancov v sektore vzdelávania dospelých* cez Erasmus+, ktorého zámerom je uchovávanie kultúrneho dedičstva komunit Slovákov žijúcich v zahraničí a rozvoj kompetencií vzdelávacích pracovníkov v oblasti kultúrneho dedičstva a neprofesionálneho umenia.

Slovenský filmový ústav (SFÚ) spolupracuje so zastupiteľskými úradmi a slovenskými inštitútmi SR v zahraničí, ÚSZZ, ako aj priamo so spolkami Slovákov žijúcich v zahraničí pri podujatiach (prehliadky slovenských filmov, samostatné projekcie), podpore vzdelávania a informovanosti o slovenskej kinematografii (organizovanie filmových seminárov, poskytovanie materiálov o slovenskej kinematografii pre univerzity, spolky a knižnice v zahraničí), vydávaní digitálne reštaurovaných klasických slovenských filmov na BluRay/DVD nosičoch, o ktoré je záujem zo strany Slovákov žijúcich v zahraničí a konzultáciách pre záujemcov o propagáciu slovenskej filmovej kultúry v zahraničí. V sledovanom období SFÚ organizoval/spoluorganizoval podujatia zamerané na prezentáciu súčasných a klasických slovenských filmov nasledovne:

- 10 podujatí v roku 2022,
- 27 podujatí v roku 2023,

- 14 podujatí v roku 2024.

Dňa 1. 6. 2022 uskutočnil SLUK pre krajanov v Paríži predstavenie vybraných slovenských prvkov, ktoré sú zapísané v Reprezentatívnom zozname nehmotného kultúrneho dedičstva ľudstva UNESCO. Celovečerným umeleckým programom sa SLUK predstavil krajanom v Maďarsku (26. 7. 2022, Sarvaš) a Srbskej republike (5. 11. 2022, Stará Pazova). Dňa 3. 11. 2022 sa v Galérii Babka v Kovačici uskutočnila prednáška a tvorivá dielňa pre slovenských insitných maliarov spojená s prezentáciou výsledkov výskumu dvoch najstarších insitných maliarov Jána Bačúra z Padiny a Evy Husárikovej z Kovačice, ktorý bol realizovaný v novembri 2021.

Štátna opera v sledovanom období spolupracovala so Zväzom Slovákov žijúcich v Maďarsku a Rakúsko-slovenským kultúrnym spolkom, s ktorými prinášala krajaňským komunitám v Šalgotárjane a Viedni kultúru v podobe divadelných predstavení a hudobných večerov.

4.9.1

Podporovať ochranu kultúrnych pamiatok ľudovej, sakrálnej a mestskej architektúry a identifikáciu pamätných miest spätých s historickými udalosťami slovenského národa.

Zdôvodnenie:

Ochrana kultúrneho dedičstva spätá s historickými udalosťami slovenského národa je dôležitá pre zachovanie a posilnenie národnej identity pre dnešné aj budúce generácie.

Indikátor plnenia: počet pamiatok

Zodpovedný: ÚSZZ

Termín: priebežne

Plnenie: Úloha sa plní priebežne.

ÚSZZ podporil žiadosti, ktoré zachovávajú pamiatku na významné krajaňské osobnosti. K takýmto projektom patria socha Zuzky Medveďovej v Báčskom Petrovci a Pamätník Štefanovi Boleslavovi Romanovi v Novom Ruskove, ďalej obnovenie náhrobných kameňov Karolovi Medveckému v Selenči a Pavlovi Vítkeyovi v Oravke v Poľsku, tiež vyhotovenie lavičky na ostrove Brač, ako spomienky na Martina Kukučína, ktorý žil a tvoril v obci Selce v Chorvátsku. Pokiaľ ide o ochranu pamiatok slovenskej architektúry, ÚSZZ podporil rekonštrukciu etnodomu v Lube v Srbsku a v Lipovľanoch v Chorvátsku, tiež Oblastného domu v Baňačke v Maďarsku.

4.9.2

Zapájať Slovákov žijúcich v zahraničí do aktivít spojených s pripomínaním si medzinárodného dňa materinského jazyka 21. februára.

Zdôvodnenie:

V súlade s PVV na roky 2020 – 2024, ktorého opatrenie 44.1 ukladá úlohu “každoročne podporovať propagáciu Medzinárodného dňa materinského jazyka (MDMJ), 21.2., ktorého cieľom je pripomenutie, poznávanie a precvičovanie materinského jazyka na celom svete”.

Indikátor plnenia: počet štátov/počet propagačných aktivít

Zodpovedný: ÚSZZ v súčinnosti s MK SR

Termín: každoročne

Plnenie: Úloha sa plní.

Deň materinského jazyka je každoročne pripomínaný na webovom sídle ÚSZZ a sociálnych sieťach, spravovaných ÚSZZ. K tejto téme boli realizované príspevky na odborných podujatiach - v roku 2023 na konferencii vystúpili riaditeľka Vzdelávacieho centra v Birminghame Dagmar Smalley (príspevok *O potrebách a možnostiach podpory*

materinského jazyka detí Slovákov žijúcich v zahraničí) a profesorka slovenského jazyka a literatúry Annamária Boldocká Grbičová (príspevok *Nástroje a formy udržiavania a zachovávanania materinského jazyka vo vojvodinskom slovenskom zahraničí*). V roku 2025 vystúpila riaditeľka Krajanského múzea Matice slovenskej Katarína Koňariková s príspevkom *Jazyk ako kultúrne dedičstvo dolnozemsých Slovákov*.

MK SR pri príležitosti osláv medzinárodného dňa materinského jazyka od roku 2023 každoročne usporadúva odbornú konferenciu s názvom *V náručí jazyka*. Podujatie je miestom diskusie odborníkov, jazykovedcov, pedagógov a kultúrnych pracovníkov, ktorí sa zaoberajú postavením a budúcnosťou slovenského jazyka. Slováci žijúci v zahraničí majú možnosť konferencie sa zúčastniť aj online formou. Etablovaným podujatím v tomto smere je aj podujatie, ktoré každoročne organizuje Galéria Babka z Kovačice, s cieľom podnecovať novú insitnú tvorbu motivovanú materinským jazykom a kultúrou.

4.9.3

Preskúmať možnosti na vytvorenie vhodných mechanizmov pre pokrývanie nákladov na vysielanie tzv. „lietajúcich misionárov“, t. j. slovenských kňazov, ktorí by pravidelne navštevovali Slovenské katolícke misie.

Zdôvodnenie:

Je potrebné nájsť vhodné mechanizmy na riešenie personálneho nedostatku pri vysielaní duchovných do zahraničia.

Indikátor plnenia: vhodný podporný mechanizmus

Zodpovedný: ÚSZZ, Rada KBS pre Slovákov v zahraničí

Termín: 31.12.2023

Plnenie: Úloha sa neplní.

5. Médiá

5.1

Preskúmať možnosti zabezpečenia online vysielania z najvýznamnejších krajanských podujatí tak, aby boli na internete dostupné Slovákom vo svete.

Zdôvodnenie:

Cieľom je zvýšiť dosah na početnú skupinu krajanov, ktorí nie sú schopní sa osobne zúčastniť na krajanských podujatiach, prípadne nie sú organizovaní v spolkoch alebo žijú vo vzdialených krajinách od Slovenska a slovenských menšín.

Indikátor plnenia: počet programov

Zodpovedný: ÚSZZ

Termín: priebežne

Plnenie: Úloha sa plní

Na kanáli YouTube a na webovom sídle ÚSZZ sa nachádzajú záznamy z pravidelných krajanských podujatí – Krajanská nedeľa, ktorá sa koná v rámci Folklórnych slávností pod Poľanou v Detve, Pamätný deň Slovákov žijúcich v zahraničí a Stála konferencia SR a Slováci žijúci v zahraničí (toto podujatie bolo v roku 2024 aj naživo streamované cez platformu zoom). ÚSZZ priebežne propaguje živé vysielania podujatí z krajanského sveta, napr. festivalu Cez Nadlak je... (Rumunsko) a Spievajže si, spievaj (Srbsko) ai.

5.2

Zabezpečiť adekvátne materiálno-technické vybavenie potrebné pre vydavateľské a publikačné aktivity.
Zdôvodnenie: Prax zo slovenských menšinových vydavateľstiev ukazuje, že sú vo väčšine prípadov technicky a materiálne poddimenzované, čo komplikuje kvalitu ich tvorby.
Indikátor plnenia: počet podporených vydavateľstiev
Zodpovedný: ÚSŽZ
Termín: priebežne
Plnenie: Úloha sa plní. Materiálno-technické vybavenie získavajú vydavateľstvá prostredníctvom dotačnej politiky ÚSŽZ. Zabezpečenie technického vybavenia štúdiu TV Petrovec bolo podporené sumou 3.000 €. Tvorba a údržba webových portálov bola podporená sumou 11 210 €. Podpora vysielania bola realizovaná sumou 40 000 €. Digitalizácia – online platforma - Insitný svet Kovačice bola podporená sumou 25 350 €.

5.3

Podporovať účasť krajských vydavateľstiev a tvorcov na domácich a medzinárodných výstavách a prezentáciách ich knižnej tvorby.
Zdôvodnenie: Podporou bude možné zabezpečiť kontinuitu výstav a tvorby krajských vydavateľstiev, zároveň to pomôže zlepšiť ich situáciu a zabezpečiť skvalitnenie ich tvorby.
Indikátor plnenia: počet podporených vydavateľstiev
Zodpovedný: ÚSŽZ
Termín: priebežne
Plnenie: Úloha sa plní Dotačné projekty účasti krajských spolkov na Bibliotéke boli podporené sumou 5 500 €. Prezentácie a účasť krajanov na Bibliotéke sú propagované širšej verejnosti s cieľom informovať o krajských aktivitách.

5.4

Zvyšovanie povedomia na Slovensku o kultúre Slovákov žijúcich v zahraničí ako integrálnej súčasti slovenskej kultúry.
Zdôvodnenie: Znalosť o kultúre krajanov v zahraničí je u väčšinového obyvateľstva Slovenskej republiky stále nízka a nie je dostatočne integrovaná do väčšinovej slovenskej kultúry.
Indikátor plnenia: počet divákov
Zodpovedný: ÚSŽZ
Termín: priebežne
Plnenie: Úloha sa plní. V roku 2024 Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí (ÚSŽZ) systematicky pracoval na zviditeľňovaní kultúry krajanov a jej prepájaní s kultúrnym dianím na Slovensku. Cieľom týchto aktivít bolo zvýšiť povedomie väčšinovej slovenskej spoločnosti o kultúrnom bohatstve Slovákov žijúcich v zahraničí a posilniť ich vnímanie ako neoddeliteľnej súčasti slovenskej identity. Medzi kľúčové nástroje patrila organizácia verejných kultúrnych podujatí na Slovensku, ktoré boli prístupné širokej verejnosti. Významnými príkladmi sú napr. Pamätný deň

Slovákov žijúcich v zahraničí, Krajanská nedeľa a Krajanský dvor v rámci Folklórnych slávností pod Poľanou v Detve, či Južnoslovenské detské a mládežnícke slávnosti v Dulovciach – prezentácia mladých krajanov a ich aktívneho vzťahu ku kultúre pred domácim publikom. ÚŠZZ tiež zintenzívnil svoju činnosť v oblasti online prezentácie krajanskej kultúry – najmä prostredníctvom webového portálu www.slovenskezahranicie.sk, ktorý poskytuje priestor na publikovanie krajanských príspevkov a reportáží. Pridanou hodnotou je ich dostupnosť pre slovenské publikum, ktoré sa môže oboznámiť so životom a kultúrnymi prejavmi Slovákov v zahraničí.

V oblasti vizuálnej a digitálnej komunikácie boli krajanské aktivity propagované aj na sociálnych sieťach úradu, čo prispelo k zvýšeniu dosahu najmä medzi mladšou generáciou na Slovensku. Počet sledovateľov na Facebooku sa zvýšil o 617 osôb a dosiahol 5 077 osôb. Na Instagrame bol nárast o 107 osôb, s celkovým počtom 1 218 sledovateľov. Tento rast sledovanosti a interakcií reflektuje zvyšujúci sa záujem o tému krajanského života aj medzi domácim publikom, predovšetkým mladšou generáciou.

Na posilnenie emocionálneho spojenia s krajanmi začal ÚŠZZ v roku 2024 s budovaním databázy krajanských príbehov, ktoré majú byť v budúcnosti spracovávané formami atraktívnymi pre verejnosť (video, podcast, výstavy). Tieto príbehy ponúkajú autentické pohľady na kultúru a život Slovákov v zahraničí a sú silným nástrojom na oslovovanie širšej verejnosti.

Aktuálne údaje - Register fyzických osôb a Eurostat

Novodobá migrácia - bilancia počtu obyvateľov podľa občianstva a trvalého pobytu (údaje z Registra fyzických osôb a EUROSTAT)

V evidencii obyvateľov – v Registri fyzických osôb - sú dostupné záznamy o obyvateľoch so štátnym občianstvom SR, ale bez trvalého pobytu na Slovensku. Ide o obyvateľov, ktorí sa pri odťahovaní odhlásili z trvalého pobytu na území Slovenskej republiky. V RFO sú označení ako „občan bez pobytu v SR“.

Z pohľadu geografickej úplnosti sú vhodnejšie údaje z Registra fyzických osôb, z ktorých je možné zistiť údaje o občanoch SR bez trvalého pobytu v SR vo všetkých častiach sveta. EUROSTAT poskytuje údaje iba za členské štáty EÚ a niekoľko ďalších krajín Európy (EZVO). Niektoré členské krajiny EÚ však tento údaj neposkytujú (Španielsko, Cyprus, Malta), ale aktuálne nemá k dispozícii ani údaje zo Švajčiarska a Spojeného kráľovstva.

Register fyzických osôb - stav k 31.12.2024

V RFO (stav k 31.12.2024) sa nachádzalo 199 155 záznamov o občanoch Slovenska, ktorí nemajú trvalý pobyt na území SR. Spomedzi občanov SR, ktorí nemajú trvalý pobyt na území SR má 119 099 vyplnený nejaký štát trvalého pobytu, zatiaľ čo pri 80 056 občanoch tento údaj chýba. Najviac občanov s trvalým pobytom mimo SR (49 323) má trvalý pobyt v Českej republike a tvoria 24,77 % z občanov s trvalým pobytom mimo SR. Ďalšími krajinami v poradí sú Rakúsko (13 442; 6,75%), Nemecko (11 149; 5,60 %), Spojené kráľovstvo (5 593; 2,81 %), Švajčiarsko (4 856; 2,44 %) a USA (4 093; 2,06 %). V žiadnej ďalšej krajine nežije viac ako 2 % z občanov SR s trvalým pobytom v zahraničí.

Pri 5 959 občanoch bola uvedená krajina trvalého pobytu Slovensko, ale ide pravdepodobne o administratívne chybný údaj, keďže sú označení ako občania bez trvalého pobytu v SR a majú vyplnený aj dátum odhlásenia z trvalého pobytu na Slovensku. V porovnaní s rokom 2023, došlo v roku 2024 k nárastu počtu obyvateľov SR bez trvalého pobytu na Slovensku o 16 363.

Občania SR s trvalým pobytom mimo územia SR k 31.12.2024

Zdroj: Register fyzických osôb

Štát trvalého pobytu	Počet obyvateľov	
	abs.	(%)
Česko	49 323	24,77
Rakúsko	13 442	6,75
Nemecko	11 149	5,60
Slovensko (pobyt ukončený, záznam zrejme neaktualizovaný)	5 959	2,99
Spojené kráľovstvo	5 593	2,81
Švajčiarsko	4 856	2,44
Spojené štáty, USA	4 093	2,06
Kanada	3 499	1,76
Maďarsko	3 164	1,59
Taliansko	2 688	1,35
Nešpecifikované	2 370	1,19
Austrália	1 824	0,92
Izrael	1 421	0,71
Francúzsko	1 171	0,59
Holandsko	925	0,46
Španielsko	804	0,40
Írsko	759	0,38
Švédsko	621	0,31
Poľsko	597	0,30
Belgicko	480	0,24
Spojené arabské emiráty	326	0,16
Nórsko	323	0,16
Dánsko	270	0,14
Chorvátsko	269	0,14
Zväzová republika Juhoslávie	244	0,12
Južná Afrika	192	0,10
Grécko	189	0,09
Bulharsko	172	0,09
Srbsko	148	0,07
Luxembursko	145	0,07
Nový Zéland	143	0,07
Fínsko	137	0,07
Cyprus	134	0,07
Argentína	109	0,05
Paraguaj	91	0,05
Slovinsko	91	0,05
Japonsko	70	0,04
Mexiko	63	0,03
Čad	56	0,03

Štát trvalého pobytu	Počet obyvateľov	
	abs.	(%)
Portugalsko	56	0,03
Severné Macedónsko	56	0,03
Rusko	46	0,02
Libanon	45	0,02
Rumunsko	43	0,02
Srbsko a Čierna Hora	40	0,02
Kuba	40	0,02
Malta	39	0,02
Česká a slovenská federatívna republika	36	0,02
Jordánsko	36	0,02
Brazília	35	0,02
Venezuela	35	0,02
Saudská Arábia	32	0,02
Island	31	0,02
Ukrajina	28	0,01
Bosna a Hercegovina	26	0,01
Kuvajt	26	0,01
Alžírsko	24	0,01
Monako	24	0,01
Turecko	22	0,01
Čína	21	0,01
Katar	21	0,01
Britské Panenské ostr.	18	0,01
Sýria	18	0,01
Oblasti inde nešpecifikované	18	0,01
Lichtenštajnsko	16	0,01
Čierna Hora	16	0,01
Thajsko	16	0,01
Litva	15	0,01
Egypt	15	0,01
Panama	14	0,01
Peru	13	0,01
Tunisko	12	0,01
Maroko	11	0,01
Čile	9	0,00
Maurícius	9	0,00
Nigéria	9	0,00
Bahrajn	8	0,00
Kolumbia	8	0,00

Štát trvalého pobytu	Počet obyvateľov	
	abs.	(%)
Ekvádor	8	0,00
Vietnam	8	0,00
Uruguaj	8	0,00
Ostatné	7	0,00
Lotyšsko	7	0,00
Irak	6	0,00
Keňa	6	0,00
Bez štátnej príslušnosti	6	0,00
Andorra	5	0,00
Kostarika	5	0,00
Gibraltár	5	0,00
Guyana	5	0,00
Honduras	5	0,00
Hongkong	5	0,00
Pakistan	5	0,00
Zambia	5	0,00
Albánsko	4	0,00
Bolívia	4	0,00
Mozambik	4	0,00
Omán	4	0,00
Namíbia	4	0,00
Nikaragua	4	0,00
Singapur	4	0,00
Americká Samoa	3	0,00
Bahamy	3	0,00
Brit.indickooceán.územie	3	0,00
Kongo (býv. Zair)	3	0,00
Ghana	3	0,00
Filipíny	3	0,00
Anguilla	3	0,00
Man	3	0,00
Angola	2	0,00
Bielorusko	2	0,00
Kajmanie ostrovy	2	0,00
India	2	0,00
Irán	2	0,00
Kórejská republika	2	0,00
Malajzia	2	0,00

Štát trvalého pobytu	Počet obyvateľov	
	abs.	(%)
Mongolsko	2	0,00
Curacao	2	0,00
Marshallove ostrovy	2	0,00
Zimbabwe	2	0,00
Afganistan	1	0,00
Azerbajdžan	1	0,00
Bermudy	1	0,00
Burundi	1	0,00
Kapverdy	1	0,00
Srí Lanka	1	0,00
Dominikánska republika	1	0,00
Francúzska guyana	1	0,00
Gabon	1	0,00
Gruzínsko	1	0,00
Haiti	1	0,00
Vatikán	1	0,00
Indonézia	1	0,00
Jamajka	1	0,00
Kórejská ľudovodem.rep.	1	0,00
Macao	1	0,00
Martinik	1	0,00
Moldavsko	1	0,00
Nepál	1	0,00
Aruba	1	0,00
Nová Kaledónia	1	0,00
Palau	1	0,00
Portoriko	1	0,00
San Maríno	1	0,00
Senegal	1	0,00
Seychely	1	0,00
Južný Sudán	1	0,00
Sudán	1	0,00
Tadžikistan	1	0,00
Togo	1	0,00
Guernsey	1	0,00
Jersey	1	0,00
údaj chýba	80 056	61,88
spolu	199 155	100,00

Eurostat 2024

K 1.1. 2024 žilo v krajinách reportujúcich údaje o občianstve svojich obyvateľov Eurostatu 5 640 042 obyvateľov zo slovenským štátnym občianstvom. Z toho žilo na území SR 5 358 701 obyvateľov (95,01 %) a 107 993 obyvateľov v iných krajinách Európy. Tieto údaje sú podhodnotené najmä kvôli absencii údajov zo Spojeného kráľovstva a Švajčiarska, za ktoré nie sú momentálne (stav k 1.1.2024) údaje dostupné (stav k 1.6.2025).

Počet obyvateľov so štátnym občianstvom SR v krajinách EÚ 27, bývalej EÚ 28, kandidátskej krajine EÚ, krajinách EZVO k 1. januáru referenčného roku

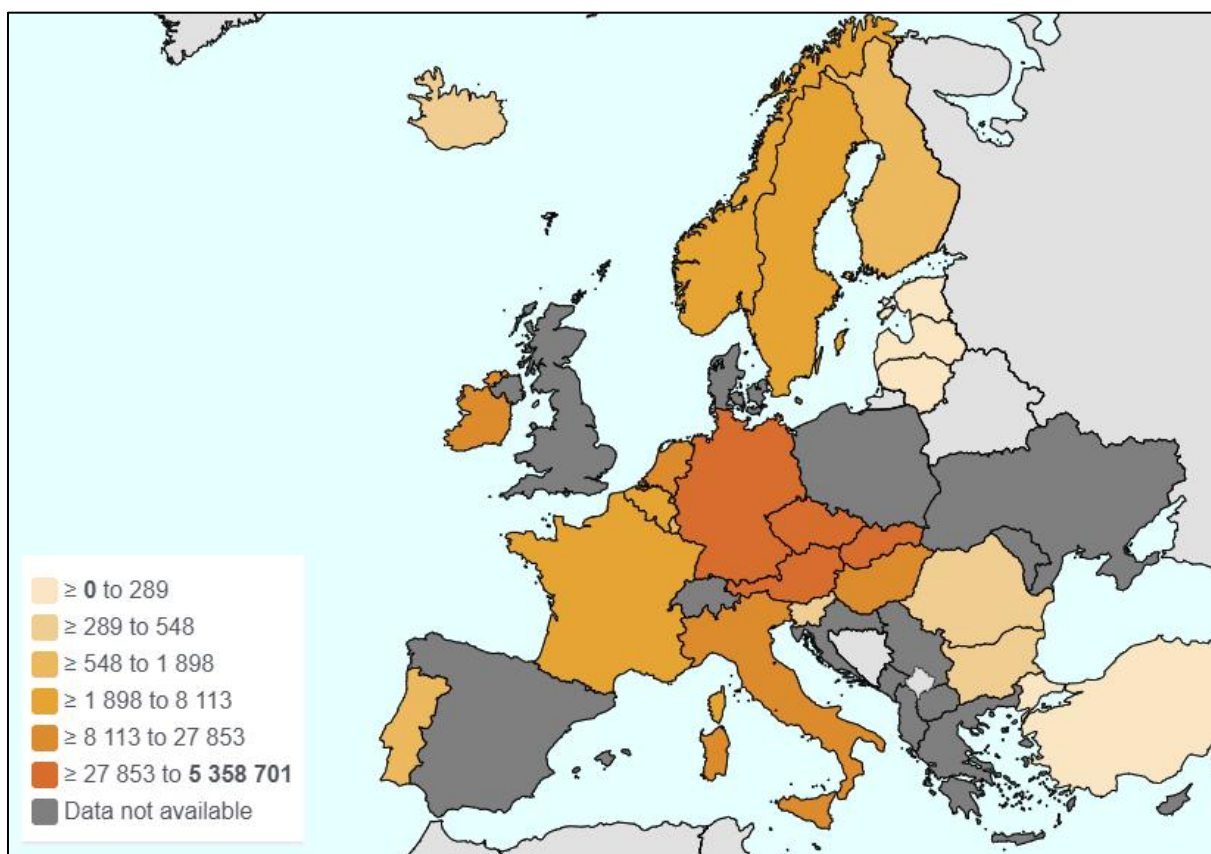
	2024											
Belgicko	7 604											
Bulharsko	369											
Česko	110 259											
Dánsko	:											
Nemecko	55 116											
Estónsko	128											
Írsko	9 470											
Grécko	:											
Španielsko	:											
Francúzsko	3 925 p											
Chorvátsko	:											
Taliansko	8 367											
Cyprus	:											
Lotyšsko	35											
Litva	26											
Luxembursko	1 008											
Maďarsko	16 889											
Malta	:											
Holandsko	9 620											
Rakúsko	49 782											
Poľsko	:											
Portugalsko	573											
Rumunsko	410 e											
Slovínsko	483											
Slovensko	5 358											
Fínsko	804											
Švédsko	1 898											
Island	535											
Lichtenštajnsko	:											
Nórsko	4 040											
Švajčiarsko	:											
Spojené kráľovstvo	:											
Turecko	0											

Zdroj: EUROSTAT

: údaje nedostupné
ep odhad, dočasné dáta

b prerušenie v časových radoch
e odhad

Počet obyvateľov so štátnym občianstvom SR, 1.1.2024

Zdroj: EUROSTAT

EUROSTAT – CENSUS HUB

V roku 2025 zverejnil Eurostat výsledky zo série populačných cenzov realizovaných v roku 2021 vo všetkých členských štátoch Európskej únie a krajinách EZVO. Tieto údaje umožňujú jedinečný pohľad na priestorové rozmiestnenie obyvateľov so slovenským občianstvom v zahraničí a odhaľujú trendy migrácie Slovákov za poslednú dekádu.

V roku 2021 bolo v krajinách EÚ a EZVO evidovaných **330 576 obyvateľov so slovenským občianstvom**, čo je o **85 926 osôb viac ako v roku 2011**. Ide o **nárast o viac ako 35 %**. Tento vývoj poukazuje na pretrvávajúci trend **zahraničnej migrácie zo Slovenska**, ktorý má dôležité dôsledky nielen pre trh práce, ale aj pre sociálne väzby, kultúrnu identitu a politické reprezentácie Slovákov v zahraničí.

Najviac Slovákov býva v Česku

Z jednotlivých krajín najväčší počet obyvateľov so slovenským občianstvom zaznamenalo Česko, až **95 821 osôb**, čo je o **13 570 viac ako v roku 2011**. Znamená to **nárast o 16,5 %** a potvrdzuje dlhodobý trend úzkej väzby medzi oboma krajinami. Česko tak naďalej zostáva hlavným cieľovým miestom pre Slovákov žijúcich mimo domovskej krajiny.

Silné zastúpenie aj v Nemecku a Rakúsku

V **Nemecku** sa k slovenskému občianstvu prihlásilo **47 710 osôb**, čo predstavuje **nárast o takmer 87 %** oproti roku 2011. Podobne výrazný skok eviduje **Rakúsko**, kde počet Slovákov **stúpil viac než dvojnásobne, z 21 764 na 46 541 (+113,8 %)**. Tieto dve krajiny patria spolu s Českom medzi najvýznamnejšie destinácie pre slovenskú pracovnú migráciu a trvalý pobyt.

Značný rast aj v Švajčiarsku a Maďarsku

V **Švajčiarsku** žije už takmer **20-tisíc Slovákov – trojnásobne viac ako v roku 2011 (+210,4 %)**. V **Maďarsku** sa počet obyvateľov so slovenským občianstvom takmer **zdvojnásobil (nárast o 97,8 %)**, čo môže súvisieť s rozšírením možnosti získať slovenské občianstvo aj u časti obyvateľov s historickými väzbami.

Kde počet Slovákov klesol

Výnimku v trende rastu predstavuje **Spojené kráľovstvo**, kde sa počet Slovákov medzi rokmi 2011 a 2021 **znižil o 13 215 osôb**, teda o **takmer 22 %**. Tento pokles možno pripísať predovšetkým **Brexitu**, ktorý výrazne ovplyvnil štatút občanov EÚ v Británii. Negatívny trend zaznamenali aj **Írsko (-19,3 %)** a **Cyprus (-10,3 %)**.

Veľké relatívne nárasty v menších krajinách

Niektoré menšie štáty zaznamenali mimoriadne **vysoké relatívne prírastky** slovenských občanov – napríklad **Estónsko (+1528 %)**, **Malta (+382 %)**, **Dánsko (+245 %)** či **Fínsko (+148 %)**. Hoci ide o menšie absolútne počty, tieto údaje naznačujú rastúcu diverzifikáciu destinácií slovenských občanov v Európe.

Záver

Porovnanie výsledkov cenzov z rokov 2011 a 2021 jednoznačne ukazuje, že **slovenská diaspora v Európe rastie** – a to nielen v tradičných cieľových krajinách, ale aj v nových, menej očakávaných destináciách. Tento trend vytvára potrebu hlbšej analýzy príčin a dôsledkov dlhodobej zahraničnej mobility obyvateľov Slovenska.

	Obyvatelia so slovenským občianstvom		rast	
	2021	2011	abs.	index rastu (%)
Česko	95 821	82 251	13 570	16,50
Nemecko	47 710	25 520	22 190	86,95
Rakúsko	46 541	21 764	24 777	113,84
Švajčiarsko	19 587	6 310	13 277	210,41
Maďarsko	16 309	8 246	8 063	97,78
Írsko	8 712	10 801	-2 089	-19,34
Taliansko	7 849	7 244	605	8,35
Holandsko	7 296	:		
Belgicko	6 849	5 428	1 421	26,18
Španielsko	6 007	3 095	2 912	94,09
Francúzsko	4 102	3 322	780	23,48
Nórsko	4 033	2 751	1 282	46,60
Dánsko	3 167	919	2 248	244,61
Švédsko	1 913	1 185	728	61,43
Poľsko	1 344	792	552	69,70
Luxembursko	971	612	359	58,66
Cyprus	849	946	-97	-10,25
Grécko	780	725	55	7,59
Fínsko	639	258	381	147,67
Slovinsko	472	449	23	5,12
Malta	439	91	348	382,42
Island	383	161	222	137,89
Chorvátsko	236	211	25	11,85
Bulharsko	212	182	30	16,48
Portugalsko	203	97	106	109,28
Estónsko	114	7	107	1528,57
Lotyšsko	24	16	8	50,00
Litva	14	:		
Rumunsko	:	52		
Spojené kráľovstvo *	48 000	61 215	-13 215	-21,59
Spolu	330 576	244 650	85 926	35,12

: údaje nedostupné

*údaje za Spojené kráľovstvo sú odhadom na základe pravidelného každoročného zisťovania OFFICE for National Statistics medzi júlom 2020 a júnom 2021